

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2020

Hana Kleprlíková

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Problémové pedagogické situace ve škole z pohledu studenta a učitele

Diplomová práce

Autor: Hana Kleprlíková
Studijní program: M 7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: ZS1 Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Vedoucí práce: Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Hradec Králové

2020

Zadání diplomové práce

Autor:	Hana Kleprlíková
Studium:	P15P0815
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název diplomové práce:	Problémové pedagogické situace ve škole z pohledu studenta a učitele
Název diplomové práce AJ:	Problematic pedagogical situations at school from the student's and teacher's point of view

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se bude zabývat pedagogickými problémy a situacemi, se kterými se studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy setkávají na vybraných pedagogických praxích. V úvodu bude uveden přehled a náplň dílčích pedagogických praxí, které studenti během studia absolvují včetně uvedení základních pojmů potřebných pro práci. Hlavním cílem diplomové práce je identifikace, analýza a kategorizace problémových pedagogických situací vzniklých na praxích studentů a následná komparace z pohledu kvalifikovaného učitele. Dílčím cílem je zjištění preferovaných způsobů řešení problémových situací studentem.

Garantující pracoviště:	Ústav primární a preprimární edukace, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Martin Skutil, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	31.5.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Problémové pedagogické situace ve škole z pohledu studenta a učitele“ vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 03. 03. 2020

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Mgr. Ivě Košek Bartošové, Ph.D., za odbornou pomoc, poskytnutí cenných rad a připomínek při psaní této práce a zároveň děkuji za čas a úsilí, které mi věnovala. Chtěla bych také poděkovat jednotlivým univerzitám v České republice, které mi poskytly potřebné informace a údaje uvedené v diplomové práci.

Anotace

KLEPRLÍKOVÁ, Hana. *Problémové pedagogické situace ve škole z pohledu studenta a učitele* [Diplomová práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 132 s.

Diplomová práce se zabývá pedagogickými problémy a situacemi, se kterými se studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy setkávají na vybraných pedagogických praxích. V úvodu je uveden přehled a náplň dílčích pedagogických praxí, které studenti během studia absolvují včetně uvedení základních pojmů potřebných pro práci. Hlavním cílem diplomové práce je identifikace, analýza a kategorizace problémových pedagogických situací vzniklých na praxích studentů a následná komparace z pohledu kvalifikovaného učitele. Dílčím cílem je zjištění preferovaných způsobů řešení problémových situací studentem.

Klíčová slova: průběžná pedagogická praxe, didaktika, analýza, problémové pedagogické situace, e-learningová diskuze, ...

Annotation

KLEPRLÍKOVÁ, Hana. *Problematic pedagogical situations at school from the student's and teacher's point of view* [Diploma Thesis]. Hradec Králové: Pedagogical Faculty University of Hradec Králové, 2020. 132 s.

The diploma thesis identifies and describes problems of pedagogical situations in pedagogical practice, which students of faculty of education meet with. Introduction states overview and description of each partial pedagogical practice, which students go through during their university studies, including overview of technical terms used further in the thesis. The main aim of this thesis is to identify, analyse and categorise problematic pedagogical situations incurred during student's practical practices and subsequent comparison by experienced qualified teacher. Partial aim is to determine preferred resolution of those problems by students.

Keywords: periodical pedagogical practice, didactic method, analysis, problematic pedagogical situations, e-learning discussion, ...

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Terminologie.....	12
3	Pedagogická praxe programu Učitelství pro 1. stupeň základní školy v České republice.....	18
3.1	Univerzita Hradec Králové	18
3.2	Technická univerzita v Liberci.....	22
3.3	Univerzita Karlova v Praze	28
3.4	Univerzita Palackého v Olomouci	31
3.5	Ostravská univerzita.....	43
3.6	Masarykova univerzita Brno	48
3.7	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	57
3.8	Západočeská univerzita v Plzni.....	61
3.9	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	64
3.10	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	68
3.11	Ucelený systém jednotlivých pedagogických praxí	77
3.11.1	Tabulkový přehled systémů praxí na jednotlivých univerzitách	78
4	Administrace praxí.....	87
4.1	Pedagogická praxe	87
4.2	Pedagogický deník	88
4.3	Pozorování.....	89
4.4	Videozáznam.....	89
4.5	Hospitace a hospitační záznam	90
4.6	Pohospitační rozbor.....	91
4.7	Příprava na výuku	91
5	Výzkumné šetření	93
5.1	Cíl výzkumného šetření.....	93
5.2	Úvod do problematiky.....	94
5.2.1	Pedagogická situace	94
5.2.2	Problémová pedagogická situace.....	95
5.3	Metodologie výzkumného šetření	97
5.3.1	Dotazník.....	97
5.3.2	E-learningový kurz	100

5.4	Výzkumný soubor	102
5.5	Kategorizace problémových pedagogických situací	105
5.5.1	Problémy spojené s oblastí výuky	106
5.5.2	Problémy spojené s oblastí chování žáků	108
5.5.3	Problémy spojené v oblasti ostatní	109
5.6	Problémové pedagogické situace	111
5.6.1	Problémové pedagogické situace z pohledu učitele	111
5.6.2	Problémové pedagogické situace z pohledu studenta.....	113
5.7	Řešení problémových pedagogických situací	115
5.7.1	Způsoby řešení problémů v oblasti výuky	115
5.7.2	Způsoby řešení problémů v oblasti chování žáků.....	116
5.7.3	Způsoby řešení problémů v oblasti problémů s rodiči.....	116
6	Jednotlivé dovednosti studentů z pohledu učitele.....	118
7	Závěry vyvozené z výzkumného šetření a diskuze.....	120
8	Závěr	122
9	Seznam použitých zdrojů.....	124
10	Seznam tabulek a grafů.....	130
11	Seznam příloh	132

1 Úvod

Pedagogická praxe je součástí vzdělávání učitelů a je jediným místem, kde může student poznat školu, charakter učitelské práce a kde se seznámí s charakteristikou této nelehké profese (Podlahová, 1998).

Pedagogická praxe nás provází po celou dobu studia a s tím přichází mnoho nových, ale také problémových pedagogických situací, se kterými se studenti potýkají, a proto jsem se rozhodla analyzovat tyto situace a hledat cestu jejich možných řešení.

Práce se zabývá pedagogickými problémy a situacemi, s nimiž se studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy setkávají na vybraných pedagogických praxích. Pro své téma jsem zvolila pedagogickou praxi, kterou studenti absolvují ve čtvrtém ročníku studia a to konkrétně: Průběžná pedagogická praxe 1, kterou absolvují v zimním semestru. Na ni navazuje Průběžná pedagogická praxe 2 v letním semestru. Obě uvedené praxe jsou vykonávány na fakultních školách u fakultních učitelů, kteří mají s vedením studentů mnoholetou zkušenost.

Téma jsem si vybrala na základě toho, že na praxi se sama potýkám s několika pedagogickými problémy a hledám jejich možné řešení. V rámci pedagogické praxe máme možnost sdílet své zážitky se spolužáky (s kolegyněmi) prostřednictvím Moodle v e-learningovém kurzu a zde si také navzájem předáváme rady. (Přístup do kurzu mají jak fakultní učitelé, tak didaktici, kteří nám mohou poradit.)

Dalším důvodem volby tématu diplomové práce je zjistit, s jakými pedagogickými problémy se setkávají ostatní praktikanti (studenti) při svých výstupech a jaké hledají řešení těchto problémů. Zároveň jsem chtěla zjistit, jaké jsou nejčastější pedagogické problémy a jak bychom je mohli řešit nebo v nejlepším případě jim předcházet.

Hlavním cílem práce je identifikace, analýza a kategorizace pedagogických problémových situací vzniklých při praxích studentů a komparace z pohledu kvalifikovaného učitele na danou problematiku. Dílčím cílem je zjištění preferovaných způsobů řešení problémových situací studentem.

Pro dosažení vytyčených cílů jsem zvolila kvantitativní metodu dotazníků pro studenty a učitele a dále obsahovou analýzu e-learningové diskuze studentů vedené v prostředí Moodle (kurzyuppe.uhk.cz).

V úvodu práce je popsán systém praxí, jenž absolvují studenti pedagogických fakult na univerzitách v České republice. Oslovila jsem devět univerzit v České republice a popsala tak jejich náplň praxí u oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy. Praktická část práce je věnována výzkumnému šetření zkoumané oblasti pedagogické praxe, její výsledky a následné vyhodnocení.

Získané poznatky výzkumného šetření by mohly pomoci zkvalitnit výuku teoretických pedagogicko-psychologických disciplín, a především didaktik jednotlivých výukových předmětů. Nabízí se možnost zaměřit se na problémové oblasti studentů při pedagogických praxích a během studia je pak lépe připravit na budoucí učitelskou profesi.

2 Terminologie

V úvodní kapitole se věnuji terminologii, která obsahuje termíny spojované s pedagogickou a psychologickou metodologií. Najdeme zde vysvětleno několik základních pojmů, které se v práci vyskytují. Jednotlivé vybrané termíny vysvětluji především na základě Pedagogického slovníku, využívám ale i dalších publikací jako jsou Pedagogický a speciálně pedagogický slovník, Slovník pedagogické metodologie a další.

- **Dotazník**

Dotazník se řadí mezi nejrozšířenější techniku v pedagogickém výzkumu. Základem je zjištění dat o respondentovi, ale zároveň i jeho názorů a postojů k problematice, o kterou se dotazující zajímá. Výhodou dotazníků je rychlý sběr dat ve větším počtu (díky oslovení více respondentů). Nevýhodou se mohou stát subjektivní výpovědi. Skládá se z několika otázek, které se týkají minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Využívá se forma písemných odpovědí na položené otázky. Předností této metody je jednoznačně snadnost jeho administrace (Pelikán, 2011).

Pedagogický slovník charakterizuje dotazník jako výzkumný a diagnostický prostředek pro shromažďování informací, kdy podstatou je soubor otázek. Dotazník je předpokládán v písemné podobě (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

- **Didaktika**

Jedná se o pedagogickou disciplínu, která se zabývá teorií vyučování. Pochází z řeckého slova *didaskein* = učit se, vyučovat. Předmětem didaktiky jsou cíle, obsah, metody, organizační formy ve vyučování. Existuje mnoho didaktik, například: obecná didaktika, oborová didaktika, didaktika základní školy apod. (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

Německý didaktik a pedagog Wolfgang Ratke byl první, který použil tento termín. U nás se stal největším a nejznámějším propagátorem právě Jan Amos Komenský se svým dílem *Velká didaktika*. Didaktika je disciplína, která zkoumá podstavu vyučování, zabývá se v zásadě tím, co a k jakým účelům se vyučuje (Skutil, Zikl a kol., 2011).

- **E-learning**

Tento termín je převzat z anglického jazyka a je u nás i takto používán. V překladu by zněl jako „elektronické učení či vzdělávání“. Jedná se o učení podporované především počítačem, zpravidla využitím moderních technologických prostředků (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

Autoři Pedagogického a speciálně pedagogického slovníku jej charakterizují jako jakékoliv využívání informačních technologií multimediálního charakteru, které vede ke zvýšení efektivity, ale i kvality vzdělávání. E-learning lze také chápat jako možnost svobodného a neomezeného přístupu k informacím prostřednictvím moderních technologií a přístupu k internetu. U nás se začala využívat později než v zahraničí (Skutil, Zíkl a kol., 2011).

Maněna ve své publikaci vysvětluje pojem e-learning jako způsob vzdělávání, který využívá dnešních moderních informačních a komunikačních technologií, které slouží k předávání výukového obsahu a komunikaci účastníků vzdělávání (Maněna a kol., 2015).

- **Fakultní škola**

Jedná se o mateřskou, základní či střední školu, která na základě dohody s pedagogickou fakultou poskytuje studentům oboru učitelství možnosti absolvování praxe na jejich škole a umožňuje osvojování si dovedností učitelské profese (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

- **Fakultní učitel**

Fakultní učitel neboli cvičný učitel, takto je nazýván učitel, jenž během pedagogické praxe dohlíží na přiděleného studenta a stává se tak jeho rádcem po dobu vykonávané praxe v jeho třídě. Tito pedagogové jsou zaměstnanci fakultních škol a mají několikaletou praxi s vedením této nelehké práce (Podlahová, 1998).

- **Hospitace**

Autoři Pedagogického a psychologického slovníku vysvětlují pojem hospitace jako cílené, záměrné a uvědomělé pozorování výchovně vzdělávacího procesu. Hlavním cílem hospitace je pozorování nejen učitele, ale i práce žáků, sledování organizace hodiny, využívání metod a forem práce, používání pomůcek, a zaznamenávat průběh a náplň hodiny. Během pozorování hospitující zapisuje

sledované prvky do hospitačního archu / záznamového archu (Křováčková, Skutil a kol., 2014).

- **Individuální vzdělávací plán**

Individuální vzdělávací plán (dále jen IVP) lze charakterizovat jako dokument, jenž se odráží na speciálních vzdělávacích potřebách jedince a upravuje mu tak jeho podmínky v edukaci. Jedná se o podmínky materiální (učebnice, kompenzační pomůcky, ...), personální (asistent pedagoga) a podmínky organizační (upravené vzdělávací programy, oddělené třídy či skupiny, ...). IVP povoluje na základě doporučení školského poradenského zařízení (SPC, PPP) ředitel školy. Vytváří se na základě žádosti zákonného zástupce nebo žáka samotného (zletilého). Tvorba plánu je v kompetenci třídního učitele a vychází ze školního vzdělávacího programu (Skutil, Zikl a kol., 2011).

- **Kvantitativní výzkum**

V Pedagogickém slovníku je tento pojem vysvětlován jako ustálené označení pro metodologii výzkumu v pedagogice a sociálních vědách. Hlavním znakem kvantitativního výzkumu je objektivní poznání s co možná nejpřesnějším zkoumáním reality. Mezi hlavní metody patří pozorování, dotazník, rozhovor nebo experiment. (Průcha, Walterová, Mareš, 2003)

Obdobně ale jednodušeji je vysvětlen tento termín v publikaci od autorů: Skutil a Křováčková. Kvantitativní výzkum je: „*Označení pro přístup, jehož zdrojem má být pouze objektivní a co možná nejpřesnější zkoumání edukační reality, podobně jako v přírodních vědách.*“ (Skutil, Křováčková, 2006, s. 20).

Doc. PhDr. Peter Gavora, CSc., se věnoval výzkumu a napsal publikaci Úvod do pedagogického výzkumu (2000), kde popisuje i termín kvantitativně orientovaný výzkum. „*Jak je z názvu zřejmé, kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji.*“ (Gavora, 2000, s. 31). Autor uvádí, že tento způsob výzkumu zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů. Nejčastěji se využívají metody matematické statistiky. Výsledky se dají uvádět v procentech, průměru, dají se porovnávat a podobně. Výsledky jsou jednoznačně vyjádřené v podobě čísel. Kvantitativní výzkum využívá takových metod sběru dat, že výzkumník se ani nemusí vidět se zkoumanou osobou, například využívá metodu dotazníku (Gavora, 2000).

- **Moodle**

Název systému Moodle je zkratka pro modulární objektově orientované dynamické vzdělávací prostředí. V anglickém znění **Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment** (Moodle). Autorem programu Moodle je Martin Dougiamas, který koordinuje jeho vývoj dodnes (Drlík, Švec a kol., 2013).

Moodle je open-source (zdrojový kód je volně přístupný) software (program) vyvíjený podle veřejné licence GNU (General Public License). To znamená, že uživatel může používat, kopírovat a upravovat Moodle, pokud souhlasí s předem danými pravidly jako například: na rozšíření Moodle aplikuje stejnou licenci; nemění a neupravuje původní licenci včetně autorských práv (Büchner, 2008).

V publikaci *Using Moodle* (2008) je vysvětlení tohoto slova následující: „*The name Moodle has two meanings. First, it's an acronym (what isn't these days?) for Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment. Moodle is also a verb that describes the process of lazily meandering through something, doing things as it occurs to you to do them, an enjoyable tinkering that often leads to insight and creativity.*“ (Cole, Foster, 2008, s. 9). Kdybych vysvětlila význam slova Moodle je to tedy akronym pro modulární objektově orientované dynamické vzdělávací prostředí.

Softwarový produkt, který využívá pro elektronickou výuku (neboli e-learning) Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové (Košek Bartošová, 2014).

- **Obsahová analýza**

V Pedagogickém slovníku je pojem vysvětlován jako: „*Výzkumná metoda zaměřená na identifikaci, porovnání a vyhodnocování obsahových prvků textů i neverbálních komunikátů.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 142). V pedagogickém výzkumu (tedy v mém případě) se často využívá při analýze dokumentů či výpovědí respondentů. Stává se tak cenným zdrojem informací.

V novějších přístupech je obsahová analýza charakterizována jako metoda kvantitativního výzkumu, jejíž pomocí se dospívá k interpretaci

a porozumění textu. Obsahová analýza může využívat, jak kvantitativní, tak kvalitativní aspekty zkoumání (Maňák, Švec, Švec, 2005).

- **Pedagogická praxe**

Podle pedagogického slovníku je tato praxe součástí přípravy budoucích učitelů a vychovatelů na pedagogických fakultách. Hlavním cílem této praxe je spojovat teorii s praxí všech složek vysokoškolské přípravy a uvést budoucího učitele do reálného školského prostředí. Nejčastěji tato praxe probíhá na fakultních školách (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

Podlahová ve své publikaci vysvětluje pojem pedagogická praxe takto: „...je součástí pedagogické přípravy učitelů, integruje dříve absolvované pedagogické disciplíny a vytváří tak most mezi univerzitní pedagogickou teorií a praktickou učitelskou činností.“ (Podlahová, 1998, s. 7).

- **Pozorovací arch (hospitační arch)**

Pozorovacím archem rozumíme předem připravený formulář, do kterého se během pozorování zapisují sledované jevy, jež chceme pozorovat. Pozorovací archy mohou mít různé podoby, například mapa třídy (kde je zaznamenáno rozmístění žáků ve třídě), nebo arch na zaznamenávání činnosti učitele a žáka (Maňák, Švec, Švec, 2005).

- **Pozorování**

Jedná se o běžnou lidskou činnost. Z výzkumného hlediska jde o jednu ze základních metod v získávání dat. Pozorování je jako výzkumná metoda záměrná, systematická, plánovaná činnost. Tato metoda nám umožňuje shromáždit data za delší časový úsek (Skutil, Zikl a kol., 2011).

Pozorování je založeno na sledování jevů a na následné analýze získaných dat, které jsou vnímány smysly. Pro pozorování je charakteristické, že výzkumný pracovník (sledovatel) nezasahuje do objektivní reality. Největší výhodou této metody je, že se jedná o nejpřirozenější a málo nákladnou činnost. Nevýhodou se pak stává její časová náročnost. Metodu pozorování lze klasifikovat podle různých kritérií, kdy vzniknou základní druhy, např.: přímé a nepřímé, skryté a zjevné, krátkodobé a dlouhodobé, strukturované a nestrukturované atd. (Skutil a kol. 2011).

- **Reflexe**

Převzato z latinského *reflecto* = otáčet se zpět, obracet. Reflexe je chápána jako ohlédnutí se za situací nebo aktivitou, která již proběhla. Jedná se o řízenou hodnotící aktivitu, jež napomáhá zpracovat naše prožitky a zkušenosti získané během aktivní činnosti, hry a podobně. Jedná se o čas, který je vyhrazen pro rekapitulaci toho, co jsme prožili nebo k čemu jsme došli. Během reflexe je čas pro vyjádření svých pocitů, vjemů, nových získaných zkušeností, ale i poznatků. Pro učitele je význam reflexe spojen se zpětnou vazbou výuky. V současnosti má pevnou vazbu na konci vyučování (Skutil, Zikl a kol., 2011).

- **Respondent**

Autoři Pedagogického slovníku charakterizují tento pojem takto: „*Osoba odpovídající na otázky dotazníku nebo rozhovoru.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 200).

- **Výzkum**

Výzkum znamená proces vytváření nových poznatků. Jde o systematickou a pečlivou naplánovanou činnost, která je vedena snahou zodpovědět výzkumné otázky a přispět tak k rozvoji daného oboru (Hendl, 2005).

Ve své práci nejčastěji využívám pojmy jako pedagogická praxe, fakultní učitel, průběžná pedagogická praxe, respondent, dotazník, obsahová analýza a další, a proto jsem považovala za důležité tyto pojmy v úvodu práce vysvětlit a upozornit na jejich význam. Čtenář se tak bude lépe orientovat v dané problematice.

3 Pedagogická praxe programu Učitelství pro 1. stupeň základní školy v České republice

Ve třetí kapitole je shrnut v několika podkapitolách systém praxí, který studenti absolvují během své pedagogické praxe programu Učitelství pro 1. stupeň základní školy na univerzitách v České republice. Cílem bylo zjistit, jaké praxe studenti absolvují na jiných pedagogických fakultách a jaká je jejich náplň.

V úvodu je zmíněn systém praxí, které absolvujeme na naší pedagogické fakultě a jaká je jejich náplň. V dalších podkapitolách jsou rozepsané praxe dalších univerzit, například systém praxí na Technické univerzitě v Liberci, na Karlově univerzitě v Praze, na Ostravské univerzitě, na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a další.

Pro zachování identity systémů pedagogických praxí na univerzitách v České republice jsem převzala přesné údaje z webových stránek univerzit, ze systémů STAG nebo z dalších dostupných dokumentů, podle toho, kde příslušné školy údaje mají zveřejněné. Každá pedagogická fakulta má různý systém praxí a jejich náplň se může také lišit, proto jsem zachovala údaje, které jsem dohledala, či mi byly poskytnuty, abych neporušila přesné znění požadavků jednotlivých pedagogických praxí absolvovaných během studia oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy.

3.1 Univerzita Hradec Králové

Pedagogickou praxí oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové garantuje Ústav primární a preprimární edukace (dále jen ÚPPE).

Systém pedagogických praxí, které na sebe navazují a jsou stále aktualizované, pro studenty, je uveden ve dvou publikacích: Pedagogický sešit (pro 1. a 2. ročník studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ) a Pedagogický sešit (pro 3. až 5. ročník studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ) jejichž autorka je Košek Bartošová (2014). Studenti v těchto sešitech najdou veškeré informace, které se týkají praxí, které během studia absolvují. Praxe jsou řazeny chronologicky. Na začátku prvního Pedagogického sešitu je například kapitola: „Jak vést pedagogický deník“. Studenti zde najdou rady, jak má deník vypadat nebo, jak označovat dobré či špatné nápady v přípravách atd. Následují popisy praxí, jejich cíle a náplně.

Autorkou sešitů je vedoucí praxí Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D., avšak na tvorbě se podíleli i další členové ÚPPE a pracovníci kateder Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Součástí všech praxí je i zpětná vazba, která je vedená v e-learningové diskuzi v prostředí Moodle; zde studenti získávají i potřebné informace k vykonání praxe. Více o prostředí Moodle uvádím v kapitole 5.3.2 a bližší vysvětlení je uvedeno i v kapitole 2, která obsahuje terminologii.

Pedagogická praxe je součástí celého studia a během něj se také stupňují nároky a cíle. Začíná se seznamováním s prací vyučujícího na první stupni a končí tak souvislou pedagogickou praxí, kdy studenti již samostatně vyučují celých 5 týdnů. Vše je propojeno s teoretickými disciplínami, především tak pedagogikou, psychologii a didaktikami jednotlivých výukových oborů a oblastí (Košek Bartošová, 2014).

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia je následující:^{1 2}

A. OBSERVAČNÍ PRAXE - 1. ročník, 1. semestr

- **Cíle a úkoly:**
 - rámcově se seznámit s výukou na prvním stupni ZŠ,
 - provést pozorování výuky v rozsahu 3 výukových jednotek,
 - plnit úkoly zadané při semináři,
 - o vykonaném pozorování zpracovat stručnou zprávu.

B. ÚVODNÍ PEDAGOGICKÁ PRAXE - 1. ročník, 2. semestr

- **Cíle a úkoly:**
 - naučit se vést pedagogický deník a zaznamenávat hospitace,
 - hospitovat 1 vyučovací jednotku v předškolním zařízení,
 - hospitovat 2 vyučovací jednotky v 1. ročníku a 2 jednotky v 5. ročníku,
 - společná hospitace v jedné třídě s následným rozbohem,
 - plnit úkoly zadané při semináři.

¹ Zdroj: KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva (2014). *Pedagogický sešit (pro 1. a 2. roční studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ)*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-486-1

² Zdroj: KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva (2014). *Pedagogický sešit (pro 3. až 5. ročník studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ)*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-487-8

C. ASISTENTSKÁ PRAXE 1 - 2. ročník, 3. semestr

- **Cíle a úkoly:**

- pracovat po dobu celého semestru jako asistent (asistentka) vyučujícího.

- **Dílčí úkoly:**

- vypracovat hospitační záznamy z 5 vyučovacích jednotek,
- samostatně realizovat několik mikrovýstupů dle vlastní volby a doporučení vyučujícího,
- seznámit se s administrativou vyučujícího,
- průběh praxe dokumentovat v pedagogickém deníku,
- zjišťovat výsledky výuky (klasifikační řád, vysvědčení),
- sledovat žáka po celý semestr (osobnostní rysy, úspěchy, neúspěchy, projevy).

D. ASISTENTSKÁ PRAXE 2 - 2. ročník, 4. semestr

- **Cíle a úkoly:**

- pracovat po dobu celého semestru jako asistent (asistentka) vyučujícího.

- **Dílčí úkoly:**

- vypracovat hospitační záznamy z 5 vyučovacích jednotek,
- spolupracovat s vyučujícím a seznamovat se s náplní práce třídního učitele,
- samostatně realizovat několik mikrovýstupů dle vlastní volby a doporučení vyučujícího,
- průběh praxe dokumentovat v pedagogickém deníku,
- sledovat výchovné problémy a jejich řešení,
- účastnit se aktivit mezi rodinou a školou (třídní schůzka),
- sledovat žáka po celý semestr (osobnostní rysy, úspěchy, neúspěchy, projevy).

E. PEDAGOGICKÁ PRAXE – ČJ, M, BLOKOVÁ PRAXE V 1. TŘÍDĚ ZŠ - 3. ročník, 5. semestr

- **Cíle a úkoly:**

- hospitace a mikrovýstupy v rámci didaktiky českého jazyka a matematiky,

- průběh praxe dokumentovat v pedagogickém deníku.

Součástí blokové praxe je zúčastnit se první týden v září v 1. třídě, seznámit se s činností vyučujícího, pomáhat učitelce (učiteli), zaznamenat postřehy a poznatky do pedagogického deníku (bloková praxe).

F. PEDAGOGICKÁ PRAXE VE ZVOLENÉM MODULU, PEDAGOGICKÁ PRAXE – ČLOVĚK A JEHO SVĚT - 3. ročník, 6. semestr

- **Cíle a úkoly:**

- hospitace a mikrovýstupy v rámci zvoleného studijního bloku dle pokynů didaktiků,
- hospitace a mikrovýstupy v rámci didaktiky – člověk a jeho svět,
- průběh praxe dokumentovat v pedagogickém deníku.

G. PRŮBĚŽNÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 1 - 4. ročník, 7. semestr

- **Cíle a úkoly:**

- v rámci průběžné praxe hospitovat v 10 vyučovacích jednotkách (z toho minimálně 5 hodin u fakultního učitele),
- připravit a realizovat minimálně 12 výstupů a zúčastnit se rozborů,
- průběh výuky dokladovat hospitačními záznamy a vlastními přípravami na výuku.

H. PRŮBĚŽNÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 2 - 4. ročník, 8. semestr

- **Cíle a úkoly:**

- v rámci průběžné praxe hospitovat v 10 vyučovacích jednotkách (minimálně v 5 hodinách u fakultního učitele),
- připravit a realizovat 12 výstupů a zúčastnit se rozborů,
- průběh výuky dokladovat hospitačními záznamy a vlastními přípravami na výuku.

I. ZÁVĚREČNÁ BLOKOVÁ PRAXE - 5. ročník, 9. semestr

- **Cíle a úkoly:**

- jeden týden praktikovat ve škole pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- jeden týden praktikovat ve škole s alternativním programem.

J. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE - 5. ročník, 10. semestr

• Cíle a úkoly:

- zapojit se do práce ve škole a v přiměřeném rozsahu přebrat povinnosti vyučujícího – fakultního učitele,
- připravovat se na jednotlivé vzdělávací a výchovné činnosti,
- zdokonalovat učitelské dovednosti v různých situacích práce ve třídě a ve škole.

Škola v přírodě

Součástí pedagogické praxe je v průběhu studia absolvování školy v přírodě. Cílem je získat zkušenosti při práci s dětmi mimo vyučování, naučit se plánovat časovou i obsahovou náplň školy v přírodě a navázat na poznatky z předešlých praxí a teoretických disciplín. Pokyny ke škole v přírodě jsou uvedeny v Pedagogickém sešitě pro 3. až 5. ročník studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ.

3.2 Technická univerzita v Liberci

Pedagogickou praxi na Technické univerzitě v Liberci zastřešuje Centrum praktické přípravy (dále jen CPP). Centrum řídí pedagogickou praxi studentů učitelství všech studijních oborů, tedy i oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Zaměřují se především na činnosti koordinační (kontaktní, tedy mezi pracovištěm fakulty a vnějším školským zařízením), metodické, organizační, administrativní, vzdělávací a činnost výzkumnou a vědeckou.

CPP je organizačně začleněno jako pracoviště děkanátu Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické a zajišťuje tak komplexní praktickou přípravu studentů ve všech oborech denního studia. Vedoucí centra je paní PhDr. Helena Picková.

Informace k vykonávání pedagogických praxí studenti Technické univerzity v Liberci najdou na stránkách CPP, kde získají důležité dokumenty k vykonání praxe a také jejich cíl a náplň. Veškeré praxe a jejich náplně jsou rozděleny do záložek po jednotlivých ročnících a dále i po semestrech.

Centrum klade největší důraz na rozvoj sociálně komunikativních a didaktických dovedností, realizaci prvních učitelských pokusů, vytváření vlastního pojetí vyučování,

dále hledání vlastní učitelské identity, ale také na pozorování, sledování metod a forem práce, zkoumání klima a komunikace ve třídě.³

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia je následující:⁴

A. ÚVOD DO PEDAGOGICKÉ PRAXE - 1. ročník, 1. semestr

Předmět seznamuje studenty formou cvičení s projektováním a realizací výuky, s malými formami pedagogického výzkumu. Přispívá ke kompetenci projektovat, plánovat a diagnostikovat.

Studenti absolvují besedy s pracovníky konkrétních školských zařízení a v rámci náslechnů se učí reflektovat a analyzovat vyučovací hodinu a jednotlivé aktivity při vyučovacím procesu.

Cílem předmětu je analýza školské praxe a školské soustavy v ČR a reflektivní pojetí náslechnů na vybraných fakultních a spolupracujících školách.

B. ASISTENČNÍ SOUVISLÁ PRAXE V MŠ - 1. ročník, 2. semestr

- **Časová dotace:**
 - dva týdny.
- **Cíl:**
 - cílem je seznámení se se specifiky preprimárního školství s akcentem na přechod do primárního vzdělávání a diferenciaci přístupu k dětem s individuálními potřebami již v MŠ.
- **Činnosti studentů:**
 - předmět seznamuje studenty se specifiky práce v MŠ a předškolní třídě, s přípravou dětí na přechod do primárního vzdělávání. Studenti se dva týdny na konci letního semestr (LS) prostřednictvím asistenční činnosti seznamují s charakterem práce v MŠ, pozorují, analyzují a reflektují výchovně vzdělávací proces v MŠ z hlediska činnosti učitele, dětí a sledují jejich vzájemnou interakci.

³ Zdroj: <https://cpp.fp.tul.cz/>

⁴ Zdroj: <https://cpp.fp.tul.cz/praxe/ucitelstvi-pro-1-stupen>

C. PEDAGOGICKÉ PRAKTIKUM 2 - 2. ročník, 3. semestr

- **Časová dotace:**
 - každé úterý 4 vyučovací hodiny (v akademickém roce 2019/2020 je praxe vykonávána v termínu od 1. 10. 2019 do 14. 1. 2020).
- **Seznamování s charakterem práce:**
 - náslechy, asistentské činnosti, příprava a odučení každý týden jednoho mikrovýstupu, pokračování ve vedení pedagogického deníku.
- **Povinnosti k uzavření zápočtu:**
 - pravidelná účast na praxi,
 - popis základní školy a dané třídy,
 - odevzdání 10 náslechových archů s reflexemi jednotlivých hodin,
 - odevzdání 3 příprav na mikrovýstupy s reflexemi,
 - odevzdání hodnotícího výkazu od cvičné učitelky/učitele,
 - zhodnocení přínosu praxe a sebe jako asistenta ve výuce.

D. UČITELSKÉ PRAKTIKUM - 2. ročník, 4. semestr

- **Časová dotace:**
 - každé úterý 4 vyučovací hodiny (v akademickém roce 2019/2020 je praxe vykonávána v termínu od 25. 2. 2020 do 26. 5. 2020).
Studenti mají přidělené ZŠ.
- **Činnosti studentů:**
 - náslechy, pozorování a reflexe vyučovacích jednotek, asistentské činnosti, příprava a realizace jedné vyučovací hodiny týdně, pomoc učiteli při dozorech, pomoc s přípravou aktivit, a zhotovování pomůcek, průběžné sebehodnocení podle nástroje pro sebehodnocení a hodnocení studentů.
- **Povinnosti k uzavření zápočtu:**
 - pravidelná účast na praxi,
 - vedení pedagogického deníku dle pokynů didaktiků,
 - popis základní školy a dané třídy,
 - odevzdání 6 náslechových archů s reflexemi jednotlivých hodin,
 - odevzdání 6 příprav na vyučovací hodiny s reflexemi,

- odevzdání 2 příprav na tandemovou výuku ve dvojicích (buď se spolužákem nebo cvičnou učitelkou/učitelem),
- odevzdání hodnotícího nástroje vyplněného od studenta a od cvičné učitelky/učitele,
- zhodnocení přínosu praxe a zhodnocení sebe jako učitele začátečníka ve výuce,
- hospitace didaktika/didaktičky na realizované hodině, společný rozbor hodiny.

E. PRŮBĚŽNÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE - 3. ročník, 5. semestr

- **Časová dotace:**

- každé úterý 4 vyučovací hodiny, studenti mají přidělenou fakultní školu (v akademickém roce 2019/2020 je praxe vykonávána v termínu od 1. 10. 2019 do 14. 1. 2020).

- **Seznamování s charakterem práce:**

- náslechy, asistentské činnosti, pomoc při výuce, každý týden odučení 2 vyučovacích hodin – střídání předmětů, pokračování ve vedení pedagogických deníků.

- **Povinnosti k uzavření zápočtu:**

- pravidelná účast na praxi,
- vedení pedagogické deníku dle pokynů didaktiků,
- popis základní školy a dané třídy,
- odevzdání 6 náslechové archů s reflexemi jednotlivých hodin,
- odevzdání 6 příprav na vyučovací hodiny s reflexemi,
- odevzdání přípravy na projektový den dle pokynů didaktiků,
- odevzdání hodnotícího nástroje vyplněného od studenta a od cvičné učitelky/učitele,
- zhodnocení přínosu praxe a sebe jako učitele začátečníka ve výuce,
- hospitace didaktika/didaktičky na realizované hodině, společný rozbor hodiny.

F. VÝCHOVNÁ PRAXE - 3. ročník, 6. semestr

Studenti mají na výběr ze tří možností, jak splnit tuto praxi. Mohou se zúčastnit letního tábora jako oddílový vedoucí v minimálním rozsahu 14 dní nebo

příměstského tábora v minimálním rozsahu 18 dní a poslední možností je účast na škole v přírodě (ŠVP) v minimálním rozsahu 10 dní.

Vše se absolvuje se skupinou dětí mladšího školního věku. Studenti předem nahlašují na CPP organizaci či ZŠ, na které budou absolvovat tuto praxi. K udělení zápočtu potřebují potvrzení o absolvování a deník praxe s plánovanými činnostmi a reflexemi.

- **Obsah:**

- základní údaje o konání tábora, školy v přírodě (kdy, kde, kdo, ...),
- charakteristika cílové skupiny,
- popis prostředí,
- složení týmu,
- délka tábora či ŠVP,
- stručný popis a hodnocení průběhu jednotlivých dnů a aktivit,
- závěrečné hodnocení, návrh inovace, co případně příště zlepšit či zefektivnit,
- jak jsem dělal/la evaluaci s cílovou skupinou a výsledky,
- zhodnocení osobního přínosu a zhodnocení sebe jako týmového pracovníka,
- fotodokumentace (není povinná),
- hodnocení vedoucím.

G. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 1 - 4. ročník, 7. semestr

- **Časová dotace:**

- dva týdny na začátku ZS tedy v akademickém roce 2019/2020 od 30. 9. 2019 do 11. 10. 2019,
- studenti se zapojí do všech akcí ve škole a v dané třídě, provádí náslechy, odučí 20 vyučovacích hodin, vedou pedagogický deník.

- **Povinnosti k uzavření zápočtu:**

- pravidelná účast na praxi,
- vedení pedagogického deníku dle pokynů didaktiků,
- popis základní školy a dané třídy,
- odevzdání 6 náslechových archů s reflexemi jednotlivých hodin,
- odevzdání 10 příprav na vyučovací hodiny s reflexemi,

- odevzdání hodnotícího nástroje vyplněného od studenta a od cvičné učitelky/učitele,
- zhodnocení přínosu praxe a sebe jako učitele začátečníka ve výuce,
- hospitace didaktika/didaktičky na realizované hodině, společný rozbor hodiny.

H. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 2 - 4. ročník, 8. semestr

- **Časová dotace:**

- šest týdnů na konci LS, v akademickém roce 2019/2020 vykonávají praxi v období 20. 4. 2020 – 29. 5. 2020.

- **Činnosti studentů:**

- plné zapojení do pedagogického procesu, následky - minimálně 5 hodin následků týdně, pozorování a reflexe vyučovacích jednotek, asistentské činnosti, realizace minimálně 3 vyučovacích hodin denně (15 hodin týdně), pomoc učiteli s přípravou aktivit, výrobou pomůcek, zapojení se do všech akcí ve škole a v dané třídě (třídní schůzky, projektové dny, sportovní či kulturní akce), průběžné sebehodnocení podle nástroje pro sebehodnocení a hodnocení studentů.

- **Povinnosti k uzavření zápočtu:**

- pravidelná účast na praxi,
- vedení pedagogického deníku dle pokynů didaktiků,
- popis základní školy, analýza školního vzdělávacího programu, profilace školy,
- popis třídy,
- popis jedné výchovné situace v dané třídě, její interpretace, příčiny, způsoby řešení,
- odevzdání 10 následových archů s reflexemi jednotlivých hodin,
- odevzdání 10 vzorových příprav na vyučovací hodiny s reflexemi,
- tvorba a popis realizace programu jedné mimoškolní akce (školní výlet, exkurze, sportovní den, ...),
- odevzdání hodnotícího nástroje vyplněného od studenta a od cvičné učitelky/učitele,

- zhodnocení přínosu praxe a sebe jako začínajícího učitele ve výuce,
- hospitace didaktika/didaktičky na realizované hodině, společný rozbor hodiny.

I. SPECIALIZAČNÍ PRAXE - 5. ročník, 9. semestr

- **Časová dotace:**

- dva týdny na začátku ZS, v akademickém roce 2019/2020 vykonávají studenti praxi v období od 30. 9. 2019 do 11. 10. 2019.

- **Činnosti studentů:**

- praxe probíhá na fakultních školách v Liberci nebo v místě trvalého bydliště studenta,
- absolvovat souvisle 2 týdny praxe na 1. stupni ZŠ (každý den minimálně 4 vyučovací hodiny),
- na zvolené ZŠ se představit řediteli, předat mu průvodní dopis a organizační pokyny, domluvit se na přesném konání praxe, domluvit organizaci praxe,
- CPP oznámit místo konání své praxe,
- absolvovat celkem 15 výstupů a 15 hodin náslechových zejména ve specializačním předmětu,
- samostatně si vést pedagogický deník,
- průběžně vyplňovat nástroj na sebehodnocení,
- seznámit se se ŠVP, vnitřním řádem školy a bezpečnostními předpisy, vedením třídní knihy a další agendou, s níž učitel přichází do styku,
- účastnit se života školy podle pokynů ředitele a cvičného učitele (účast na pedagogické radě, třídních schůzkách, ...).

V posledním semestru studia (v letním semestru) studenti na Technické univerzitě v Liberci praxi již neabsolvují.

3.3 Univerzita Karlova v Praze

Na Karlově Univerzitě v Praze, dále jen PedF UK v Praze, se stará o zajištění veškerých praxí Středisko pedagogické praxe pod vedením PhDr. Karla Starého, Ph.D. Jedná se o organizační útvar fakulty pro podporu vzdělávací, vědecké, výzkumné a vývojové

činnosti v oblasti pedagogické praxe. Středisko spolupracuje s mnoha fakultními školami a dalšími zařízeními. Fakultní školy jsou výukovou základnou budoucích učitelů a ve spolupráci s vysokoškolskými pedagogy fakulty tak realizují pedagogické praxe studentů učitelství.

Součástí střediska je evaluace kvality pedagogických praxí, dále zajišťuje přípravu podkladů pro financování pedagogických praxí, a především metodicky řídí a organizuje pedagogické praxe studentů.⁵

Pedagogická praxe se v průběhu celého studia propojuje s teoretickými disciplínami. Koncepce pedagogické praxe na PedF UK v Praze respektuje aktuální evropské i světové trendy přípravy budoucích učitelů. Důraz je kladen na reflexivní pojetí, což můžeme chápat jako kladení důrazu na systematickou reflexi pedagogické činnosti coby klíčového aspektu profesního růstu jak u studentů, tak i učitelů v praxi. Student tak systematicky přemýšlí o své pedagogické činnosti, analyzuje a hodnotí ji ve vztahu k zamýšleným cílům. Následně by měl být student schopen modifikovat své přístupy k výuce a navrhnout tak alternativní řešení a tím zkvalitňovat svoji výuku. Cílem pedagogické praxe je propojenost teorie s praxí a uvedení tak studenta do podmínek reálného školního prostředí.⁶

Systém pedagogických praxí je propojován s teoretickými disciplínami, reflexí a sebereflexí, jenž vede ke zkvalitnění profesní způsobilosti studentů učitelství. Studijní program Učitelství pro 1. stupeň základní školy zahrnuje určitý systém praxí, jehož průběh je následující.

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia:⁷

A. ÚVODNÍ PEDAGOGICKÝ KURZ S PRAXÍ - 1. ročník

- **Obsah:**

- otevírá problematiku výchovně vzdělávacího procesu na 1. stupni základní školy,
- seznamuje studenty s aktuální praxí,
- dává studentům příležitost pro hledání otázek pro osobní profesní růst,

⁵ Zdroj: <https://pages.pedf.cuni.cz/spp/under-reconstruction/>

⁶ Zdroj: <https://pages.pedf.cuni.cz/spp/koncepce-a-pojeti-pedagogickych-praxi-v-kontextu-vzdelavani-ucitelu/>

⁷ Zdroj: <http://kppp.pedf.cuni.cz/index.php/system-pedagogickych-praxi-pro-i-stupen-prezencni-studium/>

- motivuje studenty ke studiu,
- motivuje studenty pro učitelskou profesi.
- **Organizace:**
 - praxe probíhá 5 dnů na vybrané základní škole,
 - skupina studentů hospituje pod vedením vyučujícího z pedagogické fakulty v jedné ZŠ,
 - získávají základní informace o provozu školy, o specializovaných třídách, školní družině,
 - popřípadě mohou získávat informace o spolupráci s MŠ.
- **Činnosti studentů:**
 - hospitace ve vybrané třídě a sledování struktury vyučovací hodiny,
 - sledovat styl práce učitele, činnosti žáků ve vyučování,
 - student se pokouší o charakteristiku jednoho žáka,
 - asistentské praxe ve vyučování.
- **Požadavky k udělení zápočtu:**
 - esej „Já učitel/Já učitelka“,
 - předložení pedagogického deníku,
 - 100% účast na praxi.

B. UČITELSKÉ PRAKTIKUM I. a II. - 2. ročník (případně 3. ročník)

- **Obsah:**
 - vede studenty k poznání různých typů škol a různých pojetí výuky na 1. stupni ZŠ,
 - rozvíjí u studentů dovednost pozorovat výuku, systematicky si ji plánovat, realizovat, a především reflektovat výuku s oporou o základní didaktické kategorie a témata,
 - učitelské praktikum je úzce provázáno s předmětem Didaktika 1. stupně ZŠ.

C. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE V 1. ROČNÍKU ZŠ - 3. ročník

- **Obsah:**
 - souvislá praxe ve třetím ročníku vede studenty k poznání zvláštnosti práce učitele v 1. ročníku základní školy v průběhu prvních pěti dnů školního roku.

- **Organizace:**
 - praxe je pro studenty povinná,
 - místo vykonání praxe si student zařizuje sám.
- **Požadavky k zápočtu:**
 - 100% účast na souvislé pedagogické praxi,
 - student se účastní veškerých činností třídy,
 - reflektivní deník z praxe,
 - potvrzení ředitelství školy o absolvování praxe v celém rozsahu.

D. OBOROVÉ DIDAKTIKY - zvláště 3. a 4. ročník

- **Obsah:**
 - tato praxe uvádí studenty do teorie a praxe vyučování jednotlivých předmětů na 1. stupni základní školy včetně mezipředmětových vztahů,
 - rozvíjí u studentů dovednosti didaktické transformace vzdělávacího obsahu vzhledem k individuálním a věkovým zvláštnostem dětí,
 - oborové didaktiky jsou zajišťovány příslušnými katedrami daného oboru.

E. ASISTENSKÉ PRAXE - 4. ročník

- **Obsah:**
 - zaměřují pozornost studentů na práci se žáky v prostředí inkluzivní třídy,
 - studenti se učí rozumět roli asistenta pedagoga a spolupracovat s ním v podpoře individualizované výuky ve třídě.

F. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE I. a II. - 5. ročník

- **Obsah:**
 - rozvíjí učitelské kompetence v celém rozsahu,
 - integruje dosavadní výsledky profesního učení,
 - ověřuje úroveň učitelské způsobilosti.

3.4 Univerzita Palackého v Olomouci

Na Univerzitě Palackého (UP) v Olomouci se o veškeré organizační zajištění všech typů pedagogických a odborných praxí stará Středisko pedagogických a odborných praxí, dále jen SPOP. Pedagogické praxe jsou součástí studijních programů PdF UP Olomouc.

Důraz je kladen na optimální koordinaci průběhu praxí v rámci fakulty a jejich pracovišť. Součástí SPOP je poradní orgán oborových didaktiků jednotlivých kateder pedagogické fakulty.

Středisko pedagogických a odborných praxí bylo schváleno jako účelové zařízení PdF UP Olomouc Akademickým senátem v roce 2006. Vzhledem k tomu, že u většiny studijních programů došlo k rozdělení na bakalářský a navazující magisterský program, bylo nezbytné, aby se nově koncepti přípravného vzdělávání přizpůsobilo i řízení, organizace a obsah praxí.⁸

Univerzita Palackého v Olomouci má 47 fakultních škol (stav k 1. září 2019), se kterými má smlouvu na dobu tří let. Smlouva mezi univerzitou a školou vznikne po podání žádosti příslušné školy k rukám děkana Pedagogické fakulty UP v Olomouci. V žádosti je uvedeno konkrétně: kolik studentů mělo na jejich pracovišti pedagogickou nebo odbornou praxi; jak v posledních pěti letech spolupracuje škola s PdF UP; zda škola umožnila studentům provádět výzkum v rámci plnění jejich studijní úkolů a podobně. Na základě toho děkan fakulty rozhodne, že je pro fakultu tato spolupráce přínosná a podepíše Smlouvu o udělení statutu fakultní školy. Smlouva se uzavírá vždy na dobu tří let, a pokud je spolupráce oboustranně přínosná, může být smlouva prodloužena.⁹

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia:¹⁰

Rozvržení pedagogické praxe podle nové akreditace, která začala od akademického roku 2019/2020.

A. ÚVODNÍ PEDAGOGICKÁ PRAXE S REFLEXÍ - 1. ročník, 1. semestr

Jedná se o náslechovou pedagogickou praxi na 1. stupni základní školy v plnoorganizované základní škole městské, venkovské a malotřídní škole. Praxe probíhá v 1. ročníku 5 dní během semestru.

- **Cíl praxe:**

- hlavním cílem je poskytnout studentům počáteční empirickou orientaci v současné škole,
- prostřednictvím náslechové praxe (ve výše uvedených typech školských zařízení) by se měla rozvinout profesní motivace

⁸ Zdroj: <https://www.pdf.upol.cz/student/praxe/#c4928>

⁹ Zdroj: <https://www.pdf.upol.cz/student/praxe/#c4930>

¹⁰ Zdroj: <https://www.pdf.upol.cz/student/praxe/#c4931>

a zároveň vytvořit komplexní vhled do problematiky pedagogických disciplín,

- student si vytvoří představu o primárním vzdělávání; snaží se porozumět a vysvětlit vztahy mezi učitelem a žákem,
- student bude sledovat proinkluzivní vzdělávání ve škole.

- **Obsah:**

- pozitivně motivovat studenty pro práci učitele primární školy a zároveň jim nastínit problematiku současného výchovně-vzdělávacího procesu na 1. stupni ZŠ v kontextu současného proinkluzivního vzdělávání,
- forma skupinové hospitace,
- vypracování prvního hospitačního záznamu do doporučeného hospitačního archu,
- realizována beseda s vedením základní školy.

- **Organizace:**

- rozřazení do skupin, kdy každá skupina studentů má přiřazeného metodika z katedry primární a preprimární pedagogiky (KPP),
- praxe probíhá na základní škole městské, venkovské a malotřídní škole,
- po ukončení disciplíny provede metodik se studenty reflexi pedagogické praxe,
- vypracování reflektivní eseje.

- **Požadavky k zápočtu:**

- vypracování hospitačních záznamů,
- aktivní reflexe studentů,
- esej o reflektování náslechové praxe.

B. PEDAGOGICKÁ PRAXE 1 S REFLEXÍ - 1. ročník, 2. semestr

Náslechová praxe na 1. stupni základní školy, která probíhá v letním semestru.

Praxe probíhá ve skupinkách studentů 2 dny během semestru.

- **Cíl praxe:**

- hlavním cílem je poskytnout studentům empirickou orientaci v současné primární škole za zaměřením na analýzu průběhu vyučovacího procesu,

- student si vytvoří představu o primárním vzdělávání a porozumí a vysvětlí zároveň interakci mezi učitelem a žákem,
- student se zaměří na specifika proinkluzivního vzdělávání ve škole.
- **Obsah:**
 - náslechová skupinová hospitace na 1. stupni plně organizovaných fakultních školách,
 - pozorování a analyzování základních diagnostických, řídicích a prognostických činností učitele,
 - pozorování činností učitele i žáků,
 - zaměření se na identifikaci organizačních forem vyučovacího procesu,
 - sledování didaktických pomůcek používaných při vyučování,
 - vypracovávání hospitačních záznamů.
- **Organizace:**
 - v disciplíně Seminář k didaktice primárního vzdělávání studenti získají instrukce k pozorování vyučovacího procesu po dva dny v jakékoli třídě na 1. stupni ZŠ,
 - studenti rozdělení do skupin,
 - hospitační záznamy s reflexí,
 - reflexe praxe.
- **Požadavky k zápočtu:**
 - aktivní účast,
 - vypracování hospitačních záznamů.

C. PEDAGOGICKÁ PRAXE 2 S REFLEXÍ - 2. ročník, 3. semestr

Náslechová pedagogická praxe na 1. stupni malotřídní základní školy. Praxe probíhá ve skupinách studentů 2 dny během semestru.

- **Cíl praxe:**
 - hlavním cílem je poskytnout studentům empirickou orientaci v současné malotřídní primární škole se zaměřením na analýzu průběhu vyučovacího procesu,
 - analyzování průběhu vyučovacího procesu,
 - studenti by měli pochopit a umět vysvětlit rozdíl mezi organizační formou na plně organizované škole a malotřídní škole,

- zaměření na rozdíly ve výběru metod výuky.
- **Obsah:**
 - náslechová skupinová hospitace na 1. stupni základní malotřídní škole,
 - pozorování a analyzování diagnostické, řídicí a prognostické činnosti učitele v rámci průběhu vyučování,
 - studenti hledají rozdíly ve vyučovacím procesu mezi plnoorganizovanou školou a malotřídní školou,
 - pozorování činnosti učitele i žáků,
 - zaměření se na identifikaci organizačních forem vyučovacího procesu,
 - sledování didaktických pomůcek používaných při vyučování,
 - vypracovávání hospitačních záznamů.
- **Organizace:**
 - během prvního výukového týdne získají studenti instrukce k pozorování vyučovacího procesu ve 2 dnech v malotřídní škole ve třídě na 1. stupni ZŠ,
 - studenti jsou rozděleni do skupin,
 - studentům je přiřazen metodik z katedry primární a preprimární pedagogiky,
 - zpracovávání hospitačních záznamů z malotřídní školy,
 - reflexe s metodikem KPP PdF.
- **Požadavky k zápočtu:**
 - aktivní reflexe studentů,
 - vypracování hospitačních záznamů.

D. PEDAGOGICKÁ PRAXE 3 S REFLEXÍ - 2. ročník, 4. semestr

Náslechová pedagogická praxe s mikrovýstupy na 1. stupni ZŠ. Praxe probíhá ve skupinách 2 dny během semestru.

- **Cíl praxe:**
 - hlavním cílem je poskytnout studentům náhled tvorby školního vzdělávacího programu (ŠVP) a třídního vzdělávacího programu (TVP),
 - prostřednictvím praxe se seznámí se ŠVP,

- student se zaměří na ukotvení vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) v ŠVP,
- student se zaměří na analýzu dokumentů.

- **Obsah:**

- skupinová hospitace proběhne v kterékoliv třídě na 1. stupni ZŠ,
- studenti analyzují ŠVP případně i TVP,
- reflexe se studenty provede cvičný učitel, který odpovídá na dotazy studentů k tvorbě ŠVP a TVP,
- reflexe s metodikem praxí na KPP PdF UP v Olomouci.

- **Organizace:**

- na semináři studenti získají instruktáž k vykonání praxe,
- studenti rozdělení do skupin po 6,
- na základě pokynů metodika odevzdají studenti dvouměsíční TVP
- záznamy z této praxe si zakládají do portfolia.

- **Požadavky k zápočtu:**

- aktivní reflexe studentů,
- vypracování třídního vzdělávacího plánu.

E. PEDAGOGICKÁ PRAXE 4 S REFLEXÍ - 3. ročník, 5. semestr

Náslechová skupinová pedagogické praxe s mikrovýstupy na 1. stupni ZŠ. Pedagogická praxe probíhá 5 dní během semestru. Studenti jsou ve skupinách po šesti.

- **Cíl praxe:**

- hlavním cílem je poskytnout studentům náhled na specifika elementárního ročníku základní školy,
- prostřednictvím náslechové praxe s mikrovýstupy budou studenti analyzovat vyučovací proces a jeho jednotlivé fáze se zaměřením na specifika 1. třídy ZŠ,
- hledání specifik vyučovacího procesu v elementární třídě a zapojení se po dvou dnech s mikrovýstupy do vyučovacího procesu,
- studenti se zaměří na vyučovací metody specifické pro nácvik čtení a psaní a zároveň na výběr písemných předloh.

- **Obsah:**
 - náslechová skupinová hospitace v 1. třídě ZŠ,
 - studenti pozorují a analyzují základní diagnostické, řídicí a prognostické činnosti učitele v rámci průběhu vyučování se zaměřením na specifika elementární třídy,
 - zaměření se na vyučovací metody při nácviu prvopočátečního psaní a čtení,
 - sledování využití didaktických pomůcek,
 - prostřednictvím mikrovýstupů se zapojí do vzdělávacího procesu v 1. třídě základní školy.
- **Organizace:**
 - instrukce studenti získají během disciplíny Didaktika elementárního čtení a psaní,
 - praxe je realizována v 1. třídě ZŠ na fakultních školách,
 - studenti rozdělení do skupin po 6,
 - v rámci praxe jsou realizované mikrovýstupy,
 - odevzdání hospitačních záznamů a příprav na mikrovýstupy s následnou reflexí,
 - založení záznamů do portfolia pedagogických praxí.
- **Požadavky k zápočtu:**
 - aktivní reflexe studentů,
 - vypracování hospitačních záznamů a příprav na mikrovýstupy.

F. PEDAGOGICKÁ PRAXE 5 S REFLEXÍ - 3. ročník, 6. semestr

Náslechová pedagogická praxe na 1. stupni ZŠ. Praxe probíhá ve skupinách během dvou dnů.

- **Cíl praxe:**
 - hlavním cílem je poskytnout studentům empirickou orientaci v současné primární škole se zaměřením na analýzu průběhu vyučovacího procesu,
 - prostřednictvím náslechové praxe budou studenti analyzovat vyučovací proces se zaměřením na integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,

- studenti se zaměří na analýzu TVP, kde vyhledávají odlišnosti pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).
- **Obsah:**
 - náslechová skupinová hospitace na 1. stupni ZŠ,
 - studenti pozorují proinkluzivní vzdělávání ve škole,
 - sledují, jakým způsobem se pracuje diferencovaně se žáky se SVP,
 - pozorují individuální přístup učitele k těmto žákům,
 - studenti se seznámí s legislativou v rámci integrace žáků se SVP.
- **Organizace:**
 - v semináři studenti obdrží instrukce k vykonání praxe,
 - praxe proběhne 2 dny v jakékoli třídě na 1. stupni ZŠ, ve které jsou integrováni žáci se SVP,
 - praxe proběhne na fakultních školách ve skupinkách studentů po šesti,
 - hospitační záznamy jsou zaměřeny na žáky se SVP,
 - praxi lze považovat za asistenční praxi v rámci pregraduální přípravy studentů na pedagogickou profesi.
- **Požadavky k zápočtu:**
 - aktivní reflexe studentů,
 - vypracování hospitačních záznamů.

G. PEDAGOGICKÁ PRAXE 6 S REFLEXÍ - 4. ročník, 7. semestr

Průběžná pedagogická praxe na 1. stupni základní školy. Praxe probíhá 5 dnů během semestru. Během praxe probíhají výstupy s reflexí.

- **Cíl praxe:**
 - hlavním cílem je zapojení studenta aktivně do výchovně-vzdělávacího procesu,
 - student analyzuje vzdělávací proces a zapojí se plnohodnotně do výuky,
 - student se podílí na průběhu výuky.
- **Obsah:**
 - prostřednictvím všech vyučovacích předmětů na 1. stupni ZŠ v 1. – 3. třídě získají studenti profesní kompetence učitele,

- analyzování kurikulárních dokumentů,
- seznámení se s integrovanými žáky a jejich IVP,
- po ukázkových hodinách cvičným učitelem se v začátku praxe sami připraví na každý den 2 vyučovací hodiny tak, aby mohli odučit všechny předměty včetně výchov.

- **Organizace:**

- praxe probíhá na 1. stupni základních plně organizovaných fakultních školách v 1. – 3. ročníku,
- studenti jsou rozděleni po dvou ve třídě po dobu jednoho týdne a to minimálně 4 hodiny denně,
- studenti se podílí na vyučovacím procesu a to 2 hodiny denně,
- studenti si hospitují navzájem,
- první den probíhají následové hospitace u cvičného učitele, od druhého dne se studenti ve výuce střídají,
- veškeré záznamy založí studenti do portfolia,
- cvičný učitel stručně vypracuje hodnocení každého studenta na předem připravený formulář.

- **Požadavky k zápočtu:**

- vypracovávání přípravy na vyučovací hodiny, hospitační záznamy,
- aktivní reflexe studentů,
- hodnocení cvičným učitelem.

H. PEDAGOGICKÁ PRAXE 7 S REFLEXÍ - 4. ročník, 8. semestr

Průběžná pedagogická praxe na 1. stupni ZŠ proběhne 5 dnů během semestru. Během pedagogické praxe studenti realizují své výstupy.

- **Cíl praxe:**

- hlavním cílem je aktivní zapojení studenta do výchovně-vzdělávacího procesu,
- student analyzuje vzdělávací proces a zapojí se plnohodnotně do výuky,
- student se podílí na průběhu výuky.

- **Obsah:**
 - prostřednictvím všech vyučovacích předmětů na 1. stupni ZŠ ve 4. – 5. třídě získají studenti profesní kompetence učitele,
 - analyzování kurikulárních dokumentů,
 - seznámení se s integrovanými žáky a jejich IVP,
 - po ukázkových hodinách cvičným učitelem si v začátku praxe sami připraví na každý den 2 vyučovací hodiny tak, aby mohli odučit všechny předměty včetně výchov.
- **Organizace:**
 - praxe probíhá na 1. stupni základních plně organizovaných fakultních školách ve 4. – 5. ročníku,
 - studenti jsou rozděleni po dvou ve třídě po dobu jednoho týdne a to minimálně 4 hodiny denně,
 - studenti se podílí na vyučovacím procesu a to 2 hodiny denně,
 - studenti si hospitují navzájem,
 - první den probíhají následovně hospitace u cvičného učitele, od druhého dne se studenti ve výuce střídají,
 - veškeré záznamy založí studenti do portfolia,
 - cvičný učitel stručně vypracuje hodnocení každého studenta na předem připravený formulář.
- **Požadavky k zápočtu:**
 - vypracování přípravy na vyučovací hodiny, hospitační záznamy,
 - aktivní reflexe studentů,
 - hodnocení cvičným učitelem.

I. PEDAGOGICKÁ PRAXE S REFLEXÍ - 5. ročník, 9. semestr

Průběžná pedagogická praxe na 1. stupni ZŠ proběhne 5 dnů během semestru. Během pedagogické praxe studenti realizují své výstupy.

- **Cíl praxe:**
 - hlavním cílem je aktivní zapojení studenta do výchovně-vzdělávacího procesu,
 - student analyzuje vzdělávací proces a zapojí se plnohodnotně do výuky,

- student se podílí na průběhu výuky,
 - student se zaměří na analýzu TVP učitele, ve kterém vyhledává odlišnosti pro žáky se SVP a vytvoří diferencovanou výuku pro žáky s přehlednutím k individuálním zvláštnostem v kolektivu žáků.
- **Obsah:**
 - prostřednictvím všech vyučovacích předmětů na 1. stupni ZŠ v 1. – 5. třídě získají studenti profesní kompetence učitele,
 - analyzování kurikulárních dokumentů,
 - seznámení se s integrovanými žáky a jejich IVP,
 - po ukázkových hodinách cvičným učitelem v začátku praxe si sami připraví na každý den 2 vyučovací hodiny tak, aby mohli odučit všechny předměty, včetně výchov.
 - **Organizace:**
 - praxe probíhá na 1. stupni základních plně organizovaných fakultních škol v 1. – 5. ročníku,
 - studenti jsou rozděleni po dvou ve třídě po dobu jednoho týdne a to minimálně 4 hodiny denně,
 - studenti se podílí na vyučovacím procesu a to 2 hodiny denně,
 - studenti si hospitují navzájem,
 - první den probíhají náslechové hospitace u cvičného učitele, od druhého dne se studenti ve výuce střídají,
 - veškeré záznamy založí studenti do portfolia,
 - cvičný učitel stručně vypracuje hodnocení každého studenta na předem připravený formulář.
 - **Požadavky k zápočtu:**
 - vypracování příprav na vyučovací hodiny, hospitační záznamy,
 - aktivní reflexe studentů,
 - hodnocení cvičným učitelem.

J. PEDAGOGICKÁ PRAXE 9 S REFLEXÍ - 5. ročník, 10. semestr

Souvislá pedagogická praxe na 1. stupni ZŠ. Praxe probíhá 8 týdnů.

- **Cíl praxe:**

- hlavním cílem je završit pedagogickou praxi simulací reálné situace a ověřit náplň klíčových kompetencí studenta během studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ,
- student se podílí plnohodnotně na výuce,
- student se seznámí s dokumentací třídy, naučí se ji plnohodnotně vyplňovat,
- studenti se seznámí s obsahem IVP pro žáky se SVP,
- studenti se zapojí do komunikace s asistentem pedagoga.

- **Obsah:**

- prostřednictvím všech vyučovacích předmětů na 1. stupni ZŠ v 1. – 5. třídě získají studenti profesní kompetence učitele,
- analyzování kurikulárních dokumentů,
- seznámení se s integrovanými žáky a jejich IVP,
- po ukázkových hodinách cvičným učitelem v začátku praxe si sami připraví na každý den vzdělávací nabídku podle rozvrhu hodin konkrétní třídy,
- studenti se naučí správně vyplňovat školní dokumentaci,
- student se stane plnohodnotnou součástí vzdělávacího procesu,
- budou se účastnit škol v přírodě, plaveckého výcviku, návštěv kulturních zařízení a dalších aktivit, které jim v rámci praxe cvičný učitel přidělí.

- **Organizace:**

- pedagogická praxe bude probíhat na 1. stupni základních škol v 1. - 5. ročníku,
- první den budou probíhat náslechové hospitace u cvičného učitele a od druhého dne budou studenti ve výuce,
- budou vytvářet přípravy na vyučování, popř. hospitační záznamy,
- veškeré záznamy založí do portfolia pedagogických praxí,
- cvičný učitel vypracuje stručné a objektivní hodnocení na předem připravený formulář.

- **Požadavky k zápočtu:**
 - vypracovávání příprav na vyučovací hodiny, hospitační záznamy,
 - aktivní reflexe studentů,
 - hodnocení cvičným učitelem.

K. PEDAGOGICKÁ PRAXE K DIPLOMOVÉ PRÁCI - 5. ročník, 10. semestr

- **Cíl praxe:**
 - student vykonává praxi spojenou s realizací výzkumného záměru pro svou diplomovou práci,
 - plánuje výzkumné šetření a ověřuje výzkumný nástroj v reálném prostředí,
 - studenti by měli být schopni zrealizovat akční výzkum zaměřený na tematiku zvolenou pro DP.
- **Obsah:**
 - obsah DP je zaměřen na specifickou problematiku edukace žáků na 1. stupni ZŠ,
 - témata pro zpracování DP navrhuje jednotlivé katedry či ústavy.
- **Organizace:**
 - individuální způsob řešení pod vedením vedoucího DP.
- **Požadavky k zápočtu:**
 - vypracování diplomového projektu po dohodě s vedoucím práce.

3.5 Ostravská univerzita

Katedra preprimární a primární pedagogiky zajišťuje veškeré pedagogické praxe magisterského pětiletého oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy a dalších studijních oborů. Vedoucí katedry je Mgr. Ondřej Šimik, Ph.D., se kterým jsem jednala o poskytnutí informací k systému praxí na Ostravské univerzitě.¹¹

Na Ostravské univerzitě probíhají dva systémy praxí. V této diplomové práci je zmíněn systém praxí, který je nově akreditovaný od akademického roku 2019/2020. Starý systém praxí bude ještě čtyři roky dobíhat současně s novým systémem praxí oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ.

Studijní obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Ostravské univerzitě umožňuje další pedagogickou praxi nad rámec studia, a to v rámci recipročních praxí, kdy může student

¹¹ Zdroj: <https://pdf.osu.cz/kpa/>

během svého studia spolupracovat s různými školami (například jako asistent pedagoga nebo vedení kroužků apod). Za tuto praxi studenti dostávají stipendia.

V rámci jednotlivých praxí, které během studia studenti absolvují, zvládnou i potřebné administrativní dovednosti požadované v profesi učitele. Jednotlivé pedagogické praxe a jejich náplň, které jsou součástí studia na Ostravské univerzitě, popisují níže. Potřebné informace k sepsání systému praxí na univerzitě byly poskytnuty přes Portál IS/STAG.¹²

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia:¹³

A. ZÁKLADY PROFESNÍ KOMUNIKACE - 1. ročník, 1. semestr

Předmět Základy profesní komunikace je doplněn praxí, kterou si studenti zajišťují sami. Účast studenta na praxi je podmíněn smlouvou se školou. Posluchači absolvují náslech vyučovací hodiny v praxi. Z tohoto náslechu provedou pozorování vztahující se k problému komunikace ve třídě. Komunikaci ve třídě student zaznamená prostřednictvím Flandersova systému. V následujících seminářích proběhne diskuze nad výsledky hospitací.

Dalším úkolem studentů je ve skupinách připravit pro děti činnosti s vánoční tematikou, během nichž aplikují respektující komunikaci na vybrané základní škole.

B. ZÁKLADY ŠKOLNÍ PEDAGOGIKY - 1. ročník, 1. semestr

Na základě počátečních školních exkurzí a náslechů na 1. stupni ZŠ studenti získají představu a poznatky o současné škole 1. stupně ZŠ. Na základě analýzy sledované pedagogické praxe a teoretických zdrojů si studenti osvojí základní terminologii obecné pedagogiky jako disciplíny zabývající se výchovou člověka. Studenti musejí odevzdat 2 protokoly z náslechů na ZŠ.

C. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE V 1. ROČNÍKU - 1. ročník, 2. semestr

Souvislá pedagogická praxe probíhá v 1. ročníku ZŠ po dobu 1 týdne (tedy 5 pracovních dní, 20 vyučovacích hodin). Studenti si sami vybírají základní školu, kde chtějí praxi vykonat. Hlavním cílem této praxe je umožnit studentům

¹² Zdroj: <https://www.osu.cz/studijniobory/?specializaceid=2947>

¹³ Zdroj:

https://studistag.osu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAQAEMjczNhMBAAAAQAic3RhdGVZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc2NjgyOAAAAA*#prohlizeniSearchResult

nahlédnout do prostředí školního života 1. ročníku základní školy, seznámit se s jejími specifiky a podobně. Studenti poznávají školu prostřednictvím hospitací ve vyučování, asistenci pedagoga a prvními samostatnými pedagogickými výstupy. Tato praxe je založena hlavně na hospitacích, ale je možno také několik vyučovacích hodin si odučit, popřípadě mít jen kratší pedagogické výstupy. Studenti se seznamují s běžným chodem školy a fungují jako asistenti třídních učitelů.

Studenti odevzdají 9 vyplněných hospitačních záznamů (popřípadě i příprav na vyučovací hodinu) a stručnou sebereflexi pedagogické praxe.

D. OBECNÁ DIDAKTIKA S PRAXÍ 1 - 2. ročník, 3. semestr

Předmět Obecná didaktika s praxí 1 vychází z vývojových specifik procesů učení, výchovy a vzdělávání žáků. Cílem je porozumění významu a působení klíčových didaktických kategorií v reálném prostředí pedagogické praxe. Náslechy a strukturovaná pozorování na průběžné pedagogické praxi jsou kombinovány s teoreticko-reflektivními semináři. Studenti zpracují 8 pozorovacích archů s různým zaměřením jednotlivých pozorování.

Kritéria pro pozorovací archy 1-8 jsou následující: č.1 - zaznamenat průběh pozorované interakce, č.2 - dlouhodobé pozorování jednoho žáka, č.3 - charakteristika vybrané pedagogické dovednosti učitele, č.4 - popis tématu učiva probíraného v dané vyučovací hodině, č.5 - zaznamenat všechny činnosti žáka při probíraném učivu, č.6 - zaznamenat a klasifikovat pozorované výukové metody, č.7 – zaznamenat učitelovy využití organizační formy výuky, č.8 - zaznamenat materiálně didaktické prostředky, které byly ve výuce použity. Tyto pozorovací archy studenti odevzdají po absolvování praxe.

E. OBECNÁ DIDAKTIKA S PRAXÍ 2 - 2. ročník, 4. semestr

V následujícím předmětu studenti pod vedením učitele praxe a vyučujícího prochází fázemi plánování, realizace a reflexe vlastního vyučování. Cílem je porozumění významu a působení klíčových didaktických kategorií v reálném prostředí pedagogické praxe. Náslechy a strukturovaná pozorování na průběžné pedagogické praxi jsou kombinovány s teoreticko-reflektivními semináři. Studenti odevzdají seminární úkoly z praxe. Zpracují pozorovací arch s tématem školního hodnocení, zpracují přípravu s reflexí samostatně vedeného vyučování na praxi ZŠ Bulharská. U ústní zkoušky studenti diskutují nad hospitačními záznamy a přípravou na vyučování.

F. PSYCHODIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY 1 S PRAXÍ - 2. ročník, 4. semestr

Student je připraven k přípravě jednotky vzdělávacích a výchovných aktivit ve výtvarné výchově s cílem rozvinutou vizuální a kulturní gramotnost dětí na 1. stupni ZŠ. Během semestru proběhnou tři části praxe se zaměřením na tematické okruhy dle potřeby školy nebo volby studentů. Studenti spolupracují přímo s dětmi. Po skončení odevzdají studenti reflektivní deník.

G. PSYCHODIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY 2 S PRAXÍ - 3. ročník, 5. semestr

Během předmětu Psychodidaktika výtvarné výchovy 2 s praxí studenti absolvují průběžnou pedagogickou praxi ve vyučování výtvarné výchovy na 1. stupni ZŠ (konkrétně dvakrát za semestr). Studenti odevzdávají přípravu na vyučování a reflektivní deník.

H. DIDAKTIKA TĚLESNÉ VÝCHOVY S PRAXÍ - 3. ročník, 5. semestr

Studenti během semestru absolvují tři náslechové vyučovací hodiny tělesné výchovy na 1. stupni základní školy. Studenti plánují, organizují a tvůrčím způsobem vedou vyučovací jednotku tělesné výchovy. Studenti získávají způsobilost sběru údajů o pedagogické realitě pozorováním.

I. DIDAKTIKA HUDEBNÍ VÝCHOVY S PRAXÍ - 3. ročník, 6. semestr

Didaktika hudební výchovy s praxí je zaměřena na hudebnědidaktickou problematiku na 1. stupni základní školy v úzké vazbě s hudebněvýchovnou praxí.

J. PSYCHODIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY 3 S PRAXÍ - 3. ročník, 6. semestr

Během předmětu Psychodidaktika výtvarné výchovy 3 s praxí studenti absolvují průběžnou pedagogickou praxi ve vyučování výtvarné výchovy na 1. stupni ZŠ (konkrétně třikrát za semestr). Pedagogická praxe se zaměřením na tematické okruhy dle školy nebo volby studentů. Studenti odevzdávají přípravu na vyučování a reflektivní deník.

K. PRŮBĚŽNÁ PRAXE Z MATEMATIKY 1 - 4. ročník, 7. semestr

Studenti analyzují zhlédnutou vyučovací hodinu matematiky na 1. stupni ZŠ. Podmínkou k zápočtu je navštívení 4 vyučovacích hodin na 4 různých 1. stupních ZŠ. Student provede rozbor a písemné vypracování analýzy těchto vyučovacích hodin.

L. PRŮBĚŽNÁ PRAXE Z MATEMATIKY 2 - 4. ročník, 8. semestr

Student samostatně připraví, realizuje a reflektuje alespoň polovinu hodiny matematiky na 1. stupni základní školy. Dále analyzuje odučenou vyučovací hodinu matematiky, provede rozbor a reflexi hodiny. Součástí praxe je sledování tří vyučovacích hodin matematiky vedených posluchači oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Tyto hodiny analyzuje a provede rozbor, reflexi. Studenti navrhnou alternativní strategie výukových postupů učitele.

M. SOUVISLÁ HOSPITAČNĚ ASISTENSKÁ PRAXE - 4. ročník, 8. semestr

Následující praxe probíhá v rozsahu dvou týdnů daného letního semestru, a to vždy na začátku semestru. Studenti se seznamují s terénem školy a zapojují se do plnění běžných školních povinností. Formou hospitací a asistencí případně i pokusů vyučovat samostatně v různých částech vyučovací hodiny se studenti zdokonalují ve svých profesních dovednostech.

Studenti vedou sběrné portfolio, které obsahuje 5 písemných záznamů vyučovacích hodin, písemné záznamy ze všech realizovaných asistentických činností vyučovacích, mimovyučovacích a mimoškolních. Portfolio obsahuje i písemnou reflexi realizované souvislé praxe.

N. SOUVISLÁ PROJEKTOVÁ PRAXE - 5. ročník, 9. semestr

Souvislá projektová praxe probíhá 3 týdny. Tato praxe je součástí předmětů zaměřených na projektové vyučování nebo integrovanou tematickou výuku. Studenti realizují praxi na škole, kterou si sami vybrali, a kde si praxi domluvili s vyučujícím i vedením školy.

První týden praxe se obvykle studenti adaptují na podmínky školy a hospitují. Druhý týden je určen pro vlastní realizaci projektu, který je v rozsahu 15 vyučovacích hodin výukového projektu. Ve třetím týdnu projekt studenti dokončují, popřípadě doplňují činnosti, které potřebují pro řešení pedagogického a psychologického problému ke státním závěrečným zkouškám.

Studenti odevzdají písemnou reflexi realizace výukového projektu.

O. SOUVISLÁ PROFESNÍ PRAXE - 5. ročník, 9. semestr

Souvislá profesní praxe trvá čtyři týdny. Hlavním záměrem závěrečné profesní praxe je umožnit studentům poznávat prostředí a podmínky školního života a reálné pedagogické praxe v celé komplexnosti; adaptovat se na každodenní pracovní zátěž a participovat na všech profesních činnostech učitelů. Toto

probíhá ve škole, kterou si sami studenti vyberou. Student v plném rozsahu vyučuje a konzultuje s cvičným učitelem jednotlivé postupy ve výuce.

K zápočtu přinesou zpracované sběrné portfolio s veškerými hospitačními záznamy a přípravami na samostatné vyučování a také sebereflexi.

3.6 Masarykova univerzita Brno

Na Masarykově univerzitě (MU) v Brně jsou ve studiu oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ zařazeny pedagogické praxe do všech deseti semestrů. Veškeré pedagogické praxe garantuje *Katedra primární pedagogiky*. Hlavním garantem praxí ve studiu oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy je doc. Mgr. Jiří Havel, Ph.D. a pro každou jednotlivou praxi je garant, který je uveden v informacích k jednotlivým praxím.

Jednotlivé pedagogické praxe jsou rozepsány na webových stránkách katedry primární pedagogiky. Každá praxe je popsána v jednotlivých záložkách, kde studenti najdou potřebné materiály k vykonání praxe a požadavky.

Praxe v 1. semestru probíhá jako vstupní. Studenti jsou rozděleni do skupin a během prvního týdne semestru navštěvují pod vedením jednoho z učitelů katedry primární pedagogiky brněnské mateřské a základní školy. Ve druhém semestru je zařazena průběžná pedagogicko-psychologická praxe, kdy student absolvuje jeden den v každém týdnu v semestru na ZŠ dle vlastního výběru. Asistentská praxe probíhá ve 3. a 4. semestru. Rovněž probíhají průběžně, ale výhradně v brněnských ZŠ, kde jsou studenti u fakultních učitelů. Další průběžné praxe probíhají v 5. a 6. semestru, ale v místě bydliště. V 7. až 10. semestru probíhají souvislé pedagogické praxe, jež jsou jak na brněnských školách, tak i na školách, které si vybírají studenti v místě bydliště.

Konkrétní náplň každé etapy praxe je strukturována podle obsahu souběžně probíhajících disciplín pedagogicko-psychologické a oborově didaktické složky.

Rámcové pokyny k pracím v jednotlivých semestrech jsou upřesňovány požadavky vyučujících PdF MU. Přímou náplň určuje a za průběh i splnění všech požadavků praxe zodpovídá vždy provázející učitel. Povinností učitele je umožnit studentům i přímou zkušenost v předmětech, které ve své třídě sám nevyučuje. Na základě učitelova hodnocení je studentovi udělen zápočet. Studentům je doporučeno, aby si postupně vyzkoušeli vyučovat všechny předměty, které se vyučují na 1. stupni ZŠ. Zvláště je upozorněno na výstupy v předmětu cizí jazyk.

Uvedené údaje se vztahují k prezenční formě studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ.¹⁴

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia:¹⁵

A. VSTUPNÍ PEDAGOGICKÁ PRAXE - 1. ročník, 1. semestr

Vstupní pedagogická praxe probíhá blokově po dobu úvodního týdne podzimního semestru. Studenti jsou rozděleni ke konkrétním fakultním metodikům praxe první den ráno. Studenti společně s fakultním metodikem praxe hospitují v různých třídách primární školy, přičemž jeden den je realizován v mateřské škole. Každá návštěva je reflektována ve společné diskuzi s metodikem.

- **Cíl praxe:**

- cílem je poskytnout studentům počáteční empirickou orientaci v současné škole, aby se potvrdila jejich motivace pro vybraný studijní obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ.

- **Úkoly:**

- pozorování edukačního prostředí ve třídách,
- zapisování si pozorovaných jevů v práci učitele a v chování žáků,
- zapisování si do svého pedagogického deníku,
- vypracování eseje na téma: *Jací jsou dnešní učitelé?* nebo *Jací jsou dnešní žáci?*

- **Výstupy:**

- založení pedagogického deníku,
- zápisy ze všech hospitací,
- vypracování eseje a její prezentaci při reflexi praxe.

B. PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PRAXE - 1. ročník, 2. semestr

Pedagogicko-psychologická praxe probíhá po celý semestr přímo na základních školách jednou za 14 dní v pátek v rozsahu 4 vyučovacích hodin. Studenti si sami zařizují praxi na ZŠ v místě bydliště a jsou přiděleni k provázejícímu učiteli. Součástí pedagogicko-psychologické praxe je reflektivní seminář, který probíhá na PdF jednou za tři týdny v rozsahu 2 hodin.

¹⁴ Zdroj: <https://katedry.ped.muni.cz/primarni-pedagogika/pro-studenty-zs/praxe-zs>

¹⁵ Zdroj: <https://katedry.ped.muni.cz/primarni-pedagogika/pro-studenty-zs/praxe-zs>

- **Cíl praxe:**
 - cílem je poskytnout studentům prostor k uplatnění vlastních interakčních, komunikačních a sociálních dovedností,
 - podpořit jejich tvořivost a tím získat náhled na vlastní osobnost v sociálním kontextu,
 - studenti se učí komunikovat a pozorovat žáky v procesu výuky,
 - studenti pozorují komunikaci učitele a analyzují vlastní výstupy a komunikaci se žáky.
- **Úkoly:**
 - pozorování komunikace mezi učitelem a žákem,
 - zaznamenávání zápisů z jednotlivých pozorování (s určením data, času a místa),
 - popisování situací, získání podrobného popisu jednotlivých jevů, které ve školní realitě probíhají,
 - v rámci předmětu *dramatická výchova* navrhne student aktivitu, jež se žáky zrealizuje.
- **Výstupy:**
 - účast na praxi a na seminářích na fakultě,
 - plnění zadaných úkolů,
 - vedení pedagogického deníku,
 - vyplnění hodnocení studenta na pedagogicko-psychologické praxi.

C. ASISTENTSKÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 1 - 2. ročník, 3. semestr

Asistentická pedagogická praxe 1 probíhá u fakultních provázejících učitelů na základních školách v Brně každý pátek v semestru. Studenti se zapisují po dvojicích ke konkrétnímu učiteli na úvodním semináři předmětu *Školní pedagogika 1*. Během praxe student plní úkoly zadané garanty praxe či jinými učiteli z fakulty. Další povinnosti studenta je pomoc učiteli v různých činnostech, které se během praxe naskytnou.

- **Cíl praxe:**
 - cílem je uvést studenty do podmínek reálného edukačního procesu,

- studenti sledují a reflektují jednání učitele v pedagogických situacích,
- studenti vypomáhají učiteli formou asistentických činností.
- **Úkoly:**
 - zaznamenávání otázek a problémů, s nimiž se studenti setkávají v průběhu praxe,
 - seznámení se s životem školní třídy, učitele, školy,
 - charakteristika výchovné práce učitele na základě pozorování jeho jednání při řešení kázeňských situací,
 - pozorování vztahů mezi spolužáky, postavení jednotlivců ve skupině, klima třídy a školy.
- **Výstupy:**
 - pedagogický deník,
 - studentské portfolio se záznamy z pozorování edukačního prostředí, rozhovorů s učiteli, žáky, rodiči,
 - studentem vyplněné a učitelem podepsané hodnocení studenta na praxi.

D. ASISTENTSKÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 2 - 2. ročník, 4. semestr

Asistentická pedagogická praxe 2 probíhá u fakultních provázejících učitelů na základních školách v Brně každý pátek v semestru. Studenti se zapisují po dvojicích ke konkrétnímu učiteli na úvodním semináři předmětu *Školní pedagogika 2*. Během praxe student plní úkoly zadané garanty praxe či jinými učiteli z fakulty. Další povinnosti studenta je pomoc učiteli v různých činnostech, které se během praxe naskytanou.

- **Cíl praxe:**
 - cílem je uvést studenty do podmínek reálného edukačního procesu,
 - studenti sledují a reflektují jednání učitele v pedagogických situacích,
 - studenti vypomáhají učiteli formou asistentických činností.
- **Úkoly:**
 - zaznamenávání otázek a problémů, s nimiž se studenti setkávají v průběhu praxe,

- seznámení se s životem školní třídy, učitele, školy,
- charakteristika výchovné práce učitele na základě pozorování jeho jednání při řešení kázeňských situací,
- pozorování vztahů mezi spolužáky, postavení jednotlivců ve skupině, klima třídy a školy.

- **Výstupy:**

- pedagogický deník,
- studentské portfolio se záznamy z pozorování edukačního prostředí, rozhovorů s učiteli, žáky, rodiči,
- studentem vyplněné a učitelem podepsané hodnocení studenta na praxi.

E. PRAXE K PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ DIAGNOSTICE 1 - 3. ročník, 5. semestr

Tato praxe probíhá v místě bydliště (nebo dle volby studenta) každý týden v rozsahu minimálně 2 hodin. Student je přidělen na příslušné škole k provázejícímu učiteli. Mezi povinnosti studenta patří pomoc učiteli v různých činnostech, které jsou jeho náplní práce.

- **Cíl praxe:**

- cílem je seznámit studenty s teoretickými východisky pedagogické a psychologické diagnostiky,
- během praxe studenti plní úkoly, které jsou zadány garantem,
- reflexe je na fakultě prováděna průběžně na seminářích.

- **Úkoly:**

- vedení rozhovoru s učitelem o cílech pedagogicko-psychologické diagnostiky,
- zjištění, jaké pojetí diagnostiky učitel zastává,
- sledování, jakým způsobem učitel diagnostiku provádí,
- dílčí úkoly jsou zadávány během seminářů,
- pokračování v záznamu otázek, problémů, s nimiž se studenti setkávají v průběhu praxe.

- **Výstupy:**

- esej z praxe (pokyny zadány na semináři),
- aktivní účast na seminářích,

- vyplnit hodnocení studenta z praxe.

F. PRAXE K PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ DIAGNOSTICE 2 -

3. ročník, 6. semestr

Praxe k pedagogicko-psychologické diagnostice 2 probíhá v místě bydliště (nebo dle volby studenta) každý týden v rozsahu minimálně 2 hodin. Student je přidělen na příslušné škole k provázejícímu učiteli. Mezi povinnosti studenta patří pomoc učiteli v různých činnostech, jež jsou jeho náplní práce.

- **Cíl praxe:**

- cílem je seznámit studenty s příklady diagnostikování konkrétních oblastí ve školní třídě,
- seznámení s podobou a tvorbou IVP,
- pozorovat zápis do 1. tříd,
- během praxe student plní úkoly, které jsou zadávány garantem,
- reflexe praxe je na fakultě prováděna průběžně na seminářích.

- **Úkoly:**

- zpracování formou vybraných diagnostických metod pro komplexní diagnostiku žáka v dané oblasti,
- pozorování, jakým způsobem učitel s žákem pracuje,
- zpracování seminární práce,
- dílčí úkoly jsou zadávány během seminářů,
- pokračování v záznamu otázek, problémů, s nimiž se studenti setkávají v průběhu praxe.

- **Výstupy:**

- výstupem je seminární práce (konkrétní pokyny budou zadány na semináři),
- aktivní účast na seminářích,
- vyplněné hodnocení studentovy praxe.

G. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 1 - 4. ročník, 7. semestr

Souvislá pedagogická praxe 1 probíhá v brněnských základních školách u fakultních cvičných učitelů po dvojicích studentů. Ve škole musí strávit celou předepsanou dobu, tedy dva týdny. Studenti jsou ve škole po celou pracovní dobu cvičného učitele včetně pracovních porad. Soustavně spolupracují s cvičným učitelem.

- **Cíl praxe:**
 - cílem je uvést studenty k postupnému zvládnutí metod práce přiměřených žákům mladšího školního věku,
 - cílem je naučit se se žáky komunikovat,
 - během čtyř semestrů souvislé praxe půjde o důslednou integraci teoretické a praktické složky v přípravě učitelů,
 - půjde o systematické rozvíjení projektových, realizačních a reflektivních kompetencí.
- **Úkoly:**
 - seznámení s očekávanými výstupy ročníků,
 - seznámení se s dokumentací,
 - hospitování v průběhu praxe ve všech vyučovacích hodinách,
 - hospitování ve všech hodinách, v nichž vyučuje studentský kolega,
 - absolvujte celkem 8 výstupů v předmětech ČJ, M, prvouka nebo vlastivěda, přírodověda, TV, HV, PrV, VV,
 - zaznamenávání do pedagogického deníku (přípravy, hospitační záznamy, rozbor hodiny).
- **Výstupy:**
 - podrobné studijní přípravy na vyučované hodiny,
 - zachycení reflexe a sebereflexe po realizaci hodin,
 - záznamy ze všech hospitací,
 - vyplnit sebehodnocení a hodnocení studenta.

H. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 2 - 4. ročník, 8. semestr

Souvislá pedagogická praxe 2 probíhá na brněnských základních školách u fakultních cvičných učitelů po dvojicích studentů. Ve škole musí strávit celou předepsanou dobu, tedy dva týdny. Studenti jsou ve škole po celou pracovní dobu cvičného učitele včetně pracovních porad. Studenti spolupracují s cvičným učitelem.

- **Cíl praxe:**
 - cílem je poskytnout studentům prostor, aby mohli uplatnit v praxi své teoretické znalosti,
 - zvládnutí metod práce přiměřených žákům mladšího školního věku, naučit se se žáky komunikovat,
 - během čtyř semestrů souvislé praxe půjde o důslednou integraci teoretické a praktické složky přípravy učitelů,
 - půjde o systematické rozvíjení projektových, realizačních a reflektivních kompetencí.
- **Úkoly:**
 - seznámení se s cíli ročníku, očekávanými výstupy ročníku,
 - seznámení se s dokumentací,
 - hospitování v průběhu praxe ve všech vyučovacích hodinách,
 - hospitování ve všech hodinách, v nichž vyučuje studentský kolega (učení se vzájemnými hospitacemi),
 - absolvujte celkem 12 výstupů včetně realizace výukového projektu,
 - zaznamenávání do pedagogického deníku (přípravy, hospitační záznamy, rozbory hodin),
 - předložení studijních příprav a závěrečné hodnocení k zápočtu metodikem praxe na fakultě.
- **Výstupy:**
 - podrobné studijní přípravy na vyučované hodiny,
 - zachycení reflexe a sebereflexe po realizaci hodin,
 - záznamy ze všech hospitací,
 - vyplnění sebehodnocení a hodnocení studenta,
 - návrh krátkodobého projektu, zrealizovaný s žáky.

I. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 3 - 5. ročník, 9. semestr

Souvislá pedagogická praxe 3 probíhá na základních školách dle vlastního výběru studenta. Ve škole musí trávit celou předepsanou dobu, tedy 3 týdny. Musí být též ve škole po celou pracovní dobu svého cvičného učitele. Student se účastní pracovních porad a spolupracuje s cvičným učitelem při dozorech, školních akcích a podobně.

- **Cíl praxe:**
 - cílem praxe je vést studenty k postupnému zvládnutí metod práce přiměřených žákům mladšího školního věku a k rozvoji komunikace se žáky,
 - během čtyř semestrů souvislé praxe půjde o důslednou integraci teoretické a praktické složky přípravy učitelů,
 - půjde o systematické rozvíjení kompetencí projektových, realizačních a reflektivních, komunikativních, diagnostických, evaluačních.
- **Úkoly:**
 - oznámit místo a smluvený termín praxe před jejím započatím,
 - učit všechny vyučovací předměty v rozsahu 15 hodin,
 - prokázat svoji způsobilost vést různé typy výuky s využitím rozličných metod a forem práce,
 - provádění asistentské práce,
 - pečlivě vést pedagogický deník,
 - systematicky provádět písemnou přípravu na vyučování,
 - seznámit se s třídní a školní dokumentací.
- **Výstupy:**
 - podrobné studijní přípravy na vyučované hodiny,
 - zachycení reflexe a sebereflexe po realizaci výuky (stručně přímo do příprav),
 - záznamy ze všech hospitací,
 - strategie řízení třídy.

J. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE 4 - 5. ročník, 10. semestr

Poslední souvislou pedagogickou praxi studenti absolvují na základních školách dle vlastního výběru. Ve škole tráví celou předepsanou dobu, konkrétně 3 týdny. Student je ve škole po celou pracovní dobu svého cvičného učitele. Účastní se pracovních porad, dozorů a školních akcí.

- **Cíl praxe:**
 - cílem souvislé praxe je upevnit a rozvíjet všechny profesní kompetence, které byly uvedené v předešlých praxích.

- **Úkoly:**
 - oznámit místo a smluvený termín praxe před jejím započatím,
 - učit všechny vyučovací předměty v rozsahu 15 hodin,
 - prokázat svoji způsobilost vést různé typy výuky s využitím rozličných metod a forem práce,
 - provádění asistentské práce,
 - pečlivě vést pedagogický deník,
 - systematicky provádět písemnou přípravu na vyučování,
 - seznámit se s třídní a školní dokumentací.
- **Výstupy:**
 - podrobné studijní přípravy na vyučované hodiny,
 - zachycení reflexe a sebereflexe po realizaci výuky (stručně přímo do příprav),
 - záznamy ze všech hospitací,
 - reprezentativní portfolio k SZZ.

3.7 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně vede praxi přes Ústav školní pedagogiky. Na univerzitě dochází k postupnému zapojování studentů do průběžných pedagogických praxí již od prvního ročníku studia. Samostatnost studentů v profesním rozhodování a reflexe je završena v systému souvislých pedagogických praxí v druhé polovině pětiletého studia. S univerzitou spolupracuje řada základní škol, které participují při klinickém pojetí pedagogických praxí. Během pětiletého studia jsou ve všech semestrech studia průběžné a souvislé pedagogické praxe a jejich reflexe v profesním portfoliu.¹⁶

Studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy realizují svou pedagogickou praxi ve smluvních školách. Univerzita má dvě fakultní základní školy, z nichž jedna se nachází na Slovensku. Dále má univerzita čtyři spolupracující základní školy.¹⁷

¹⁶ Zdroj: <https://fhs.utb.cz/studium/prijimaci-rizeni/prehled-oboru-na-fhs/studijni-program-ucitelstvi-pro-zakladni-skoly-studijni-obor-ucitelstvi-pro-1-stupen-zakladni-skoly-prezencni-forma/>

¹⁷ Zdroj: <https://fhs.utb.cz/o-fakulte/zakladni-informace/ustavy/ustav-skolni-pedagogiky/odborne-praxe/>

Níže je popsán systém praxí, které studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ absolvují na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Informace jsou poskytnuty skrze Portál IS/STAG, kde nejsou jednotlivé praxe popsány podrobně, nýbrž velmi stručně.

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia:¹⁸

A. PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKA S PRAXÍ 1 - 1. ročník, 1. semestr

S první pedagogickou praxí se studenti setkají již v prvním ročníku studia v zimním semestru, kdy absolvují 1 týden pedagogickou praxí v 1. ročníku základní školy. Cílem je zaměřením se na vstupní reflexi prekonceptů z vlastních zkušeností s výchovou a vzděláváním v období primárního vzdělávání.

Déle potom je osvojení si nových konceptů ve vývojových trendech rozvoje primární pedagogiky v České republice i v zahraničí.

Student po skončení praxe odevzdá sběrné portfolio, v němž uspořádá písemně zpracované dílčí úkoly ze semináře a z pozorování pedagogické praxe a z cvičení.

B. PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKA S PRAXÍ 2 - 1. ročník, 2. semestr

Následující praxe probíhá hned v druhém semestru studia a navazuje na předchozí praxi. Studenti absolvují blok 8 hodin pedagogické praxe, v níž jsou vedeni k reflexi pedagogické situace. Student je veden k přípravě a realizaci svých prvních pokusů vyučovat. Na závěr předkládají dokumentaci z pedagogické praxe.

C. PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKA S PRAXÍ 3 - 2. ročník, 3. semestr

Ve druhém ročníku studenti realizují pedagogickou praxi v rozsahu 8 hodin. Cílem předmětu je propojení a aplikace vybraných didaktických jevů (cíle, obsah, metody, formy, způsob hodnocení a sebehodnocení, ...) v praxi. Záměrem je realizace pedagogické praxe studentů s prvními pokusy vyučovat. Studenti odevzdají zpracované pozorování z praxe, písemné zpracování přípravy – 1 vyučovací hodina (skupina 3-4 studentů). Zpracovaný je i rozbor a reflexe výuky. Studenti mají za úkol pořídit videozáznam a doplnit reflexi.

D. PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKA S PRAXÍ 4 - 2. ročník, 4. semestr

Cílem předmětu je představit pedagogickou diagnostiku v širším pojetí - diagnostiku v rámci rozvoje dítěte v roli žáka. Záměrem je vést studenta

¹⁸ Zdroj:

https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAQAENzQ5NxMBA AAAAQAIc3RhdGVlZlZkAAAABABQOTIyMzM3MjAzNjg1NDc3MjIxMQAAAAA*

k dovednosti aplikovat diagnostiku ve škole. Studenti mají za úkol zpracovat hloubkovou pedagogickou diagnózu sledovaného žáka během průběžné pedagogické praxe. Výsledkem je tedy písemná zpráva z pozorování konkrétního žáka.

E. DIDAKTIKA ANGLICKÉHO JAZYKA A LITARATURY V PRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ 2 - 2. ročník, 4. semestr

Studenti se zúčastní blokové pedagogické praxe v rozsahu 4 hodin. Odevzdají též portfolio z průběžné pedagogické praxe věnované především předmětu cizojazyčné výuky.

F. DIDAKTIKA PŘÍRODOVĚDNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ S PRAXÍ 1 - 2. ročník, 4. semestr

Studenti se zúčastní blokové pedagogické praxe v rozsahu 4 hodin. Na konci studenti odevzdají portfolio z průběžné praxe věnované především předmětům prvouka a přírodověda. Součástí portfolio jsou konkrétní analýzy vyučujícího a reakce studenta na ně. Cílem předmětu je poznat různé přístupy k řešení přírodovědných tezí ve vztahu ke školnímu prostředí.

G. DIDAKTIKA MATEMATIKY V PRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ S PRAXÍ 1 - 3. ročník, 5. semestr.

Cílem předmětu je objasnit obsah matematiky v primárním vzdělávání a jeho didaktické zpracování. Studenti vypracují přípravy na vyučování matematiky a napíší své reflexe. Praxe z matematiky probíhá blokově v rozsahu 4 hodin.

H. DIDAKTIKA PŘÍRODOVĚDNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ S PRAXÍ 2 - 3. ročník, 5. semestr

Následující praxe navazuje na praxi ve druhém ročníku. Tato praxe je zaměřena na předměty prvouka a přírodověda na 1. stupni základní školy. Studenti absolvují pedagogickou praxi blokově v rozsahu několika hodin. Předložení portfolio z průběžné praxe je požadavkem pro uznání předmětu. Součástí portfolio je konkrétní analýza vyučujícího a reakce studenta na ně.

I. PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKA S PRAXÍ 5 - 3. ročník, 5. semestr

Následující praxe je zaměřena na porovnávání vzdělávacích přístupů a systémů primárního vzdělávání ve světě. Důraz je kladen na nové tendence v oblasti vzdělávání malých dětí. Předmětem zájmu jsou reformní trendy ve školství a v alternativním pedagogickém myšlení, které vychází z různých možností vzdělávání. Studenti absolvují průběžnou pedagogickou praxi.

- J. DIDAKTIKA MATEŘSKÉHO JAZYKA S PRAXÍ 1** - 3. ročník, 6. semestr
Následující praxe probíhá blokově v rozsahu 8 hodin. Cílem je osvětlení teoretických východisek výuky literární výchovy. Záměrem je seznámit studenta s podstatou současného komunikačního pojetí výuky literární výchovy.
- K. DIDAKTIKA MATEMATIKY V PRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ S PRAXÍ 2** - 3. ročník, 6. semestr
Praxe zaměřená na předmět matematika navazuje na praxi v předchozím semestru. Studenti absolvují průběžnou pedagogickou praxi v rozsahu 4 hodin. Studenti vypracují přípravy k vyučování matematiky a doplní své reflexe.
- L. DIDAKTIKA HUDEBNÍ VÝCHOVY S PRAXÍ 1** - 4. ročník, 7. semestr
Následující praxe ve čtvrtém ročníku studia je zaměřena na předmět hudební výchova. Průběžná pedagogická praxe je v rozsahu 4 hodin. Cílem předmětu je naučit studenty orientovat se v hudební tvorbě, určené pro děti mladšího školního věku. Požadavkem na studenty je zpracování portfolia s hudebními aktivitami a jejich aplikace v praxi.
- M. DIDAKTIKA MATEŘSKÉHO JAZYKA S PRAXÍ 2** - 4. ročník, 7. semestr
Cílem předmětu je seznámit studenty s obsahem jazykového a slohového vyučování. Dovednosti získané v seminářích aplikují studenti v praxi učitele na 1. stupni ZŠ. Průběžná pedagogická praxe probíhá blokově v rozsahu 16 hodin. Studenti vypracují portfolio z praxe, které na konci semestru obhájí. Požadavkem pro studenta je vypracování didaktického portfolia s použitím aktivizujících výukových metod z oblasti didaktiky českého jazyka a literatury.
- N. DIDAKTIKA TĚLESNÉ VÝCHOVY S PRAXÍ** - 4. ročník, 7. semestr
Cílem předmětu je rozvíjet u studentů dovednost aplikovat poznatky z předchozích předmětů do pedagogické praxe. Student je schopen realizovat vyučovací jednotku tělesné výchovy podle připraveného plánu (příprava na hodinu). Reflektuje vlastní vyučovací pokus i vyučovací pokusy dalších studentů. Požadavkem pro studenta je zpracování přípravy na hodinu a realizace vyučovacího pokusu v hodině tělesné výchovy na cvičené ZŠ.
- O. DIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY S PRAXÍ** - 4. ročník, 7. semestr
Předmět didaktika výtvarné výchovy s praxí zahrnuje pedagogickou praxi, kde by měl student natolik porozumět danému předmětu, aby byl schopen didakticky transformovat jeho obsah. Student zpracuje přípravu na vyučovací hodinu

a analyzuje mikrovýstupy. Pedagogická praxe probíhá blokově v rozsahu 4 hodin.

P. DIDAKTIKA HUDEBNÍ VÝCHOVY S PRAXÍ 2 - 4. ročník, 8. semestr

Didaktika hudební výchovy s praxí 2 navazuje na praxi v předchozím semestru. Studenti absolvují pedagogickou praxi v rozsahu 4 hodin. Aplikují své poznatky během praxe na ZŠ. Požadavkem je vypracování portfolia hudebních aktivit, jejich aplikace v praxi a evaluace.

Q. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE - 5. ročník, 9. semestr

V 5. ročníku studia studenti absolvují souvislou pedagogickou praxi (s projektovou praxí). Praxe probíhá 6 týdnů. Cílem je získání uceleného přehledu o výchovně-vzdělávacím působení na prvním stupni základní školy. Záměrem předmětu je získat kompetence související s projektováním výchovně-vzdělávacího procesu (orientovat se v pedagogických dokumentech, sestavit obsah edukační jednotky, stanovit cíl výukové jednotky, uskutečnit didaktickou analýzu učiva, ...). Smyslem předmětu je získat kompetence související s hodnocením výchovně-vzdělávacího procesu (zařazovat a využívat různé formy hodnocení, připravit a realizovat činnosti pro sebehodnocení a vzájemné oceňování, ...). Studenti připraví vlastní semestrální projekt.

3.8 Západočeská univerzita v Plzni

Na Západočeské univerzitě v Plzni zastřešuje pedagogickou praxi Středisko pedagogické praxe (dále jen SPP). Katedra zprostředkovává pedagogické praxe pro studium několika oborů učitelství, konkrétně učitelství mateřských škol, učitelství pro 1. a 2. stupeň základní školy a také pro učitelství středních škol. Vedoucí střediska je PaedDr. Josef Kepka CSc. a tajemnice střediska je Bc. Jana Lacová.¹⁹

Jako v každé předešlé kapitole uvedu systém praxí, které studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ absolvují na Západočeské univerzitě v Plzni. Protože mi nebyly poskytnuty podrobnější informace, vycházela jsem pouze z údajů dostupných na webových stránkách univerzity a stránkách SPP.

Pedagogická praxe v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Západočeské univerzitě v Plzni začíná od druhého ročníku studia a zakončuje ji souvislá pedagogická praxe v posledním ročníku studia.

¹⁹ Zdroj: <https://fpe.zcu.cz/spp/index.html>

Na webových stránkách SPP v záložce „Pokyny pro praxe“ lze najít stručné pokyny pro praxi oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Najdeme zde také přiložené pokyny pro náslechovou praxi v 1. třídě a pro souvislou pedagogickou praxi, z nichž jsem vycházela při zpracování systému praxí na Západočeské univerzitě v Plzni.

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia: ²⁰

A. PRŮBĚŽNÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE NÁSLECHOVÁ - 2. ročník, 3. semestr

Průběžná pedagogická praxe náslechová probíhá v základních školách v Plzni jedenkrát za čtrnáct dní podle rozvrhu. Studenti hospitují u učitelů 1. stupně ZŠ. Jejich úkolem je vést záznamy o průběhu hodin. Podrobnější informace a pokyny dostávají studenti od učitelů katedry pedagogiky, kteří také udělují zápočty.

B. PRŮBĚŽNÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE NÁSLECHOVÁ - 2. ročník, 4. semestr

Následující praxe v letním semestru ve druhém ročníku je stejná jako v zimním semestru.

C. NÁSLECHOVÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE V 1. TŘÍDÁCH ZŠ - 3. ročník, 5. semestr

Náslechová pedagogická praxe v 1. třídách ZŠ probíhá v místě bydliště v prvním týdnu měsíce září (letos konkrétně v týdnu od 2. 9. – 6. 9. 2019).

Cílem této praxe je poznat práci učitele v 1. třídě na počátku školního roku. Studenti se mají seznámit s týdenním rozvrhem hodin, s tematickými plány, s třídní knihou a dalšími administrativními záležitostmi. Podílí se na práci s dětmi podle pokynů vyučujícího. Veškeré poznatky z praxe si poznamenávají do pedagogického deníku.

Po skončení náslechové pedagogické praxe odevzdají studenti pedagogický deník a osvědčení o absolvování praxe na SPP, kde jim katedra v průběhu prosince udělí zápočty.

D. ASISTENSKÁ PRAXE - 3. ročník, 6. semestr

Následující praxe probíhá každý týden v jeden den v jedné školní třídě. Obsah výuky je určen danou školou v daném dni. Student zastupuje roli asistenta a plní úkoly vyučujícího.

²⁰ Zdroj: <https://fpe.zcu.cz/spp/pokyny.html>

Na závěr student odevzdá zpracované reflexe z každého dne, soupis vypracovaných materiálů, které měl zadané od vyučujícího, slovní zpětnou vazbu pro učitele i zpětnou vazbu učitele pro studenta.

Více pokynů studenti získají od učitelů katedry pedagogicky, kteří také udělují zápočet.

E. BLOKOVÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE VÝSTUPOVÁ - 4. ročník, 7. semestr

Ve čtvrtém ročníku studenti absolvují blokovou výstupovou pedagogickou praxi. Pro akademický rok 2019/2020 ji absolvovali v listopadu 2019. Praxe probíhá na vybraných základní školách v Plzni. Studenti jsou rozděleni do dvou až tříčlenných skupin na příslušnou základní školu.

První den praxe studenti hospitují u učitele praxe a v následujících dnech každý student odučí jednu vyučovací hodinu v určitém dni. Další hodiny hospitují navzájem u spolužáků (kolegů).

Písemné přípravy, poznatky ze vzájemných hospitací a rozborů hodin si zaznamenávají do pedagogického deníku.

Výstupy a vzájemné hospitace si studenti evidují v „Docházkovém listu“, který si před nástupem na praxi vyzvednou na SPP.

Zápočet uděluje SPP po prostudování všech písemných materiálů.

F. BLOKOVÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE VÝSTUPOVÁ - 4. ročník, 8. semestr

Následující praxe navazuje na zimní semestr ve 4. ročníku. Praxe probíhá blokově po dobu dvou týdnů. Organizačně je tato praxe obdobná jako v předcházejícím semestru. Rozvrh této praxe bude vyvěšen až v měsíci březnu 2020.

G. PŘÍPRAVA SOUVISLÉ PEDAGOGICKÉ PRAXE - 5. ročník, 9. semestr

V zimním semestru v pátém ročníku mají studenti čas na zajištění souvislé pedagogické praxe, která probíhá v únoru následujícího roku (tedy na přelomu zimního a letního semestru v posledním ročníku studia).

Studenti si na začátku zimního semestru vyzvednou na SPP „Příhlášku k vykonání souvislé pedagogické praxe“. Během září si sami zajistí pedagogickou praxi na základní školách v místě bydliště. Příhlášku odevzdají na SPP; středisko si vyžádá písemný souhlas ředitelů škol a umístění studentů ve školách. Další i podrobnější informace a pokyny k souvislé pedagogické praxi studenti získají na SPP během prosince.

H. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÉ PRAXE - 5. ročník, 10. semestr

Souvislá pedagogická praxe probíhá v posledním ročníku studia po dobu čtyř týdnů. V akademickém roce 2019/2020 začíná souvislá praxe od 3. 2. 2020.

Cílem souvislé pedagogické praxe je navázat na teoretickou přípravu - na znalosti získané v předmětu didaktika, pedagogika a psychologie. Studenti poznávají chod školy, organizaci vyučování, administrativu, vztahy k rodičovské veřejnosti a podobně.

Mezi povinnosti studenta patří 2 hodiny náslechu u vedoucího učitele a následně si odučí 40 hodin v určených třídách. Po celou dobu praxe se přizpůsobují režimu školy.

Studenti vypracovávají písemné přípravy na vyučovací hodiny, prokonzultují je s vedoucím učitelem a účastní se rozborů hodin.

Vlastní výstupy a hospitace se zaznamenávají do evidence. Do tří dnů po nástupu na školu zasílají studenti na příslušné oborové katedry svůj rozvrh hodin, které jsou rozvrženy po dobu 4 týdnů.

Pedagogický deník studenta by měl obsahovat 10 příprav na vyučování, vlastní hodnocení průběhu praxe a hodnocení vypracované příslušnou školou.

3.9 Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích zastřešuje pedagogickou praxi Oddělení pedagogické praxe. Vedoucím oddělení je Mgr. Jaroslav Erhart, se kterým jsem také jednala o poskytnutí potřebných informací. Pro potřebné informace jsem byla odkázána na jejich portál STAG, kde jsem si pod jednotlivými kartami, hledala informace k praxím. Z dostupných informací ze systému STAG uvádím systém praxí, které studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ absolvují na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.²¹

První pedagogickou praxi studenti absolvují ve druhém ročníku studia a s pedagogickou praxí pokračují až do pátého ročníku posledního semestru studia. Níže jsou uvedeny podrobnější informace k jednotlivým praxím.

²¹ Zdroj: <https://www.pf.jcu.cz/education/department/praxe/>

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia:²²

A. TÝDENNÍ PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PRAXE 1 - 2. ročník, 3. semestr

Týdenní pedagogiko-psychologická praxe probíhá jeden týden. Náplní didaktické praxe je pedagogické pozorování výuky ve 2. až 5. ročnících 1. stupně ZŠ. Posluchači plní předem zadané a tematicky vymezené úkoly, které jsou rozdílné v jednotlivých třídách a odrážejí specifika jednotlivých ročníků 1. stupně ZŠ.

Studenti si osvojují metodu pedagogického pozorování výuky. V průběhu této praxe si vedou deník praxe, kde provádějí záznamy jednotlivých výukových jednotek podle struktury, jež je zadána vyučujícím. Deníky poslouží také jako podklady ke zpracování zadaných úkolů. Slouží také jako materiál, který mapuje a reflektuje studentův profesní vývoj.

B. TÝDENNÍ PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PRAXE 2 - 2. ročník, 4. semestr

Týdenní pedagogiko-psychologická praxe 2 probíhá také jeden týden. Navazuje na teoretické poznatky, které studenti učitelství 1. stupně ZŠ získali v předmětu Pedagogika pro učitele 1. st. ZŠ I. a II. Tato praxe má charakter asistentské praxe. Praxi studenti vykonávají ve zvoleném ročníku příslušné školy. Zde se seznamují s problematikou výchovného i dalšího působení třídního učitele, s aktivitami dětí mimo vyučování, s řešením nestandardních problémů. Studenti plní předem zadané úkoly, jež po skočení praxe písemně odevzdají.

Studentům je umožněno v rámci praxe odučit 8 vyučovacích hodin pod vedením učitele dané ZŠ.

V průběhu praxe si studenti vedou deník, kde provádějí záznamy z pozorování v jednotlivých výukových jednotkách a dále záznamy a reflexe z výukových hodin, které sami odučili.

Mezi další úkoly této praxe patří: realizace vlastního projektu; seminární práce o analýze vybrané výchovné situace a charakteristika vybraného žáka;

²² Zdroj:

https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAgAGMjI1NjIwEwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFc05MjIzMzcyMDM2ODU0Nzc1MTE2AAAYyMjQ3MjMTAQAAAAEACnN0YXRlQ2xhc3MAAAAABADZjei56Y3Uuc3RhZy5wb3J0bGV0czE2OC5wcm9obGl6ZW5pLnN0YXRlcy5QcmVkbWV0U3RhdGUAAAAA#prohlizeniSearchResult

záznam rozhovoru s třídním učitelem o hlavních výchovných záměrech pro danou třídu.

C. PEDAGOGICKÁ PRAXE V 1. TŘÍDĚ - 3. ročník, 5. semestr

Ve třetím ročníku studia probíhá praxe v 1. třídě základní školy. Praxe trvá jeden týden, konkrétně v prvním týdnu školní docházky. Jejím cílem je seznámit studenty s praxí učitele v 1. třídě. Studenti si vedou záznamy o pozorování a hodnocení grafických schopností dětí.

D. PEDAGOGICKÁ PRAXE NÁSLECHOVÁ - 3. ročník, 5. semestr

Pedagogická praxe náslechová probíhá ve třetím ročníku studia po dobu semestru a to 2 hodiny týdně. Tato forma pedagogické praxe je cílená jako příprava studentů k samostatnému vedení výuky. V rámci této praxe se studenti seznamují prakticky, formou hospitací s výchovně vzdělávací činností učitele ve třídě, s využíváním názornosti ve výuce, prakticky si ověřují volbu a výběr jednotlivých vyučovacích metod pro výuku. Seznamují se s metodami a způsoby hodnocení vědomostí a znalostí žáků s využitím i alternativních nových metod. Obsahem praxe je i seznámení se s administrativní činností učitele na základní škole. Studenti se seznamují i s průběhem pedagogických rad, se schůzkami předmětových komisí, schůzkami s rodiči žáků.

E. PEDAGOGICKÁ PRAXE - VÝSTUPY - 3. ročník, 6. semestr

Následující praxe navazuje na náslechovou pedagogickou praxi a probíhá jednu hodinu týdně v jednotlivých předmětech a třídách ZŠ. Studenti již začínají učit. Příprava na vyučovací hodinu začíná instruktáží učitele ZŠ, následuje zpracování přípravy, kterou před svým výstupem předkládá ke kontrole, a následná realizace. Po výstupu následuje vždy rozbor a zhodnocení průběhu celé hodiny.

Student prokáže schopnost analyzovat situaci ve škole, kde provádí praxi z hlediska českého jazyka, slohu a literatury na 1. stupni ZŠ.

F. MATEMATIKA – PŘEDMĚTOVÁ PRAXE - 4. ročník, 7. semestr

Předmětová praxe navazuje na náslechovou pedagogickou praxi ve 3. ročníku. Tato praxe je zaměřena na matematiku, jde o intenzivní pedagogické poznání praxe na základní škole z hlediska matematiky a její didaktiky. Praxe probíhá dvě hodiny týdně. Studenti si během praxe vedou pedagogický deník.

Studenti navštěvují vzorové hodiny matematiky a absolvují vlastní výstupy.

G. PRŮBĚŽNÁ PRAXE – ANGLICKÝ JAZYK - 4. ročník, 8. semestr/
5. ročník, 9. semestr

Průběžná pedagogická praxe – Anglický jazyk probíhá ve dvou semestrech, avšak v prvním semestru absolvuje praxi první část studentů a v dalším semestru absolvuje praxi druhá část studentů. Praxe probíhá 3 hodiny týdně. Posluchači se seznámí s praktickými aspekty výuky cizího jazyka na prvním stupni prostřednictvím náslechu a vlastní výuky.

Konzultace probíhají v anglickém jazyce. Studenti musejí minimálně odučit 1 vyučovací hodinu pod vedením metodika katedry. Odevzdají deník a závěrečnou reflektivní esej.

H. PRŮBĚŽNÁ PRAXE – ČESKÝ JAZYK - 5. ročník, 9. semestr

V rámci průběžné pedagogické praxe z českého jazyka posluchači pozorují výuku vedenou zkušeným učitelem a následně samostatně předmět vyučují. Své přípravy na vyučování studenti konzultují s uvádějícím učitelem, který také hodnotí jejich výstup. Praxe probíhá 2 hodiny týdně.

I. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE - 5. ročník, 10. semestr

Souvislá pedagogická praxe je poslední praxí během studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Praxe probíhá 4 týdny na začátku letního semestru. Podmínkou pro konání této praxe je absolvování všech předchozích pedagogických praxí. Tato praxe završuje a integruje záměry jednotlivých praxí, jež se realizují od 2. ročníku v návaznosti na teoretickou pedagogicko-psychologickou a odbornou přípravu.

Student absolvuje pedagogickou praxi ve škole podle svého výběru (nejčastěji v místě bydliště). Během čtyřtýdenní praxe student vyučuje týdně 12 hodin a 6 hodin hospituje a zúčastňuje se rozborů odučených hodin a pohospitačních pohovorů. Studenti se specializací cizího jazyka vyučují 9 hodin všeobecných předmětů, 3 hodiny cizího jazyka a hospitují 4 hodiny u všeobecných předmětů, 2 hodiny u cizího jazyka. Praxe probíhá po celou dobu v jedné určené třídě.²³

Jedním z dalších záměrů praxe je vést studenty k rozvoji sebereflektivní kompetence. Požadavkem jsou přípravy na vlastní výuku, reflektivní záznamy, hodnocení učitelem a vedení deníku praxe.

²³ Zdroj: https://www.pf.jcu.cz/education/departament/praxe/info_praxe_1st.php

3.10 Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Pedagogickou praxi na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně (dále jen zkratka UJEP) v Ústí nad Labem zajišťuje Centrum pedagogické praxe (dále jen CPP). Centrum zajišťuje realizaci nejen učitelských praxí, ale i neučitelských oborů studentů bakalářských i magisterských studijních programů prezenčního i kombinovaného studia pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (dále jen PF UJEP).

CPP spolupracuje se základními a středními školami v regionu a řadou dalších organizací, ve kterých může probíhat studentská praxe. Prioritou centra je zjednodušit a zefektivnit nabídku, organizační zajištění, průběh a evaluaci pedagogických a dalších praxí studentů učitelských i neučitelských studijních oborů. Pro zkvalitnění zpětné vazby zapojuje centrum do hodnocení praxí ve větší míře i externí odborníky. Snahou je propojit teoretickou přípravu s přípravou praktickou pomocí oborových didaktik a pomocí odborníků z praxe.²⁴

Studenti prezenčního studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ absolvují pedagogickou praxi dle „Harmonogramu pedagogických praxí PF UJEP“ pro příslušný akademický rok. Pedagogická praxe se uskutečňuje od prvního ročníku druhého semestru.²⁵

Na univerzitě probíhají dva systémy praxí. Nový systém praxí, který je platný od nového akademického roku 2019/2020 a dobíhající systém praxí. Podrobněji je popsán právě nově probíhající systém praxí.

Rozvržení pedagogické praxe v průběhu studia:²⁶

A. ASISTENSKÁ PRAXE I. - 1. ročník, 2. semestr

Asistentická praxe probíhá po 2 týdny v semestru na základní škole ve 2. – 5. ročníku, kde student pracuje jako asistent vyučujícího. Jedná se o prvotní seznámení s prací učitele, s organizací vzdělávací práce, pedagogickou a jinou dokumentací a získávání základních pedagogických dovedností práce s žákem.

²⁴ Zdroj: <https://www.pf.ujep.cz/cs/centrum-pedagogicke-praxe>

²⁵ Zdroj: https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2019/10/Harmonogram_pedagogickykh_praxi_PF_UJEP_2019-2020.pdf

²⁶ Zdroj: https://portal.ujep.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjI2MjIxEWAAAAABAahzdGF0ZUtleQAAAAEAFc05MjIzMzcyMDM2ODU0Nzc0ODc4AAAAAA**#prohlizeniSearchResult

V průběhu praxe budou studenti provádět náslechy a pokusí se o první samostatné výstupy. Do pedagogického deníku si zakládají záznamové archy a doplňují ho po celou dobu studia.

- **Cíl praxe:**

- cílem asistentské praxe je postupné získávání praktických dovedností pod vedením cvičného učitele se zaměřením na specifiku primárního vzdělávání,
- cílem je vytvořit vhodné pedagogicko-psychologické postoje k dětem.

- **Požadavky na studenta:**

- založit a vypracovat pedagogický deník,
- hodnocení vypracované cvičným učitelem,
- vlastní hodnocení praxe,
- hospitační záznamy z náslechových hodiny,
- příprava na vlastní činnost (vedení samostatné části hodiny, nebo celé hodiny).

- **Úkoly:**

- pracovat ve vyučovacích hodinách jako asistent,
- pomáhat učiteli s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,
- účastnit se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
- absolvovat náslechy a zpracovat z nich písemný záznam,
- samostatně vést část hodiny nebo celou hodinu,
- seznámit se s organizací a přípravou výchovně vzdělávací činnosti,
- seznámit se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovny a dalšími povinnostmi učitelů,
- seznámit se s provozem školní družiny a vybavením školy.

B. ASISTENTSKÁ PRAXE II. - 2. ročník, 4. semestr

Asistentská praxe II. probíhá ve druhém ročníku v letním semestru během dvou týdnů. Praxe se uskutečňuje na základní škole v 1. ročníku a student pracuje jako asistent vyučujícího.

V průběhu praxe provádí studenti náslechy a pokouší se o samostatné výstupy. Studenti pozorují určené didaktické situace (půjde o pozorování hodin zkušeného předem vybraného učitele).

- **Cíl praxe:**

- cílem asistentské praxe je postupné získávání praktických dovedností pod vedením cvičného učitele se zaměřením na specifiku primárního vzdělávání,
- cílem je vytvoření vhodných pedagogicko-psychologických postojů k dětem.

- **Požadavky na studenta:**

- vedení pedagogického deníku,
- hodnocení vypracované cvičným učitelem,
- vlastní hodnocení praxe,
- podrobný přehled aktivit, které student na praxi vykonával,
- hospitační záznamy z náslechohových hodin,
- příprava na vlastní činnost (vedení samostatné části hodiny, nebo celé hodiny).

- **Úkoly:**

- pracovat ve vyučovacích hodinách jako asistent,
- pomáhat učitelům s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,
- účastnit se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
- absolvovat náslechy a vypracovat z nich písemný záznam,
- samostatně vést část hodiny nebo celou hodinu,
- seznámení se s organizací a přípravou výchovně vzdělávací činnosti,
- seznámit se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovny a s dalšími povinnostmi učitelů,
- seznámení se s provozem školní družiny a vybavením školy.

C. ASISTENTSKÁ PRAXE III. - 3. ročník, 5. semestr

Poslední asistentská praxe probíhá před zahájením akademického roku ve 3. ročníku studia. Praxe probíhá první dva týdny nového školního roku

v 1. třídě základní školy. Studenti pracují jako asistent vyučujícího, provádějí náslechy a pokusí se o samostatné výstupy.

- **Cíl praxe:**

- Cílem je získávání praktických dovedností se zaměřením na specifiku vstupu dětí do školního prostředí,
- dalším cílem je vytvoření vhodných pedagogicko-psychologických postojů k dětem při zahájení školní docházky,
- osvojení si základních metodických postupů při nácviku čtení a psaní a utváření matematických představ.

- **Požadavky na studenta:**

- vedení pedagogického deníku,
- hodnocení vypracované cvičným učitelem,
- vlastní hodnocení praxe,
- podrobný přehled aktivit, které student na praxi vykonával,
- hospitační záznamy z náslechových hodiny,
- příprava na vlastní činnost (vedení samostatné části hodiny, nebo celé hodiny),
- reflexe tří maladaptivních (nepřizpůsobivých) žáků (projevy, příčiny, návrh nápravy, ...).

- **Úkoly:**

- pracovat ve vyučovacích hodinách jako asistent,
- pomáhat učitelům s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,
- účastnit se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
- absolvovat náslechy a zpracovat z nich písemný záznam,
- samostatně vést část hodiny nebo celou hodinu,
- seznámení se s organizací a přípravou výchovně vzdělávací činnosti,
- seznámit se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovny a dalšími povinnostmi učitelů,
- seznámení se s provozem školní družiny a vybavením školy.

D. PRŮBĚŽNÁ PRAXE - 3. ročník, 5. semestr

Předmět průběžná praxe navazuje na předmět praktikum z didaktiky primární školy, který probíhá v letním semestru druhého ročníku. První část praxe probíhá pravidelně v určený den v průběhu celého semestru na vybrané základní škole v Ústí nad Labem (ve fakultní škole).

Studenti v průběhu celého semestru sbírají zkušenosti na základě pozorování hodin cvičného učitele a dále na základě vlastní přípravy a realizace vyučovací hodiny.

Druhá část praxe je účast na zápisu dětí do prvních tříd základních škol. Student bude pomáhat při organizaci zápisu na určené základní škole v Ústí nad Labem a bude tak sbírat informace o způsobu prověřování školní zralosti.

- **Cíl praxe:**

- cílem průběžné praxe je propojení teoretických disciplín s praxí, uvědomělý nácvik pedagogických dovedností,
- cílem asistentské praxe je postupné získávání praktických dovedností pod vedením cvičného učitele se zaměřením na specifiku primárního vzdělávání,
- cílem je vytvoření vhodných pedagogicko-psychologických postojů k dětem.

- **Požadavky na studenta:**

- vedení pedagogického deníku,
- hodnocení vypracované cvičným učitelem,
- vlastní hodnocení praxe,
- podrobný přehled aktivit, které student na praxi vykonával,
- záznam ze zápisu do 1. třídy,
- hospitační záznamy z náslechových hodin,
- příprava na vlastní činnost.

- **Úkoly:**

- student se účastní praxe v určených hodinách podle rozvrhu na určené škole (fakultní škole),
- pracuje ve vyučovacích hodinách jako asistent,
- pomáhá učiteli s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,

- účastní se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
- absolvuje náslechy a zpracovává z nich písemný záznam,
- samostatně vede vyučovací hodiny,
- seznamuje se s organizací a přípravou výchovně vzdělávací činnosti,
- seznamuje se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovny a dalšími povinnostmi učitelů,
- poznává provoz školní družiny a vybavení školy,
- během průběžné praxe plní studenti podle pokynů učitele i další úkoly (předepisování do sešitů, opravy písemných prací, ...).

E. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE I. - 3. ročník, 6. semestr

Souvislá pedagogická praxe I. probíhá ve třetím ročníku studia v letním semestru. Délka praxe je stanovena na tři týdny. Studenti absolvují souvislou pedagogickou praxi v 1. ročníku základní školy. V průběhu praxe provádí náslechy a realizují vlastní samostatné výstupy pod dohledem cvičného učitele.

- **Cíl praxe:**

- cílem souvislé praxe je propojení teoretických disciplín s praxí, uvědomělý nácvik pedagogických dovedností,
- cílem souvislé praxe je postupné získávání praktických dovedností pod vedením cvičného učitele,
- cílem je vytvoření vhodných pedagogicko-psychologických postojů k dětem.

- **Požadavky na studenta:**

- vedení pedagogického deníku,
- hodnocení vypracované cvičným učitelem,
- vlastní hodnocení praxe,
- podrobný přehled aktivit, které student na praxi vykonával,
- záznam o prostudování individuálního plánu jednoho žáka,
- hospitační záznamy z náslechových hodin,
- příprava na vlastní činnost.

- **Úkoly:**

- pracovat ve vyučovacích hodinách jako asistent,
- pomáhat učitelům s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,
- účastnit se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
- absolvovat náslechy a zpracovat z nich písemný záznam,
- samostatně vést hodiny,
- seznámit se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovnou a s dalšími povinnostmi učitelů,
- prostudovat individuální plán jednoho žáka a navrhnout způsoby realizace vhodné pomoci,
- seznámit se s provozem školní družiny a vybavením školy.

F. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE II. - 4. ročník, 7. semestr

Student realizuje dvoutýdenní souvislou pedagogickou praxi na základní škole ve 2. – 3. ročníku. V průběhu praxe provádí náslechy a realizují vlastní samostatné výstupy pod dohledem cvičného učitele.

- **Cíl praxe:**

- cílem souvislé praxe je propojení teoretických disciplín s praxí, uvědomělý nácvik pedagogických dovedností,
- cílem souvislé praxe je postupné získávání praktických dovedností pod vedením cvičného učitele,
- cílem je vytvoření vhodných pedagogicko-psychologických postojů k dětem.

- **Požadavky na studenta:**

- vedení pedagogického deníku,
- hodnocení vypracované cvičným učitelem,
- vlastní hodnocení praxe,
- podrobný přehled aktivit, které student na praxi vykonával,
- hospitační záznamy z náslechové hodiny,
- příprava na vlastní činnost.

- **Úkoly:**
 - pracovat ve vyučovacích hodinách jako asistent,
 - pomáhat učitelům s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,
 - účastnit se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
 - absolvovat náslechy a zpracovat z nich písemný záznam,
 - samostatně vést hodiny,
 - seznámit se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovny a dalšími povinnostmi učitelů,
 - seznámit se s provozem školní družiny a vybavením školy.

G. SOUVISLÁ PEDAGOGICKÁ PRAXE III. - 4. ročník, 8. semestr

Student realizuje dvoutýdenní souvislou pedagogickou praxi na základní škole ve 4. – 5. ročníku. V průběhu praxe provádí náslechy a realizují vlastní samostatné výstupy pod dohledem cvičného učitele.

- **Cíl praxe:**
 - cílem souvislé praxe je propojení teoretických disciplín s praxí, uvědomělý nácvik pedagogických dovedností,
 - cílem souvislé praxe je postupné získávání praktických dovedností pod vedením cvičného učitele,
 - cílem je vytvoření vhodných pedagogicko-psychologických postojů k dětem.
- **Požadavky na studenta:**
 - vedení pedagogického deníku,
 - hodnocení vypracované cvičným učitelem,
 - vlastní hodnocení praxe,
 - podrobný přehled aktivit, které student na praxi vykonával,
 - hospitační záznamy z náslechové hodiny,
 - příprava na vlastní činnost,
 - záznam z vypracování a realizace krátkodobého projektu.

- **Úkoly:**
 - pracovat ve vyučovacích hodinách jako asistent,
 - pomáhat učitelům s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,
 - účastnit se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
 - absolvovat náslechy a zpracovat z nich písemný záznam,
 - samostatně vést hodiny,
 - samostatným úkolem bude příprava, vypracování a realizace krátkodobého projektu a následné hodnocení (v rozsahu min. 1 dne),
 - seznámit se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovnou a dalšími povinnostmi učitelů,
 - seznámení se s provozem školní družiny a vybavením školy.

H. PROJEKTOVÁ PRAXE - 5. ročník, 9. semestr

Závěrečná praxe probíhá po dobu jednoho měsíce, tedy 4 týdny na základní škole v 1. – 5. ročníku. Hlavním úkolem studenta bude připravit a realizovat výuku projektovou metodou, student navrhne, konzultuje a následně připraví středně dlouhý projekt, který v průběhu praxe realizuje a jeho realizaci vyhodnotí.

- **Cíl praxe:**
 - cílem projektové praxe je propojení teoretických disciplín s praxí, uvědomělý nácvik pedagogických dovedností,
 - cílem je aplikace teoretických vědomostí do praktického cvičného terénu s větší možností samostatného působení,
 - cílem je vytvoření vhodných pedagogicko-psychologických postojů k dětem.
- **Požadavky na studenta:**
 - vedení pedagogického deníku,
 - hodnocení vypracované cvičným učitelem,
 - vlastní hodnocení praxe,
 - podrobný přehled aktivit, které student na praxi vykonával,
 - hospitační záznamy z náslechohových hodin,

- příprava na vlastní činnost,
- záznam z vypracování a realizace středně dlouhého projektu.
- **Úkoly:**
 - pracovat ve vyučovacích hodinách jako asistent,
 - pomáhat učitelům s přípravou na vyučování, hodnocením žákovských prací,
 - účastnit se podle pokynů vedení školy a cvičného učitele vyučování,
 - absolvovat náslechy a zpracovat z nich písemný záznam,
 - samostatně vést vyučování hodiny,
 - samostatným úkolem bude příprava, vypracování a realizace středně dlouhého projektu a následné hodnocení (v rozsahu minimálně 1 týdne),
 - seznámit se s ŠVP ZŠ, pedagogickou dokumentací, tematickými plány, vedením kabinetů, knihovnou a dalšími povinnostmi učitelů,
 - seznámení se s provozem školní družiny a vybavením školy.

3.11 Ucelený systém jednotlivých pedagogických praxí

V následující kapitole bych ráda shrnula systém pedagogických praxí na vybraných univerzitách v České republice, které studenti během svého studia oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy absolvují.

Pro lepší přehlednost jsem vytvořila pro každou univerzitu příslušnou tabulku, jež nám shrnuje systém praxí na dané univerzitě. Jednotlivé tabulky nám ukazují přehled deseti semestrů s názvem pedagogické praxe, která v určitém semestru probíhá a následně i časové rozvržení jednotlivých praxí.

Výše uvedený systém pedagogických praxí na jednotlivých vybraných univerzitách v České republice jsem získávala z několika zdrojů. Pro prvotní získání údajů jsem navštívila jednotlivé webové stránky příslušných univerzit, kde jsem zjišťovala přístupnost potřebných informací. Na webových stránkách několika univerzit nebyly potřebné informace lehce přístupné, a proto jsem v druhé fázi kontaktovala pověřenou osobu dané univerzity. Z 90 % se mi vrátila zpětná vazba s potřebnými údaji nebo s odkazem, kde potřebné údaje mohu dohledat.

Z největší části (konkrétně v 5 případech) informace byly přístupné na webových stránkách univerzit. Tedy jsou přístupné veřejnosti, a tak se zde budoucí uchazeči o studium mohou dozvědět stručné informace k jednotlivých pedagogickým praxím. Čtyři univerzity nemají přístupné informace na webových stránkách, a proto jsem byla odkázána na Portál IS/STAG. Údaje k pedagogickým praxím jsem získávala pod jednotlivými záložkami. Tyto informace nejsou lehce přístupné, a tak musím podotknout, že budoucí uchazeči o studium nemají snadný přístup k získání informací k jednotlivým praxím.

Univerzita Hradec Králové má přístupné informace také pomocí Portálu IS/STAG; výhodou jsou informace uvedené ve dvou publikacích: Pedagogický sešit (pro 1. a 2. ročník studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ) a Pedagogický sešit (pro 3. až 5. ročník studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ) jejichž autorkou je Košek Bartošová (2014).

3.11.1 Tabulkový přehled systémů praxí na jednotlivých univerzitách

Systém praxí, který studenti absolvují na Univerzitě v Hradci Králové nám ukazuje Tab. 1. Pedagogická praxe začíná již v prvním semestru studia a probíhá každý semestr. Během studia se studenti zúčastní školy v přírodě, kdy není daný konkrétní semestr pro absolvování.

Tab. 1 - Systém praxí na Univerzitě Hradec Králové

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	Observační praxe	3 vyučovací jednotky
	2. (LS)	Úvodní pedagogická praxe	1 vyučovací jednotka v předškolním zařízení, 2 vyuč. jednotky v 1. roč. ZŠ, 2 vyuč. jednotky v 5. roč. ZŠ
2.	3. (ZS)	Asistentická praxe 1	1 den v týdnu po dobu semestru
	4. (LS)	Asistentická praxe 2	1 den v týdnu po dobu semestru
		Zápis do 1. třídy ZŠ	1 den
3.	5. (ZS)	Bloková praxe v 1. třídě ZŠ	1 týden

		Pedagogická praxe – ČJ	1 hod. týdně během semestru
		Pedagogická praxe – M	1 hod. týdně během semestru
	6. (LS)	Pedagogická praxe ve zvoleném modulu	1 týden
		Pedagogická praxe – Člověk a jeho svět	1 hod. týdně během semestru
4.	7. (ZS)	Průběžná pedagogická praxe 1	1 den v týdnu
	8. (LS)	Průběžná pedagogická praxe 2	1 den v týdnu
5.	9. (ZS)	Závěrečná bloková praxe (škola se žáky se SVP/ škola s alternativním programem)	2 týdny (1 + 1 týden)
	10. (LS)	Souvislá pedagogická praxe	4 týdny v běžné ZŠ, 1 týden v malotřídní škole (4+1)
-	-	Škola v přírodě	1 týden

Na Technické Univerzitě v Liberci probíhá pedagogická praxe také od prvního semestru studia. V posledním semestru studia naopak žádná pedagogická praxe neprobíhá. Pro přehled nám slouží Tab. 2.

Tab. 2 - Systém praxí na Technické univerzitě v Liberci

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	Úvod do pedagogické praxe	-
	2. (LS)	Asistenční souvislá praxe v MŠ	2 týdny
2.	3. (ZS)	Pedagogické praktikum 2	1 den v týdnu po dobu semestru
	4. (LS)	Učitelské praktikum	1 den v týdnu po dobu semestru
3.	5. (ZS)	Průběžná pedagogická praxe	1 den v týdnu po dobu semestru
	6. (LS)	Výchovná praxe (letní tábor/ příměstský tábor/ škola v přírodě)	14 dní/ 18 dní/ 10 dní
4.	7. (ZS)	Souvislá pedagogická praxe 1	2 týdny
	8. (LS)	Souvislá pedagogická praxe 2	6 týdnů

5.	9. (ZS)	Specializační praxe	2 týdny
	10. (LS)	-	-

Následující Tab. 3 nám shrnuje systém praxí na Univerzitě Karlově v Praze. Z dostupných informací nebylo zřejmé, jaká je časová dotace jednotlivých praxí, a proto je z větší části nevyplněna.

Tab. 3 - Systém praxí na Karlově univerzitě v Praze

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	-	Úvodní pedagogický kurz s praxí	5 dnů
2.	2. (ZS)	Učitelské praktikum I.	-
	3. (LS)	Učitelské praktikum II.	-
3.	5. (ZS)	Souvislá pedagogická praxe v 1. ročníku ZŠ	1 týden
	6. (LS)	Oborové didaktiky	-
4.	-	Asistentké praxe	-
5.	9. (ZS)	Souvislá pedagogická praxe 1	-
	10. (LS)	Souvislá pedagogická praxe 2	-

Na Univerzitě Palackého v Olomouci posluchači absolvují pedagogickou praxi v každém semestru studia. V závěrečném semestru probíhá pedagogická praxe, která je zaměřena na realizaci výzkumného záměru k diplomové práci, a je tedy individuální podle zadání diplomové práce studenta. Přehled nám zobrazuje Tab. 4.

Tab. 4 - Systém praxe na Univerzitě Palackého v Olomouci

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	Úvodní pedagogická praxe s reflexí	5 dnů
	2. (LS)	Pedagogická praxe 1 s reflexí	2 dny
2.	3. (ZS)	Pedagogická praxe 2 s reflexí	2 dny
	4. (LS)	Pedagogická praxe 3 s reflexí	2 dny
3.	5. (ZS)	Pedagogická praxe 4 s reflexí	5 dnů
	6. (LS)	Pedagogická praxe 5 s reflexí	2 dny
4.	7. (ZS)	Pedagogická praxe 6 s reflexí	5 dnů
	8. (LS)	Pedagogická praxe 7 s reflexí	5 dnů

5.	9. (ZS)	Pedagogická praxe 8 s reflexí	5 dnů
	10. (LS)	Pedagogická praxe 9 s reflexí	8 týdnů
		Pedagogická praxe k diplomové práci	-

Ostravská univerzita nabízí pedagogickou praxi také v každém semestru. Z dostupných údajů nebylo vždy zjistitelné, jakou časovou dotaci jednotlivé pedagogické praxe mají. Níže uvedená tabulka (Tab. 5) nám shrnuje systém praxí na Ostravské univerzitě.

Tab. 5 - Systém praxí na Ostravské univerzitě

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	Základy profesní komunikace	-
		Základy školní pedagogiky	-
	2. (LS)	Souvislá pedagogická praxe v 1. ročníku	1 týden
2.	3. (ZS)	Obecná didaktika s praxí 1	-
	4. (LS)	Obecná didaktika s praxí 2	-
		Psychodidaktika VV 1 s praxí	blok 3x za semestr
3.	5. (ZS)	Psychodidaktika VV 2 s praxí	blok 2x za semestr
		Didaktika tělesné výchovy s praxí	3 hodiny
	6. (LS)	Didaktika hudební výchovy s praxí	-
		Psychodidaktika VV 3 s praxí	blok 3x za semestr
4.	7. (ZS)	Průběžná praxe z matematiky 1	4 vyučovací hodiny
	8. (LS)	Průběžná praxe z matematiky 2	3 vyučovací hodiny
		Souvislá hospitačně asistentická praxe	2 týdny
5.	9. (ZS)	Souvislá projektová praxe	3 týdny
	10. (LS)	Souvislá profesní praxe	4 týdny

Pedagogická praxe na Masarykově univerzitě v Brně probíhá také každý semestr. Oproti předchozím univerzitám začínají na Masarykově univerzitě v Brně souvislé pedagogické praxe již od čtvrtého ročníku studia a probíhají tak čtyři semestry. Přehled systému praxí nám ukazuje Tab. 6.

Tab. 6 - Systém praxí na Masarykově univerzitě v Brně

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	Vstupní pedagogická praxe	blokově 1 týden
	2. (LS)	Pedagogicko-psychologický praxe	1x za 14 dní po dobu semestru
2.	3. (ZS)	Asistentská pedagogická praxe 1	1 den v týdnu
	4. (LS)	Asistentská pedagogická praxe 2	1 den v týdnu
3.	5. (ZS)	Praxe k pedagogicko-psychologické diagnostice 1	1 den v týdnu (rozsah min. 2 hodiny)
	6. (LS)	Praxe k pedagogicko-psychologické diagnostice 2	1 den v týdnu (rozsah min. 2 hodiny)
4.	7. (ZS)	Souvislá pedagogická praxe 1	2 týdny
	8. (LS)	Souvislá pedagogická praxe 2	2 týdny
5.	9. (ZS)	Souvislá pedagogická praxe 3	3 týdny
	10. (LS)	Souvislá pedagogická praxe 4	3 týdny

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně nabízí pedagogickou praxi již od prvního semestru studia. Pedagogickou praxi završuje souvislá šestitýdenní praxe, a to v devátém semestru studia. V posledním (desátém) semestru praxe již neprobíhá. Přehled je uveden v Tab. 7.

Tab. 7 - Systém praxí na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	Primární pedagogika s praxí 1 (v 1. třídě ZŠ)	1 týden
	2. (LS)	Primární pedagogika s praxí 2	blok 8 vyučovacích hodin
2.	3. (ZS)	Primární pedagogika s praxí 3	8 vyučovacích hodin
	4. (LS)	Primární pedagogika s praxí 4	-
		Didaktika AJ a Lit. v primárním vzdělávání 2	blok 4 vyučovacích hodin
		Didaktika přírodovědného vzdělávání s praxí 1	blok 4 vyučovacích hodin

			hodin
3.	5. (ZS)	Didaktika M v primárním vzdělávání s praxí 1	blok 4 vyučovacích hodin
		Didaktika přírodovědného vzdělávání s praxí 2	blok několika hodin
		Primární pedagogika s praxí 5	-
	6. (LS)	Didaktika mateřského jazyka s praxí 1	blok 8 vyučovacích hodin
		Didaktika M v primárním vzdělávání s praxí 2	blok 4 vyučovacích hodin
4.	7. (ZS)	Didaktika hudební výchovy s praxí 1	blok 4 vyučovacích hodin
		Didaktika mateřského jazyka s praxí 2	blok 16 vyučovacích hodin
		Didaktika tělesné výchovy s praxí	-
		Didaktika VV s praxí	blok 4 vyučovacích hodin
	8. (LS)	Didaktika hudební výchovy s praxí 2	blok 4 vyučovacích hodin
5.	9. (ZS)	Souvislá pedagogická praxe	6 týdnů
	10. (LS)	-	-

Na Západočeské univerzitě v Plzni se studenti setkají s pedagogickou praxí až ve druhém ročníku studia. V posledním semestru absolvují čtyřtýdenní souvislou pedagogickou praxi. Další přehled praxí uvádím v Tab. 8.

Tab. 8 - Systém praxí na Západočeské univerzitě v Plzni

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	-	-
	2. (LS)	-	-
2.	3. (ZS)	Průběžná pedagogická praxe náslechová	1x za 14 dní
	4. (LS)	Průběžná pedagogická praxe náslechová	1x za 14 dní
3.	5. (ZS)	Náslechová pedagogická praxe v 1. třídách ZŠ	1 týden
	6. (LS)	Asistentská praxe	1 den v týdnu

4.	7. (ZS)	Bloková pedagogická praxe výstupová	-
	8. (LS)	Bloková pedagogická praxe výstupová	2 týdny
5.	9. (ZS)	Příprava souvislé pedagogické praxe	-
	10. (LS)	Souvislá pedagogická praxe	4 týdny

Podobně jako na Západočeské univerzitě v Plzni i na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích probíhá pedagogická praxe až od druhého ročníku. Pedagogické praxe završuje čtyřtýdenní souvislá praxe v posledním semestru studia. Níže uvedená tabulka (Tab. 9) shrnuje systém praxí na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.

Tab. 9 - Systém praxí na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	-	-
	2. (LS)	-	-
2.	3. (ZS)	Týdenní pedagogicko-psychologická praxe 1	1 týden
	4. (LS)	Týdenní pedagogicko-psychologická praxe 2	1 týden
3.	5. (ZS)	Pedagogická praxe v 1. třídě	1 týden
		Pedagogická praxe náslechová	2 hodiny týdně během semestru
	6. (LS)	Pedagogická praxe – výstupy	1 hodinu týdně během semestru
4.	7. (ZS)	Matematika – předmětová praxe	2 hodiny týdně během semestru
	8. (LS)	Průběžná praxe – Anglický jazyk	3 hodiny týdně během semestru
5.	9. (ZS)	Průběžná praxe – Český jazyk	2 hodiny týdně během semestru
	10. (LS)	Souvislá pedagogická praxe	4 týdny

Poslední tabulka (Tab. 10) v této kapitole nám shrnuje systém praxí na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. S pedagogickou praxí se studenti setkají od druhého semestru. Oproti jiným univerzitám na této univerzitě

probíhá několikátýdenní praxe již od třetího ročníku studia letního semestru a v posledním semestru studia již žádná praxe neprobíhá.

Tab. 10 - Systém praxí na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Roč.	Sem.	Název pedagogické praxe	Časová dotace
1.	1. (ZS)	-	-
	2. (LS)	Asistentská praxe 1	2 týdny
2.	3. (ZS)	-	-
	4. (LS)	Asistentská praxe 2	2 týdny
3.		Asistentská praxe 3 (v 1. třídě ZŠ)	2 týdny
	5. (ZS)	Průběžná praxe	1 den v týdnu + 1 den zápis do 1. tříd ZŠ
	6. (LS)	Souvislá pedagogická praxe 1	3 týdny
4.	7. (ZS)	Souvislá pedagogická praxe 2	2 týdny
	8. (LS)	Souvislá pedagogická praxe 3	2 týdny
5.	9. (ZS)	Projektová praxe	4 týdny
	10. (LS)	-	-

Každá univerzita v České republice má různé rozložení pedagogických praxí a také různou časovou dotaci. Pedagogické praxe na univerzitách ve většině případech (konkrétně v šesti) začínají v prvním semestru studia. Nejdelší pedagogické praxe probíhají na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, kdy součet týdnů strávených na pedagogických praxích vychází na 17 týdnů. Průměrně vychází pedagogická praxe na 9 až 10 týdnů během studia a k tomu různý počet dní strávených na průběžných pedagogických praxích či asistentských praxích, které probíhají jeden den v týdnu během semestru.

Na třech univerzitách končí pedagogické praxe v pátém ročníku zimního semestru, a tak v posledním semestru již žádné praxe neprobíhají. Na ostatních výše zmíněných univerzitách probíhají pedagogické praxe až do posledního semestru studia, kdy studenti tráví několik týdnů na souvislých pedagogických praxích.

Jedna ze zajímavých pedagogických praxí probíhá v předškolním zařízení (tedy v mateřské škole). Z dostupných údajů tato pedagogická praxe se uskutečňuje pouze na Technické Univerzitě v Liberci a na Univerzitě Hradec Králové. Studenti tak získají

přehled o tom, jaký režim je nastaven v mateřské škole, jak jsou děti vedeni k činnostem, jaká pravidla se dětem nastavují a především, získávají zkušenosti, jak se pracuje s předškoláky a jak se tyto děti připravují na povinnou školní docházku.

Z dostupných informací jsem získala údaje o tom, že na dvou univerzitách se studenti zúčastňují pedagogické praxe, která probíhá jeden den a je věnována zápisu do 1. třídy základní školy. Podle mého názoru je tato zkušenost pro studenty velmi přínosná, protože příprava zápisu do 1. třídy je součástí povinnosti učitelů na 1. stupni základní školy a z vlastní zkušenosti musím říci, že je to náročná a nelehká práce. Tato pedagogická praxe je součástí systému praxí na Univerzitě Hradec Králové a na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

Další zajímavá a inspirativní pedagogická praxe probíhá první týden na začátku školního roku (tedy v září) v 1. třídě základní školy. Během této pedagogické praxe studenti získají zkušenosti s prací učitele v 1. třídě během prvních pěti dnů školního roku. Posluchači sledují činnosti, průběh, zajímavosti tohoto týdne; sledují žáky a jejich adaptaci na nové prostředí. Student během týdne pracuje jako asistent pedagoga a pomáhá tak učiteli s veškerými činnostmi. Z přístupných informací je tato zajímavá pedagogická praxe součástí systému praxí na osmi z deseti univerzit v České republice včetně naší univerzity v Hradci Králové.

Součástí systému pedagogických praxí na Univerzitě Hradec Králové a na Technické univerzitě v Liberci je absolvování a podílení se na specifické pedagogické praxi, která probíhá na škole v přírodě. Univerzita Hradec Králové požaduje po studentech během studia účast na škole v přírodě; naopak Technická univerzita v Liberci dává studentům tři možnosti a to: školu v přírodě, příměstský tábor či letní tábor. Škola v přírodě se na základních školách vyskytuje čím dál častěji, a proto si myslím, že zkušenosti, které získají studenti absolvováním této pedagogické praxe, jim pomohou v budoucí profesi tak, že budou mít cenné zkušenosti při organizování školy v přírodě.

Na závěr bych chtěla podotknout, že Univerzita Hradec Králové nabízí tak během studia absolvování všech zajímavých pedagogických praxí přes praxi v předškolním zařízení až po absolvování školy v přírodě.

4 Administrace praxí

V následující kapitole bych ráda objasnila, jak probíhá administrace absolvovaných pedagogických praxí, jaké jsou podmínky a způsoby zaznamenání pedagogické praxe a další náležitosti s pedagogickou praxí spojené.

4.1 Pedagogická praxe

V rámci studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ je absolvování pedagogické praxe, která se v průběhu studia mění, graduje a praktikuje na různých školách a zařízeních. Někteří se praxí obávají, někteří se s praxí těžko loučí. Všichni studenti nastupují na dané praxe málo připraveni, a proto by jim pedagogická praxe měla zprostředkovat první náhled do nelehké práce učitele a seznámit je tak s děním ve škole. Pedagogická praxe je jediným místem, kde může student poznat školu jako své budoucí působiště a seznámit se i s jejím charakterem (například charakterem práce učitele) (Podlahová, 1998).

Pojetí a rozsah pedagogické praxe jako součást přípravy učitelů není na jednotlivých pedagogických fakultách v České republice jednotné. Jednotlivé praxe se liší v počtu, náplni praxe, počtu předepsaných náslechnů a výstupů; liší se i počty strávených dnů či týdnů na fakultních školách. Odlišné jsou i jednotlivé formy pedagogické přípravy – od observační praxe, přes průběžnou praxi až po souvislé pedagogické praxe v závěru studia (Podlahová, 1998). Každá univerzita v České republice má odlišný průběh pedagogických praxí během studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Tento systém praxí je uveden v kapitole 3, kde je podrobně popsán systém praxí na jednotlivých univerzitách v ČR. Pro shrnutí a porovnání jednotlivých praxí na univerzitách v ČR během studia nám slouží Tab. 1 – Tab. 10 v kapitole 3.11.1.

Zařízení, ve kterém bude student absolvovat pedagogickou praxi, si buď vybírá sám, či je studentovi přiřazena konkrétní fakultní škola, na které bude praxi vykonávat. Záleží, o jakou formu praxe se jedná. Pokud si student školu vybírá sám, posílá řediteli školy takzvaný průvodní dopis neboli dopis řediteli školy, kde je uvedeno, o jakou praxi se jedná, jaká má být délka praxe a stručně je uvedena náplň praxe. Jestliže je student přiřazen do třídy fakultní školy, většinou zařizuje podklady příslušná pedagogická fakulta a také s fakultním učitelem uzavírá dohodu (což znamená, že tato praxe je učiteli většinou proplácena).

Z každé pedagogické praxe má student povinnost vést takzvaný pedagogický deník či portfolio, do kterého si studenti zaznamenávají veškeré materiály z praxe. Jedná se o hospitační archy, přípravy na výuky, pomůcky, pracovní listy a podobně. Každá univerzita v ČR může mít jiné podmínky pro administraci pedagogické praxe, avšak daný způsob se po dobu studia nemění.

4.2 Pedagogický deník

Nejčastějším a nejvyužívanějším zaznamenáváním pedagogické praxe je vedení pedagogického deníku. Na naší pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové se tento způsob také využívá. Vedení pedagogického deníku se stává důležitou součástí v průběhu studia. Níže popisují obsah a způsob vedení takového deníku, který doporučuje Univerzita Hradec Králové.

Před samotným vedením pedagogického deníku by si student měl promyslet, jak jej bude vést, zda ručně psanou, či počítačovou formou. Vedení deníku by mělo být po dobu studia stejné (tedy ze všech absolvovaných pedagogických praxí). Archivace záznamů z jednotlivých praxí je doporučena ve formátu A4 a zařazení do pořadače (Košek Bartošová, 2014).

Obsahem pedagogického deníku se stávají veškeré materiály spojené s pedagogickou praxí (hospitační záznamy, přípravy na výuku, pomůcky k výuce, eseje, záznamy z mimoškolních akcí, fotografie atd.). Vzhledem k tomu, že se za pět let studia materiálů nasbírá opravdu mnoho, je vhodné vést jednotlivé praxe samostatně (Košek Bartošová, 2014).

V úvodu každého pedagogického deníku student uvádí své jméno, studijní obor, rok studia, název pedagogické praxe, úvodní informace o zařízení, ve kterém student praxi absolvuje (název školy, jméno ředitele, jméno cvičné učitelky, údaje o třídě, rozvrh třídy, ...), následují hospitační záznamy a přípravy na výuku. Záznamy jsou doplněny pomůckami, jež jsou v hodině využívány, popřípadě fotografiemi, které jsou během praxe pořízeny. Pedagogický deník také obsahuje (stručnou) závěrečnou reflexi k dané absolvované praxi a potvrzení praxe ředitelem či učitelem, u kterého je praxe vykonána (Košek Bartošová, 2014).

4.3 Pozorování

V Pedagogickém slovníku (2003) bývá pozorování definováno jako „*sledování smyslově vnímatelných jevů, zejm. chování osob, průběhu dějů aj.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 174).

Nejstarší, nejrozšířenější a nejdůležitější metodou pro získávání dat (shromažďování materiálu) o pedagogické realitě je právě pedagogické pozorování. Podle časových nároků rozlišujeme krátkodobé a dlouhodobé pozorování. Dlouhodobé pozorování se nejčastěji využívá při vědeckých pozorováních. Jako krátkodobá se často označují ta pozorování, která netrvají déle než jednu vyučovací hodinu. Většinou se využívají k praktickým účelům v každodenní praxi (Chráska, 2007).

I my studenti, při pedagogických praxích využíváme tuto metodu pro první získávání zkušeností s učitelskou prací a náhled do vyučovacího procesu. Před praxí si určujeme cíle sledování, které pak zaznamenáváme do záznamových (hospitačních) archů. Všechny sledované jevy, v průběhu vyučovací hodiny, zaznamenáváme do připraveného hospitačního archu.

4.4 Videozáznam

Videozáznam se v dnešní době stal oblíbeným a často využívaným prostředkem pro rozvíjení profesních znalostí a dovedností učitelů i budoucích učitelů. Průběh výuky je natáčen a vzniklý videozáznam poté napomáhá k rozboru a vyhodnocení vyučovacího procesu. Videozáznam slouží jako prostředek rozvíjení didaktických znalostí obsahu u (budoucích) učitelů (Janík a kol., 2009). „*Videozáznam vyučovací hodiny zachycuje vnější stránku výukových jevů a procesů probíhajících ve třídě a umožňuje jejich archivaci a katalogizaci.*“ (Janík a kol., 2009, s. 85).

Monika Černá v publikaci *Možnosti rozvíjení didaktických znalostí obsahu u budoucích učitelů* (2009) popisuje, že videozáznam nám umožňuje zachycení reality v celé její komplexnosti – jde o audiovizuální data zakotvená v situačních kontextech. Data z videozáznamů jsou mnohostranně využitelná, umožňují provádět analýzu obsahu a dovolují nám dlouhodobé uchování. Nevýhodou videozáznamu nicméně zůstává jeho obtížné získávání, ať už z pohledu technického, či vytváření možného rušivého elementu ve třídě během natáčení (Janík a kol., 2009).

Práce s videozáznamem je moderní variantou pozorování, které slouží jako nástroj pro získávání zkušeností s učitelskou profesí. Samotný videozáznam slouží pro rozbor vyučovací hodiny a k reflexi jako takové.

V dnešní době nesmíme opomenout před realizací videozáznamu na ochranu osobních údajů, a tak před samotným nahráváním musíme mít souhlas všech rodičů (zákonných zástupců) žáků ve třídě. Pokud některý z rodičů by nesouhlasil s realizací videozáznamu, nesmí být tato třída natáčena, nebo alespoň tento žák/yně nesmí být natáčen/a.

4.5 Hospitace a hospitační záznam

Hospitaci lze definovat jako návštěva vyučovací hodiny, za účelem poznání stavu a úrovně výchovně-vzdělávací práce (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

Hospitace se ve školní praxi stává prostředkem pro aktivní pedagogické zkoumání. Je také jedním z prvních způsobů seznámení studenta učitelství s pedagogickou praxí. Aby studenti poznali cvičné prostředí školy, musí absolvovat náslechy ve vyučovacích jednotkách neboli hospitace. Prostřednictvím hospitace zjišťují, jak si zkušený učitelé počínají při vyučování po stránce metodické i věcné (Dytrtová, Krhutová, 2009).

Studenti, kteří absolvují pedagogickou praxi v rámci studia oboru učitelství na pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové, mají jako jeden z požadavků zaznamenávat průběh vyučovací jednotky. Hospitující tedy sledují a zaznamenávají stručně průběh činností, jednání učitele, chování žáků během výuky. Sledují metody a formy výuky, jež vyučující využívá během hodiny, píšou si poznámky k hodině, poznamenávají si dotazy na učitele, zachycují časovou strukturu hodiny a podobně.

Výstupem hospitační činnosti je hospitační zápis (záznam, arch), který slouží k zaznamenávání průběhu hodiny. Forma hospitačních archů (formulářů) není striktně daná. Sám student si vytvoří takový formulář, aby mu vyhovoval. Mezi doporučená hlediska, která by se v hospitačním archu měla objevit, se řadí:

- název školy,
- jméno vyučujícího a hospitujícího,
- téma hodiny, výukový cíl, datum hospitace,
- třída, počet dětí,

- pomůcky,
- časová orientace,
- charakteristika sledovaných pedagogických jevů,
- poznámky k rozboru,
- pohospitační rozbor (Košek Bartošová, 2014).

4.6 Pohospitační rozbor

Po každé hospitaci následuje pohospitační rozbor (zkráceně rozbor), který je většinou v podobě krátkého rozhovoru s učitelem o průběhu vyučovací jednotky.

V úvodu rozboru si vyučující sám zhodnotí svůj pedagogický výkon; vyhodnotí splnění zadaného cíle, objasní a zdůvodní své pedagogické postupy. Potom se vyjadřuje hospitující na základě svého písemného záznamu. V závěru hodnocení by mělo následovat shrnutí a návrhy, které by vedly ke zlepšení pedagogického působení, organizace a realizace výchovně-vzdělávacího procesu (Dytrtová, Krhutová, 2009).

4.7 Příprava na výuku

Před každou výukou by si učitel (hlavně začínající) měl napsat přípravu na vyučovací jednotku. Při plánování a přípravě výuky učitel provádí didaktickou analýzu učiva, kterou chápeme jako hlubší myšlenkovou činnost učitele, díky níž lépe pronikne do studované učební látky. K didaktické analýze učiteli slouží učebnice, pracovní sešity, cvičebnice a další kurikulární dokumenty, jež poskytují učitelům oporu (Zormanová, 2014).

Příprava na vyučovací jednotku by měla být písemná, promyšlená, stručná, měla by sloužit jako pomůcka pro učitele během vyučování. V přípravě na vyučovací hodinu by se mělo objevit několik hledisek. Níže popisují výčet některých z nich:

- obsahuje cíl hodiny, předmět, téma, pomůcky,
- dále obsahuje časový harmonogram (fáze hodiny),
- zahrnuje alespoň základní otázky ke zkoušení,
- měla by upřesnit, jaké materiálně-didaktické prostředky se v hodině využijí,
- mohla by obsahovat v bodech výklad a zápis na tabuli,
- měla by obsahovat shrnutí učiva,
- popřípadě by měla obsahovat zadání domácího úkolu.

„Příprava učitele na výuku je práce, při níž si učitel sám vypracovává svůj ústní projev, plánuje aktivity žáků.“ (Zormanová, 2014, s. 101). Každý začínající učitel by si měl napsat důkladnou přípravu na vyučování. Při přípravě učitel přihlíží k třídnímu kolektivu, provádí didaktickou analýzu učiva, ale také pedagogickou diagnostiku žáků (Zormanová, 2014).

5 Výzkumné šetření

Obsah a záměr mé diplomové práce vychází ze specifického výzkumu, který proběhl v letech 2017-2018 a dále jsem na něm pracovala v roce 2019. Na tomto výzkumu jsem pracovala společně s kolegyní Dorou Janouchovou a Mgr. Ivou Košek Bartošovou, Ph.D. Některé výsledky z výzkumného šetření byly použity i v diplomové práci, a proto se rovněž odkazuji na článek, který byl vydán na základě našeho specifického výzkumu. Článek byl prezentován na konferenci v Aténách roku 2019 pod názvem *Problematic Pedagogical Situations at School from the pre-service and in service Teachers' Points of View* (Košek Bartošová, Janouchová, Kleprlíková, 2019).

Výzkum byl rozdělen na tři části. První část se zabývala *pedagogickými problémy a jejich tříděním na základě výsledků z dotazníků*. V druhé oblasti jsme se zaměřily na *obsahovou analýzu pedagogických problémů studentů získané z e-learningové diskuze v období roku 2014 až 2017*. A třetí část jsme zaměřily na možnosti, *kam se studenti při řešení svých problémů spojených s praxí obrací*, s kým vlastně dané situace řeší.

Pro výzkumné šetření byla zvolena kvantitativní metoda dotazníků pro studenty a učitele a obsahová analýza údajů e-learningové diskuze studentů, vedené v prostředí Moodlu (kurzyuppe.uhk.cz).

Byly vytvořeny dva nestandardizované dotazníky, které byly rozdány studentům 4. a 5. ročníků pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, konkrétně studentům oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy a rozeslány nebo předány fakultním učitelům na vybraných fakultních školách v Hradci Králové, například ZŠ Úprkova, ZŠ Habrmanova, ZŠ Malšova Lhota, ZŠ Pohádka Mandysova, ZŠ Bezručova (březen 2017). Dotazníky byly vyplňovány anonymně. Obsahová analýza e-learningové diskuze se týkala, jak jsem již výše zmiňovala, Průběžné pedagogické praxe 1 a 2 od roku 2014 až do roku 2017.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Záměrem výzkumu je analýza problémových pedagogických situací na praxi studentů oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy v České republice a komparace z pohledu kvalifikovaného učitele. Dílčím cílem je identifikace preferovaných způsobů řešení problémových situací studentem.

V rámci výzkumu bych ráda odpověděla na tyto **výzkumné otázky**:

- Jaké jsou nejčastější problémové pedagogické situace studentů při jejich výstupech?
- Na koho se studenti nejčastěji obracejí při řešení vzniklých problémových pedagogických situací?
- Je pohled na problémové pedagogické situace odlišný od studentů v porovnání s kvalifikovanými učiteli?

5.2 Úvod do problematiky

Pro uvedení čtenáře do problematiky je nutné vymezení termínu „pedagogická situace“ a „problémová pedagogická situace“. V této podkapitole se zaměřím na oba pojmy, které se stávají základním termínem v mé práci. Pro vysvětlení využívám publikaci od autorky PhDr. Langové M. konkrétně: „Učitel v pedagogických situacích“ (1992).

5.2.1 Pedagogická situace

Pedagogickou situaci lze chápat jako zvláštní případ životní situace. Jedná se o nejrůznější situace za účasti žáků, učitelů a dalších osob, které se podílejí na vychovávání a vzdělávání žáků ve škole. (Sadilová, 2006).

Školní výchovně vzdělávací proces je řetěz vzájemně souvisejících a podmiňujících situací. Ve školním prostředí se situace navzájem prolínají, střídají, následují, a různě překrývají. Situací může vzniknout během vyučovacího procesu mnoho, už jen když učitel vchází do třídy a žáci ho pozdraví postavením se; další situací může být, když žáci koukají z okna, připravují se na výuku, opakuji si látku z minulé hodiny; situace vzniká, už když učitel zapisuje do třídní knihy a mnohé další. Avšak ne všechny vzniklé situace lze považovat za pedagogické situace. Charakteristiku pedagogické situace můžeme vymezit jako záměrnost, cílevědomost a systematickosti pedagogického působení ve směru pedagogických cílů sledujících rozvoj vychovávaného (žáka) (Langová, 1992).

Všechny situace vzniklé ve škole i mimo ni jsou situacemi tvořící náplň života učitelů i žáků. Můžeme je označovat jako situace životní. Nedílnou součástí situace se stává účastník neboli subjekt, který svou činností a chováním reaguje na vzniklé situace, přetváří je, nebo se jim přizpůsobuje. Učitelé i žáci jsou aktéry i iniciátory pedagogických situací, avšak tvůrci těchto situací jsou pouze učitelé a další pracovníci

školy jako ředitel školy, vychovatel, školní psycholog apod. Řada životních situací i pedagogických situací je nepředvídatelných, nemůžeme tedy předvídat jejich vývoj. Pedagogické situace lze vymezit jako druh školních životních situací, protože jsou realizovány ve školním prostředí. Podle Langové je pedagogická situace chápána jako komplex činitelů, tj. učitelů, žáků, jejich chování a činnosti (Langová, 1992).

5.2.2 Problémová pedagogická situace

Konkrétně i problémové pedagogické situace se stávají předmětem mého výzkumu, a proto bych ráda věnovala jednu podkapitolu této problematice.

Na začátku bych si dovolila citovat PhDr. Langovou, která je autorkou knihy: *Učitel v pedagogických situacích* (1992). „*Učitelé vstupující do praxe však nezářídka konstatují svou nedostatečnou teoretickou i praktickou připravenost pro výchovnou oblast své pedagogické činnosti. I učitelé s dlouhodobou praxí projevují nezářídka rozpaky z nejistoty řešení náročných výchovných situací nebo k nim přistupují stereotypně.*“ (Langová, 1992, s. 70). I přesto, že publikace není nejaktuálnější, musím podotknout, že s doktorkou Langovou souhlasím i v dnešní době. Myslím si, že učitelé se každý den potýkají s nejrůznějšími problémovými pedagogickými situacemi a snaží se je řešit. I výsledky mého výzkumu ukážou své, že ne vždy učitelé či studenti na praxích vědí, jak dané situace vyřešit, či jim dokonce předcházet. Otázkou zůstává: Jak vlastně žáky vychovávat a jak tedy předcházet problémovým pedagogickým situacím?

V několika dalších řádcích bych uvedla, jak problémové pedagogické situace popisuje ve své publikaci PhDr. Langová (1992).

Pedagogické situace chápeme tedy jako řetěz vzájemně souvisejících a podmiňujících se situací, v nichž dominuje pedagogické působení učitelů. Cílem je aktivizace žáků a podpora jejich osobnosti a perspektiv jejich vývoje. Nemalá řada pedagogických situací se stává pro učitele i žáky velmi náročná.

Za náročné situace můžeme považovat takové situace, které vznikají jako překážka výchovně vzdělávacího působení. Situace, v nichž hrozí nesoulad, až konflikt mezi učitelem a žákem/žáky. Velmi náročné pedagogické situace pro učitele jsou konflikty mezi samotnými žáky. Učitelův vstup do nich a jeho následné pedagogické působení, což je zásah a řízení dané situace (Langová, 1992).

Problémové pedagogické situace mohou vznikat několika způsoby:

- samotným žákem (úmyslně nebo neúmyslně),
- vyvolané prostředím,
- způsobené jednáním jiných osob,
- mohou vznikat i kombinací přecházejících faktorů.

Chování žáků v problémových situacích ovlivňují psychologické vlastnosti jedince, rizika jeho odhalení, popřípadě i sankce (tresty) za porušení norem (pravidel), ale i další faktory. Protože každý člověk je jedinečný, tak i ve stejných problémových situacích se každý zachová jinak. Závisí na jeho vzorci chování včetně různých typů problémového chování. Někdy naopak se ale člověk může zachovat úplně stejně v různých problémových situacích (Sadilová, 2006).

Vyřešení pedagogické situace může mít dva důsledky buď; pozitivní, kdy se situace vyřešila a účastníci se obohatí o nové zkušenosti, nebo negativní, kde situace není vyřešena a negativně ovlivňuje atmosféru (Langová, 1992).

Podle Langové (1992) se vyskytuje několik nejčastějších pedagogických problémových situací, které ovlivňují napětí mezi učitelem a žákem a mohou vést až ke konfliktu. Níže uvedu výčet několika zajímavých situací, jež autorka popisuje:

- situace, kdy dochází k porušování kázně žáky, nedodržování pokynů vyučujícího,
- situace, ve kterých dochází k maření chodu vyučování,
- situace, v nichž se projeví, že si žák neosvojil požadované učivo,
- situace, kde žáci otevřeně, nebo skrytě vstupují proti autoritě učitele,
- situace, kdy dochází k nevhodným vnějším podmínkám pro pedagogickou činnost jako přeplněné třídy, nedostatečné vybavení školy apod.

Díky zkoumání této problematiky musím podotknout, že výše uvedené situace jsou i v dnešní době velmi aktuální. A stávají se tak příčinou pro vznik nejrůznějších konfliktů mezi učitelem a žákem ve výuce i v současnosti. Výsledky mého výzkumu ukazují i další problematické pedagogické situace, o kterých se budu zmiňovat dále.

5.3 Metodologie výzkumného šetření

Vzhledem ke stanoveným cílům výzkumu byla použita kvantitativní metoda dotazníku pro studenty a učitele. Jeden vytvořený nestandardizovaný dotazník byl předložen studentům oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy na Pedagogické fakultě v Hradci Králové, a to konkrétně studentům 4. a 5. ročníků (viz. Příloha B) a druhý dotazník byl směřován vybraným fakultním učitelům 1. stupně základní školy v Hradci Králové (viz. Příloha A).

Další metoda pro získání dat byla obsahová analýza údajů e-learningové diskuze studentů vedené v prostředí Moodlu (kurzyuppe.uhk.cz).

5.3.1 Dotazník

Termín dotazník není třeba podrobněji vysvětlovat, o jeho významu se zmiňuji v druhé kapitole, která pojednává o terminologii. Důležitější je popis našeho dotazníku, jež byl předložen respondentům a následně analyzován.

Struktura a obsah dotazníků, které byly předloženy studentům a učitelům, popisují níže.

- **Dotazník pro studenty 4. a 5. ročníků**

Studentům 4. a 5. ročníků studia na Pedagogické fakultě v Hradci Králové byl podán k vyplnění krátký dotazník se záměrem výzkumu: „*Jaké hlavní zdroje využívají studenti na pedagogických fakultách pro řešení edukačních problémů.*“. Plné znění dotazníku v Příloze B. Jejich předložený dotazník byl tedy zaměřen na to, kam nebo na koho se obrací při vzniklých problémových pedagogických situacích. Vytvořili jsme tři kategorie: 1. problémy spojené s výukou jednotlivých předmětů, 2. problémy s chováním žáků a 3. problémy s rodiči žáků.

Dotazník pro každý ročník byl předán osobně na kolokviu. Studenti odpovídali na dotazníky anonymně. Otázky byly především uzavřené, ale i polouzavřené a objevila se i otázka otevřená, kde respondenti měli možnost vlastního vyjádření názoru.

Dotazy (na respondenty) byly zaměřené na tři oblasti problematiky: na problematiku s výukou jednotlivých předmětů, na problematiku spojenou s chováním žáků a na problémy s rodiči žáků. Na každou otázku měli odpovědět, zda

se z daných zdrojů dozvěděli, jak daný problém řešit. V poslední otázce respondenti měli možnost napsat nejčastější problémy, se kterými se na pedagogické praxi setkali.

Anonymně nám dotazník vyplnilo 24 studentů ze 4. ročníku a 40 studentů z posledního ročníku studia daného oboru. Pro přehlednost nám údaje zobrazuje graf 1.

Graf 1 - Četnost zúčastněných respondentů

- **Dotazník pro fakultní učitele**

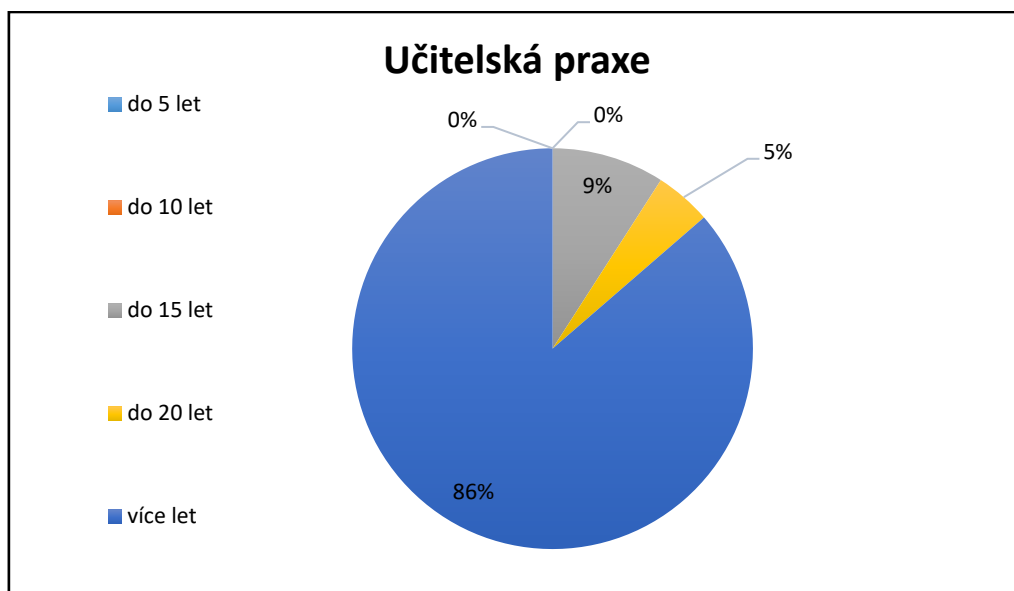
Vybraným učitelům 1. stupně základní školy v Hradci Králové byl podán k vyplnění dotazník se záměrem výzkumu: „*Co se domníváte, že studenti řeší za problémové pedagogické situace nebo jaké problémy na pedagogické praxi studenti mají.*“. Jejich předložený dotazník byl tedy zaměřen na to, jaké problémové pedagogické situace vznikají studentům při jejich výstupech. Plné znění dotazníků nalezneme v Příloze A.

Učitelé odpovídali, tak jako studenti, anonymně. Otázky byly nastaveny podobně jako u dotazníku pro studenty především uzavřené, ale i polouzavřené, avšak objevila se i otázka otevřená.

Dotazy na respondenty byly zaměřené na několik oblastí problematiky: z počátku učitelé měli zhodnotit jednotlivé dovednosti, které v rámci výstupů studenti využívají; dále měli označit, jaké problémové situace nejčastěji studenti řeší z oblasti vyučovacího procesu; v další otázce měli uvést, jaké další problémy studenti řeší. V druhé části dotazníku učitelé odpovídali na otázku: kam si myslí, že se studenti nejčastěji obrací, potřebují-li řešit problematiku pedagogické situace v rámci výuky

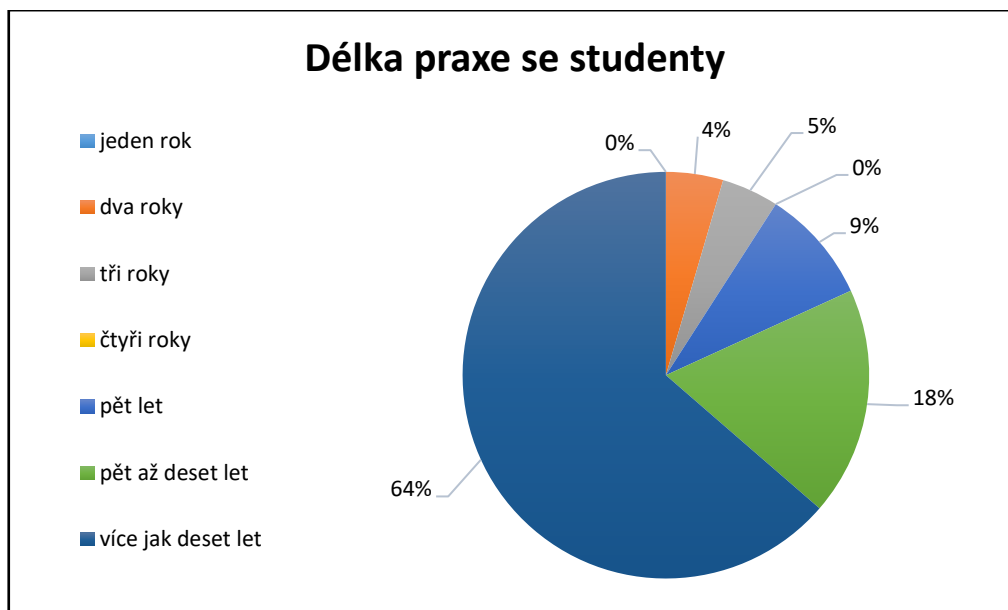
jednotlivých předmětů a s problémy spojené s chováním žáků. Poslední otázka v dotazníku byla otevřená a byla vyhrazena pro učitele k tomu, aby uvedli další pedagogické problémy, které studentům vznikají a jejich popis.

Dotazník byl distribuován osobně na šest fakultních škol (konkrétně na základní školy Malšova Lhota, Bezručova, Mandysova, Habrmanova, Úprkova a SNP) 35 fakultním učitelům z 1. stupně ZŠ v Hradci Králové. Anonymně nám dotazník vyplnilo 22 fakultních učitelů, tj. návratnost 62,8 %. Převahu respondentů tvořily hlavně ženy, až na jednoho zúčastněného muže. Fakultní učitelé, kteří se podíleli na vyplnění dotazníků, mají různou délku praxe, tím mají různé množství zkušeností. Pro přehlednost délky praxe učitelů vidíme v grafu 2.

Graf 2 - Přehlednost délky praxe učitelů

Značná část učitelů (tedy 86 %), která se zúčastnila dotazníkového šetření, má dlouholetou praxi. Uvedli více jak 20 let učitelské praxe. Tuto skutečnost vidím pro studenty jako velmi přínosnou, vzhledem k velkým zkušenostem, jež učitelé mají. Praxi se studenty vede více jak polovina učitelů déle jak 10 let, což je pro studenty také značně přínosné. V grafu 3 můžeme vidět pro přehlednost počet učitelů a jejich délku praxe se studenty.

Graf 3 - Délka praxe se studenty

Návratnost anonymně vyplněných dotazníků u studentů byla 100 %. Domnívám se, že to bylo vzhledem k tomu, protože dotazník studenti vyplnili během kolokvia na fakultě a návratnost tak byla zajištěna. U fakultních učitelů byla návratnost nižší, ale i přesto byla vyšší než polovina, jak bylo uvedeno 62,8 %.

5.3.2 E-learningový kurz

Vzdělávací proces lze uskutečnit prezenční formou, což je denní návštěva školy a osobní kontakt mezi pedagogem a studujícím. Jiný způsob vzdělávání je distanční forma studia, která má v základu samostudium. Student má k dispozici speciálně metodicky propracovaný materiál, jenž mu umožňuje pochopit učivo bez každodenního kontaktu s vyučujícím. Avšak samostudium může být doplněno i prezenční výukou (tedy kontaktem s vyučujícím). Propojením prezenční a distanční formy studia vznikne kombinovaná forma studia, která se často využívá na vysoké škole (Maněna a kol., 2015).

„Mezi mocné technologie, které nám mohou pomoci zlepšit kvalitu a efektivitu vzdělávání, patří právě e-learning. Obecně vzato představuje e-learning způsob vzdělávání, který využívá moderní informační a komunikační technologie k předávání výukového obsahu, komunikaci účastníků vzdělávání a k řízení výukového procesu.“ (Maněna a kol., 2015, s. 33).

Univerzita Hradec Králové využívá e-learningových kurzů a diskuzí v prostředí Moodle, a proto níže popisuji o jaké prostředí se jedná, kdo ho vytvořil a kdo jej může využívat.

- **Moodle**

Moodle je jedním z CMS (Course Management System) systému, který využívají základní školy, střední školy, univerzity a firmy zabývající se vzděláváním, pro přidání webových technologií do kurzů (Cole, Foster, 2008).

Autorem celého systému i názvu je Martin Dougiamas, který vývoj Moodlu řídí dodnes. „*Moodle jako systém je softwarový balík pro podporu prezenční, kombinované a distanční výuky s využitím e-learningových kurzů dostupných prostřednictvím internetového prohlížeče.*“ (Drlík, Švec a kol., 2013, s. 12).

Ve zkratce je Moodle webově orientovaný softwarový systém, který zprostředkovává výuku (Büchner, 2008).

Více se o tomto termínu zmiňuji v kapitole 2, která seznamuje s terminologií. Zde můžeme najít bližší vysvětlení názvu Moodle.

- **E-learningová diskuze využívaná na Univerzitě Hradec Králové**

V rámci zkvalitnění přípravy budoucích učitelů provozuje Univerzita Hradec Králové za pomoci e-learningového systému Moodle elektronickou diskuzi. Studenti v rámci pedagogických praxí komunikují mezi sebou (se svými kolegyněmi), s učiteli praxí nebo také didaktiky praxí.

Na základě toho se dalším materiálem pro můj výzkum staly právě údaje z e-learningových diskuzí, jež jsou vedeny v prostředí Moodlu jak studenty, tak fakultními učiteli. Někdy se diskuzí zúčastnili i didaktici (například didaktik českého jazyka, didaktik matematiky, didaktik hudební výchovy nebo i vedoucí praxe) z pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Studenti při každé pedagogické praxi odpovídají na určité otázky v e-learningovém kurzu. Tento požadavek je nutný ke splnění zápočtů z praxe. Studenti také mají možnost odpovídat na dotazy svých vrstevníků a mohou jim tak poradit v nesnadných pedagogických situacích. Reagují zde na různé postřehy z praxí. Jednou z možností je vkládat různé fotografie, postřehy z výuky, náměty do výuky, inspirace, zážitky a podobně. Zapojují se i fakultní učitelé a didaktici, kteří reagují na komentáře

studentů a mohou touto cestou studentům předat vzácné rady. Výčet otázek v e-learningovém kurzu praxe uvádím níže:

Otázky, na které studenti odpovídají v rámci e-learningové diskuze:

- Co se mi na praxi líbilo?
- Co se mi na praxi nelíbilo?
- S čím potřebuji poradit?
- Postřehy z průběžné pedagogické praxe.
- Otázka: Mé znalosti.
 - Domníváte se, že úroveň vašich znalostí z ČJ, M a ostatních předmětů je pro vaši učitelskou praxi dostačující?
- Nadané dítě.

Pro můj stanovený cíl diplomové práce a následující kvantitativní výzkum bylo důležité udělat obsahovou analýzu právě těchto výše uvedených otázek. Z obsahové analýzy jsem získala řadu problémových pedagogických situací, jež studenti na svých pracích řeší, a které právě v rámci diskuzí sdílí se svými vrstevníky. V rámci diskuze reagují na komentáře a navzájem si předávají zkušenosti z praxe.

5.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořili studenti 4. a 5. ročníku oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy Univerzity Hradec Králové a vybraní kvalifikovaní učitelé ze základních fakultních škol stejného oboru vzdělávání, kde studenti plní průběžnou pedagogickou praxi 1 a 2. Průběžná pedagogická praxe 1 probíhá ve fakultních školách na podzim (tedy v zimním semestru ve 4. ročníku studia) a Průběžná pedagogická praxe 2 se uskutečňuje na fakultních školách na jaře (tedy v letním semestru ve 4. ročníku studia).

Vzhledem k tomu, že v našem kvantitativním výzkumu byly zvoleny dvě metody sběru dat, mám tedy výzkumný soubor, který tvoří respondenti zúčastnění v dotazníkovém šetření a respondenti, kteří se zúčastnili e-learningových diskuzí v prostředí Moodle v letech 2014 až 2017.

Výzkumný soubor tvoří 24 studentů 4. ročníku a 40 studentů 5. ročníku oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy, kteří anonymně vyplnili dotazníková šetření. Vybraným fakultním učitelům základních škol byl zaslán elektronicky dotazník

v měsíci dubnu roku 2018 a návratnost byla 62,8 %. Vrátilo se konkrétně 22 vyplněných dotazníků.

Pro lepší přehlednost počtu respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, uvádím v Tab. 11.

Tab. 11 - Počet respondentů, kteří vyplňovali dotazník

Metoda dotazníků – počet studentů 4. ročníku	Metoda dotazníků – počet studentů 5. ročníku	Metoda dotazníků – počet fakultních učitelů
24	40	22

Dalším materiálem pro můj výzkum se staly údaje z e-learningových diskuzí. Byly vedeny v prostředí Moodlu jak studenty, tak fakultními učiteli v letech 2014 až 2017. V některém roce se zapojili do diskuze i didaktici z pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Přehledný počet respondentů nám ukazuje Tab. 12.

Tab. 12 - Přehled počtu respondentů zapojených v e-learningové diskuzi 2014-2017

Průběžná pedagogická praxe (rok absolvování praxe)	Počet zúčastněných studentů v e-learningové diskuzi	Počet zúčastněných fakultních učitelů v e-learningové diskuzi
2014	45	8
2015	31	5
2016	26	1
2017 (zimní semestr)	29	0

V prvním zkoumaném roce (2014) se zúčastnilo nejvíce respondentů tedy 45 studentů a 8 učitelů, avšak tento počet zúčastněných studentů v diskuzi prostřednictvím Moodlu každým rokem pomalu ubývá. V posledním zkoumaném roce (tedy v roce 2017) se zúčastnilo pouhých 29 studentů, což je skoro o polovinu méně než před třemi lety. K navýšení opět došlo v předchozím roce 2018 a to k počtu studentů 38 a 10 učitelů a didaktiků z praxe. Avšak tento rok již nebyl součástí výzkumu, který jsem pro svoji diplomovou práci vedla. Pro zajímavost jsem ale zjišťovala, jak se studenti a učitelé dále do diskuzí zapojují.

Podle mého názoru je škoda, že se do diskuzí zapojuje méně a méně studentů, protože v diskuzích studenti sdílí své zážitky z praxe; řeší různé problémové pedagogické situace, které vznikají; pomáhají si při vypracovávání příprav; nabízejí si různé internetové zdroje, z nichž mohou čerpat a podobně. Tím, že se studenti

nezapojují intenzivněji do diskuzí, ztrácejí tak informovanost o různých způsobech řešení problémových situací a o zkušenosti, s nimiž se ostatní studenti v praxi setkali. Myslím si ale, že do budoucna by se mohl počet měnit a navyšovat. Vypovídá o tom navýšení v roce 2018, jak již výše uvádím. Avšak rok 2018 není předmětem výzkumného šetření pro moji diplomovou práci.

Pro ještě lepší přehlednost uvedu v Tab. 13 přehled počtu zúčastněných studentů a učitelů v diskuzi pro jednotlivý druh praxe ve zkoumaných letech 2014–2017.

Tab. 13 - Přehled počtu zapojených studentů a učitelů v e-learningové diskuzi v jednotlivých praxích

	2014		2015		2016		2017	
	Počet studentů	Počet učitelů	Počet studentů	Počet učitelů	Počet studentů	Počet učitelů	Počet studentů	Počet učitelů
	v diskuzi	v diskuzi	v diskuzi	v diskuzi	v diskuzi	v diskuzi	v diskuzi	v diskuzi
Průběžná pedagog. praxe 1	35	3	24	1	14	1	29	0
Průběžná pedagog. praxe 2	27	1	20	1	22	0	/	/

Výše uvedená Tab. 13 nám zobrazuje počet zapojených studentů a učitelů, kteří píšou komentáře do e-learningové diskuze prostřednictvím Moodle. Tabulka je rozdělena na Průběžnou pedagogickou praxi 1 a 2, kde je zobrazeno, kolik respondentů se zapojilo v minulých letech. Jak z tabulky vyplývá, počet zapojených studentů klesá; největší pokles můžeme vidět u učitelů, kteří se, bohužel, do těchto diskuzí zapojují nejméně.

Zapojení do těchto diskuzí se stává povinností pro studenty k udělení zápočtu z praxe, a proto si myslím, že jejich počet se bude navyšovat. Já považuji nahlédnutí do diskuzí jako velmi přínosnou, studenti se zde dozví zkušenosti od vrstevnic, kteří také absolvují průběžnou pedagogickou praxi. Fakultní učitelé by si měli najít čas, aby nahlédli do diskuzí a předávali studentům vzácné rady a připomínky. Mnozí tak učinili

v následujícím roce 2018, jak jsem již uváděla výše. Počet zúčastněných učitelů se zvedl na 10.

Celkem se do diskuzí zapojilo 145 respondentů, a to v uvedeném období 2014-2017. Během daného období proběhlo 237 komentářů od studentů a 19 příspěvků od učitelů a didaktiků v rámci jedné z oblastí otázek: „S čím potřebujete poradit a jaké jsou vaše znalosti na praxi.“

5.5 Kategorizace problémových pedagogických situací

Studenti se na praxích setkávají s nejrůznějšími typy problémů spojené s výukou. Mým výzkumným cílem (a záměrem diplomové práce) je zjistit a kategorizovat výchovné či vzdělávací problémy studentů, se kterými se při pedagogických praxích setkávají a řeší.

V rámci specifického výzkumu jsme vytvořily s kolegyní tři kritéria, dle kterých vznikly tři kategorie a podle nichž jsem zařadila jednotlivé zjištěné pedagogické problémové situace. První kategorie se zaměřuje na **problémové pedagogické situace spojené s oblastí výuky** jednotlivých předmětů, druhá kategorie obsahuje **problémy spojené s chováním žáků** při vyučování a v poslední kategorii jsou obsažené **ostatní problémy**, jež zahrnují různé problematické situace, se kterými se studenti na pedagogických praxích setkávají. Z těchto tří pohledů jsem kategorizovala všechny problémy, které byly zmíněny ať už v odpovědích v rámci dotazníku či obsaženy v diskuzích v prostředí Moodle (kde studenti odpovídají na různé otázky).

Jednotlivé problémové pedagogické situace jsme zjišťovaly z pohledu učitele a studenta. Pro zjištění jsme využily dotazníkové šetření a obsahovou analýzu diskuzí v prostředí Moodle, jak jsem již výše zmiňovala.

U dotazníků pro studenty jsme získávaly informace z otázky: „*S jakými problémy jste se nejčastěji na pedagogické praxi setkávali, vypište?*“ Dotazník pro učitele měl kategorie již dané: „*Jaké podle Vás pedagogické problémy (problémové situace) studenti nejčastěji na praxi mají nebo řeší z oblasti vyučovacího procesu? Jaké podle Vás další problémy (problémové situace) studenti nejčastěji na praxi řeší?*“

Na základě analýzy obsahu e-learningových diskuzích studentů za poslední tři roky (2014-2017) jsem klasifikovala uvedené nejčastější problémy. Každý rok studenti v diskuzích řeší nejrůznější situace. Stejně jako u dotazníku, jsem kategorizovala uvedené problémové pedagogické situace takto: a) problémové pedagogické situace

spojené s výukou, b) problémy spojené s chováním žáků při vyučování a c) ostatní problémy.

Jednotlivé oblasti jsou více popsány a charakterizovány dál v této práci podle třech kritérií, která jsem zmínila na začátku této kapitoly.

5.5.1 Problémy spojené s oblastí výuky

V této podkapitole uvedu pedagogické problémy spojené s oblastí vyučování, didaktickou stránkou předmětu a výukou jednotlivých předmětů. Nejprve uvádím problémové pedagogické situace, které byly zjištěny v rámci dotazníkového šetření (Tab. 14) a následně ty, které vyšly z obsahové analýzy e-learningových diskuzí (Tab. 15).

- **Identifikace pedagogických problémů a situací spojených s oblastí výuky v rámci dotazníkového šetření**

Pro přehled výčtu těchto problémů nám poslouží Tab. 14. Vždy uvádím jen kategorie, kde odpověděl více než jeden respondent.

Tab. 14 - Přehled kategorií problémů spojené s výukou (dotazníkové šetření)

Problémy spojené s oblastí výuky	Studenti 4. ročník	Studenti 5. ročník	Fakultní učitelé
Problémy se zaváděním nové učební látky.	3	5	7
Nedostatečný přehled učiva, které se učí v jednotlivých třídách.	1	0	7
Problémy s organizací výuky (časová struktura hodiny).	3	0	9
Problémy s hodnocením žáků.	1	2	2
Zavádění nových forem výuky pro žáky.	1	0	2
Špatná spolupráce žáků při vyučování.	2	1	0
Problémy s udržením pozornosti žáků při výuce.	1	1	0
Problémy spojené s rozdíly mezi žáky. Práce pro šikovné/pomalé žáky.	2	6	0
Problémy s didaktickými postupy v jednotlivých předmětech.	0	3	0
Problémy spojené s výukou výchov (HV, VV).	0	0	2
Problémy s metodickými postupy při výkladu látky.	0	0	1

Problémy s vhodnou formulací otázek žákům.	0	0	4
Řešení projevů žáků ve vyučování.	0	0	3
Zapojení všech žáků do procesu výuky.	0	0	8

Jak můžeme vidět, studenti se opravdu setkávají s nejrůznějšími problémy. Každý rok nastanou jiné problémové pedagogické situace. Oblast, kterou nejčastěji řeší studenti, je **problém se zaváděním nové učební látky**. Tuto oblast uvedli jak studenti obou ročníků, tak fakulní učitelé. Jak vyložit žákům novou látku, je nejnáročnější práce učitelů, kterou studenti často řeší a potřebují tuto problematiku umět zvládnout. Dalším velmi častým problémem je **problematika spojená se spravedlivým hodnocením žáků**. Jedná se o problematiku velmi složitou a ožehavou.

Dalšími problémy, na kterých se studenti často shodli, jsou **problémy spojené s velkými rozdíly mezi žáky** (ať už vědomostními či sociálními). Vytváření práce pro šikovné a pomalejší žáky je náročné i z časového hlediska.

Naopak učitelé se domnívají, že mají studenti na praxích největší problém s **organizací vyučovací hodiny, s časovou strukturou hodiny** (četnost 9) a problémy se **zapojením všech žáků do procesu výuky** (četnost 8). Nemálo učitelů si myslí, že studenti nemají dostatečný **přehled o učivu, které se učí v jednotlivých ročnících** nebo také **neumí vysvětlit nové učivo**, kde se již shodují s názorem studentů (četnost 7).

- **Identifikace pedagogických problémů a situací spojených s oblastí výuky v rámci e-learningových diskuzí**

Pro lepší přehled zjištěných pedagogických problémů spojené s výukou na základě obsahové analýzy e-learningových diskuzí nám poslouží Tab. 15. Uvádím jen kategorie, kde odpověděl více než jeden respondent.

Tab. 15 - Přehled kategorií problémů spojené s výukou (e-learningové diskuze)

Problémy spojené s oblastí výuky	2014	2015	2016	2017
Problémy se zaváděním nové učební látky.	7	4	12	3
Správná didaktická stránky výuky.	0	6	25	0
Organizace časové struktury hodiny.	6	0	1	1
Příprava zajímavé hodiny.	0	4	0	6
Zapojení všech žáků do činností.	3	3	0	0

Doplňující aktivity pro žáky.	2	4	0	0
Práce s pomalými žáky.	0	1	0	2
Připraveno mnoho/málo aktivit do hodiny.	2	1	0	0
Reagování na výpovědi žáků.	0	2	0	0

Také v diskuzích najdeme shodu s výpověďmi z dotazníkového šetření, a to v kategorii **zavádění nového učiva** (v diskuzích 26 respondentů, v dotaznících 15 res.) a jeho **správné didaktické zavádění** (31 res. a v dotazníku 3 res.). Jak bylo uvedeno i v dotaznících, starosti studentům přináší i **správné časové rozvržení hodiny** (v diskuzích 8 res.). Učitelé v dotaznících zmínili, že studenti mají problémy se **zapojením všech žáků do činností** (četnost 8) v e-learningové diskuzi tento problém studenti také zmiňují a tím se shodují (6 respondentů).

5.5.2 Problémy spojené s oblastí chování žáků

Problémy spojené s oblastí chování žáků nastává při každé vyučovací hodině a objevuje se u všech respondentů. Tab. 16 nám znázorňuje četnost této problematiky dle vyhodnocení dotazníků.

Tab. 16 - Přehled kategorií problémů spojené s chováním žáků (dotazníkové šetření)

Problémy spojené s oblastí chování žáků	Studenti 4. ročník	Studenti 5. ročník	Fakultní učitelé
Kázeňské problémy při vyučování.	2	7	1
Nevhodné chování žáků při vyučování.	3	3	0
Arogantní a výsměšné chování žáka.	0	1	0

Následující Tab. 17 ukazuje četnost problematiky spojené s chováním žáků při vyučování vyhodnocených z e-learningové diskuze v Moodle.

Tab. 17 - Přehled kategorií problémů spojené s chováním žáků (e-learningová diskuze)

Problémy spojené s oblastí chování žáků	2014	2015	2016	2017
Chování žáků při vyučování	7	1	0	3

Jak z obou tabulek vyplývá, někteří studenti opravdu neví, jak řešit problematiku spojenou s chováním žáků. Nemalé množství studentů se shodlo na tom, že při své praxi právě musí řešit problematiku spojenou s **nevhodným chováním žáků při vyučování** a s **kázeňskými problémy při vyučování**.

5.5.3 Problémy spojené v oblasti ostatní

Poslední oblast, do které jsem zařazovala problémové pedagogické situace je oblast ostatní problémy. Do této oblasti jsem zařadila další situace, které studenti při praxích řeší a zmiňovali je v dotazníkovém šetření, nebo se objevily v e-learningových diskuzích. Tyto pedagogické problémy nesouvisí s problematikou vyučovacího procesu, a proto jsou takto zařazeny do třetí kategorie.

I v této oblasti uvedu dvě tabulky, a to první tabulka s výčtem problémových situací objevených v dotazníkovém šetření a druhá tabulka bude zahrnovat výčet problémových situací, které se objevily v e-learningových diskuzích v letech 2014–2017. Uvádím takové situace, na kterých se shodlo více než jeden respondent.

V Tab. 18 můžeme vidět výčet těchto různých problémů, které zmínili respondenti v dotazníkovém šetření. Na některých problémech se shodlo více studentů, s některými problémy se setkal pouze jeden student. Někteří učitelé zmínili i několik jiných problémů, které studenti za problém nevnímají, nicméně mnoho učitelů se na nich shodlo.

Tab. 18 - Přehled kategorií ostatních problémů (dotazníkové šetření)

Ostatní problémy	Studenti 4. ročník	Studenti 5. ročník	Fakultní učitelé
Časově náročná příprava na výuku.	2	0	0
Problémy s hlasovým projevem studentů.	0	0	10
Neposkytování dostatku pomůcek školou.	4	0	0
Problém s vlastní trémou	0	0	9
Problémy se žáky, kteří mají individuální plán, dysporuchy, ADHD.	2	8	0
Problémy s komunikací s rodiči.	0	8	0
Problémy se žákem, který nechodí do školy.	0	2	0
Problémy, jak oslovit žáka s asistentem.	1	1	0
Občas chybí fakultní učitelka při výstupu studenta.	2	0	0
Praxe se kryjí s jinými předměty na PdF a studenti tak spěchají zpět na univerzitu.	0	0	2
Problémy s nízkou autoritou.	0	0	2
Problém s doplňujícími aktivitami pro nadané žáky	0	0	5
Problém s nespisovnou mluvou	0	0	4

Respondenti z pátých ročníků zmínili problémy **spojené se žáky, kteří mají individuální vzdělávací plán, dysporuchy nebo syndrom ADHD**. Tento problém naznačilo hned 8 studentů. Stejný počet studentů uvedlo, že řešili problémy **spojené s přístupem a komunikací s rodiči žáků**. Daná problematika je pro studenty náročná, domnívám se, že více zkušeností s touto problematikou studenti získají až během své profesní praxe.

Studenti ze čtvrtého ročníku se nejvíce shodli v tom, že mají **problém s nedostatečným poskytováním pomůcek školou**, ve které pedagogickou praxi vykonávají.

V komparaci s učiteli vidíme, že dané kategorie ve svých výpovědích neuvádějí ale naopak vidí u studentů jiné problémy. Devět učitelů se shodlo na tom, že studenti na praxích mají **problém s vlastní trémou** a nejvíce učitelů pozoruje u studentů **problémy s jejich hlasovým projevem** (četnost 10). Další problém učitele vidí v tom, že studenti zatím nezvládají **vytvářet doplňující aktivity pro nadané žáky** (četnost 5).

Následující tabulka nám shrnuje výčet problémových situací, které studenti zmínili v rámci e-learningových diskuzí (Tab. 19). V roce 2016 jsme nezaznamenaly s kolegyní žádné problémy, které by byly spojeny s touto oblastí. V předcházejícím roce 2015 studenti řešili nejvíce problémů.

Tab. 19 - Přehled kategorií ostatních problémů (e-learningová diskuze)

Ostatní problémy	2014	2015	2016	2017
Zasahování učitele do výuky studenta.	1	0	0	0
Práce s hlasem.	0	1	0	0
Nedostatečný prostor pro vyjádření názorů žáků	0	1	0	0
Problémy se všeobecným přehledem znalostí studentů	0	2	0	0
Důležitost pečlivých příprav na hodinu	0	5	0	0
Nedostatečné kontroly příprav fakultními učiteli	0	0	0	1

Nejvíce studentů se shodlo, že mají problémy spojené s **důležitostí pečlivě připravených příprav na vyučovací hodinu** (četnost 5). Další problémy byly spojené se **všeobecným přehledem znalostí studenta** (četnost 2).

V porovnání s dotazníky nacházíme shodu se **špatnou prací s hlasem studentů**. Oproti dotazníkům se v diskuzích nově objevuje: **otázka písemné přípravy na výuku a nespokojenost studentů se zasahováním učitelů do vyučování**.

5.6 Problémové pedagogické situace

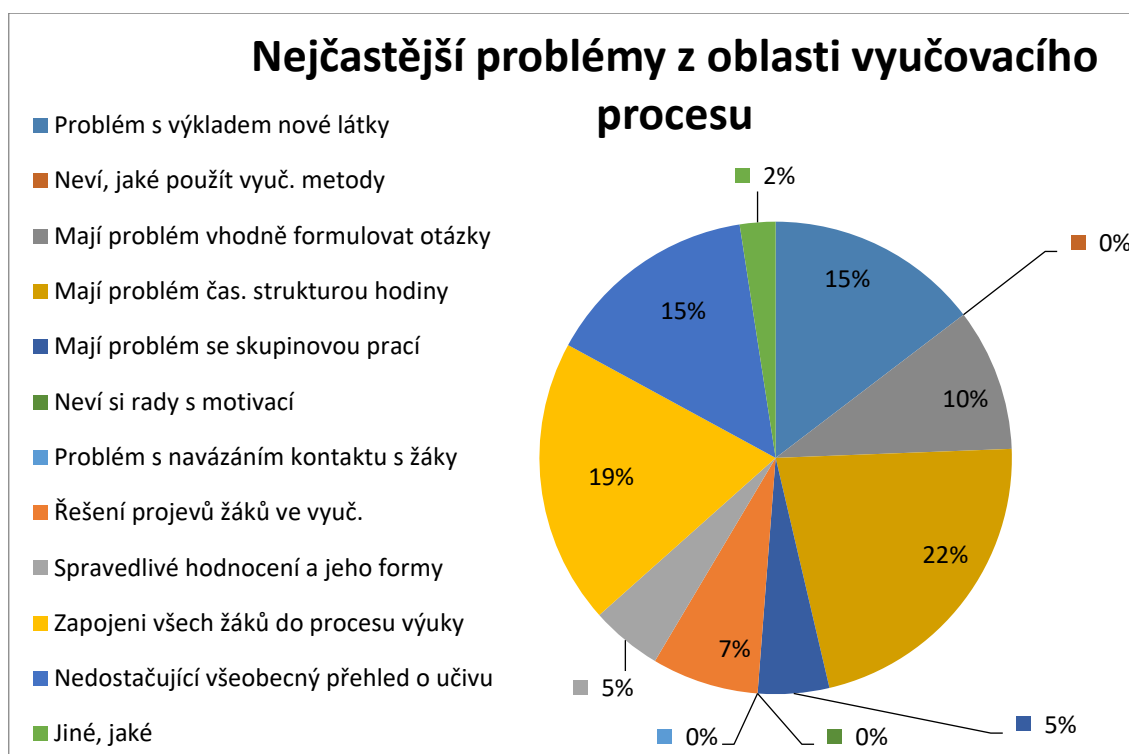
Termín problémové pedagogické situace není třeba více rozebírat, poněvadž je mu věnována kapitola 5.2.2, kde je vysvětleno jeho pojetí.

V rámci dotazníkového šetření jsme zkoumaly pohled učitele na problémové pedagogické situace, které se vyskytují u studentů během vykonávání pedagogické praxe. Z obsahové analýzy e-learningových diskuzí jsem především sledovala a identifikovala pohled samotného studenta na problémové pedagogické situace. V kapitole 5.5 jsou uvedeny problémové pedagogické situace celkově (jak z pohledu fakulního učitele, tak i studenta) a následující dvě podkapitoly tedy shrnují výsledky z výzkumného šetření ze dvou pohledů, zvláště z pohledu studenta a zvláště z pohledu zkušeného fakulního učitele.

5.6.1 Problémové pedagogické situace z pohledu učitele

Cílem specifického výzkumu bylo také identifikovat a kategorizovat problémové pedagogické situace řešené studenty při průběžných pedagogických praxích. Na základě toho byl předložen fakulním učitelům 1. stupně základní školy k vyplnění dotazník se záměrem výzkumu: „*Co se domníváte, že studenti řeší za problémové pedagogické situace nebo jaké problémy na pedagogické praxi studenti mají.*“ (Příloha A). Značná část dotazníku byla věnována právě tomuto tématu, kde měli učitelé vybrat z několika možností ty nejčastější pedagogické problémy (situace) z oblasti vyučovacího procesu.

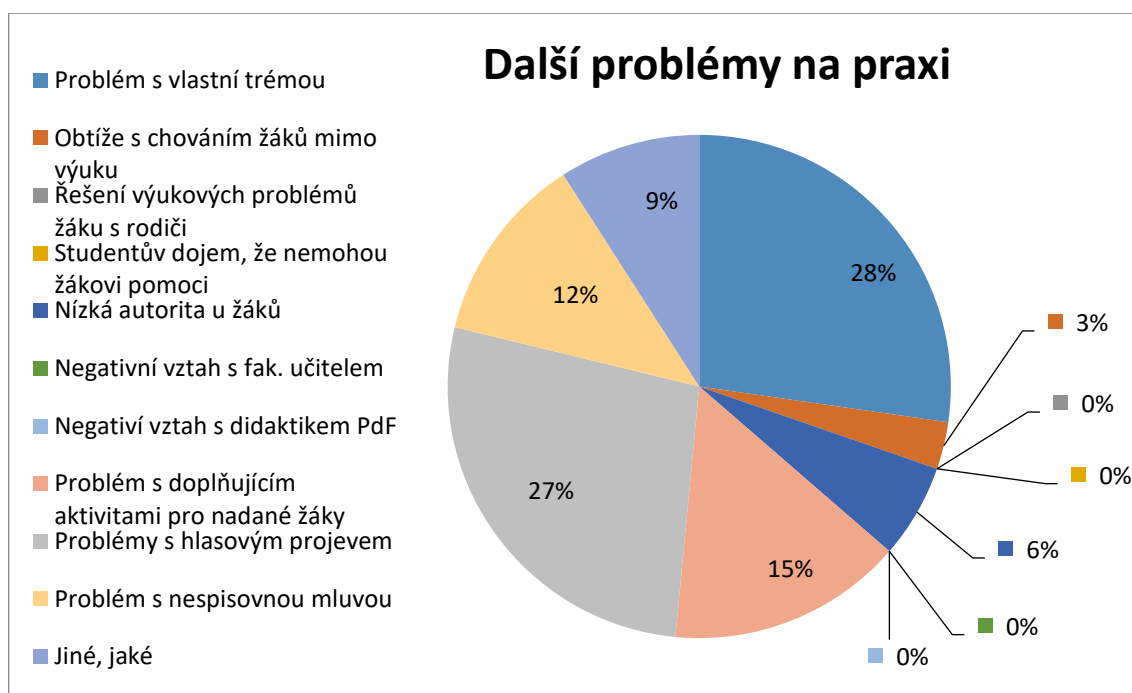
Po vyhodnocení dotazníků se ukázalo několik problémových pedagogických situací, které studenti řeší nejčastěji v oblasti vyučovacího procesu. Následující graf (graf 4) nám ukazuje podrobněji výsledky tohoto šetření z pohledu fakulního učitele.

Graf 4 - Nejčastější problémy z oblasti vyučování (pohled učitele)

Učitelé na otázku: „*Jaké podle Vás pedagogické problémy (problémové situace) studenti nejčastěji na praxi mají nebo řeší z oblasti vyučovacího procesu?*“, odpověděli velmi pestře, protože označili až 9 možností z předem určených 12. Nejvíce učitelů označilo možnost, že studenti mají problémy s časovou strukturou hodiny. Tento problém uvádí 9 učitelů tedy 22 %. Další nejčastějším problémem, který označilo 19 % respondentů je problém se zapojení všech žáků do procesu výuky. Menší procento učitelů (tedy 15 %) označilo jako další problémy například: problémy s výkladem nové učební látky a nedostačující všeobecný přehled o učivu.

Následující graf 5 nám ukazuje další problémy (oblast ostatní problémy) se kterými se studenti na praxích setkávají a učitelé je vidí jako překážku. V níže uvedeném grafu (graf 5) vidíme pouze výčet nejčastějších dalších problémů, které zmínili fakultní učitelé v dotazníkovém šetření.

Graf 5 - Další problémy na praxi (pohled učitele)

Nejčastěji učitelé označovali možnost, že studenti mají problémy s vlastní trémou, na čem se shodlo 28 % respondentů. Velké zastoupení měla možnost: problémy s hlasovým projevem, kdy souhlasilo 27 % respondentů. Velmi často se objevuje i problematika spojená s doplňujícími aktivitami pro nadané žáky, kdy se shodlo 15 % respondentů.

Po vyhodnocení dotazníků, které byly předloženy a vyplněny fakultními učiteli, můžeme s jistotou říct, že nejčastějším problémem studenta na praxi je záležitost **časového rozvržení vyučovací jednotky** neboli **časová struktura hodiny**. Domnívám se, že studenti si připraví buď mnoho činností, které se snaží za vyučovací jednotku zvládnout, ale je to, bohužel, nereálné, nebo naopak, nemají připraveno dostatek činností a v závěru hodiny jim zbude mnoho času, který neumí dostatečně využít.

Jinými překážkami, se kterými studenti bojují, jsou potíže spojené se **zapojením všech žáků do procesu výuky**; potíže s **vlastním hlasovým projevem** a **vlastní trémou**; vymyšlení dalších **rozšiřujících aktivit pro nadané žáky**; problémy spojené s **nespisovnou mluvou** a mimo jiné i **nízkou autoritou u žáků**.

5.6.2 Problémové pedagogické situace z pohledu studenta

Následující podkapitola nám shrnuje nejčastější problémové pedagogické situace pouze z pohledu studenta. Klasifikovaly jsme nejčastější problémové situace spojené

s pedagogickými výstupy studentů na praxích za období 2014–2017, které studenti zmiňovali. Následující výsledky jsme získaly z obsahové analýzy e-learningových diskuzí.

Každý rok studenti v diskuzích řeší nejrůznější situace a dostávají se jim různé odpovědi a rady jak od svých spolužaček, tak i didaktiků jednotlivých předmětů.

V roce 2014, kdy se zapojilo do diskuzí 45 studentů, nejčastěji řešili problematiku se **zaváděním a výkladem nového učiva** a s **organizací časové struktury hodiny**. Někteří mají problém se **zapojením všech žáků do činnosti**. Avšak tyto problémové pedagogické situace se objevily v diskuzích i následující roky, a proto se domnívám, že tato problematika se bude týkat učitelů v každé době.

V diskuzích v roce 2015 se nově objevily názory na **problematiku se správnou didaktickou stránkou výuku**, o tomto tématu diskutovalo 6 studentů. Stejně jako v předchozím roce diskutovali o problematice spojené se **zaváděním nového učiva, doplňující aktivity** pro žáky a **zapojení všech žáků do procesu výuky**.

V následujících dvou letech se nejčastěji řešily problémy s **didaktickou stránkou výuky** (četnost 25), se **zaváděním nového učiva** (četnost 15) a **přípravou zajímavých hodin** (četnost 6).

Po celkové analýze diskuzí, můžeme vyhodnotit jako nejobávanější a nejfrekventovanější problematiku **spojenou s didaktickou stránkou**. Studenti se trápí s potížemi, jako jsou: předávání znalostí (učiva) žákům; **zavádění a výkladem nové učební látky**; zavádění do výuky hravé a zajímavé činnosti; často řeší **časovou strukturu a rozvrhnutí hodiny**; velmi častým problémem je **všeobecný přehled znalostí** (z pohledu studenta); studenti se také setkávají s tím, že nemají ucelený přehled, co žáci v jednotlivých ročnících mají za získané znalosti v různých předmětech (tedy co žáci již zvládnou a co ještě ne).

Další výzkumná otázka byla zaměřena na oblast studentských znalostí z českého jazyka, matematiky a dalších předmětů. Nejčastěji studenti v diskuzích odpovídali, že jejich znalosti jsou v daných předmětech dostačující. Mnozí studenti také ale podotkli, že jejich dosavadní praxe probíhala v nižších ročnících prvního stupně tedy 1. - 3. třída ZŠ, kde jejich znalosti jsou opravdu dostačující, ale s výukou ve vyšších ročnících přibývá obávaná nedostatečná znalost v daných vyučovacích předmětech. Zúčastnění

studenti v diskuzích, kteří přispěli svými příspěvky k této otázce, zmínili, že dostačující znalosti mají v oblíbených předmětech, méně oblíbené předměty si musejí velmi dobře připravit před každou vyučovací hodinou (dané učivo si musejí vyhledat a doplnit tak znalosti z dané oblasti).

5.7 Řešení problémových pedagogických situací

Důležitou částí bylo zjištění, kam se studenti obracejí při řešení problémových situací vzniklých na praxích. Tato důležitá část výzkumu byla zjištěna pomocí dotazníkového šetření, kdy se v dotazníku objevily otázky směřované právě k tomuto zjištění. Na základě položených otázek jsem mohla identifikovat preferované a využívané způsoby řešení vzniklých problémových situací na praxích studentů z pohledu samotného studenta a z pohledu fakultního učitele.

Tuto problematiku jsme řešily s kolegyní také ze tří hledisek a to: kam se studenti obracejí při řešení problémů spojených a) s oblastí výuky, b) s oblastí chování žáků a c) s oblastí spojenou s komunikací s rodiči žáků.

Výsledky tohoto šetření jsou uvedeny v následujících podkapitolách, které jsou rozděleny právě podle výše uvedených hledisek (tři oblasti).

5.7.1 Způsoby řešení problémů v oblasti výuky

V následující tabulce (Tab. 20) můžeme sledovat, kam se nejčastěji respondenti obracejí při řešení *pedagogických situací v oblasti výuky* a, jak se domnívají učitele, kde hledají studenti pomoc.

Tab. 20 - Kam se respondenti obrací při řešení problémů (oblast výuky)

Kam se respondenti obrací při řešení problémů v oblasti výuky	Studenti 4. ročník	Studenti 5. ročník	Fakultní učitelé
Na učitele praxe	21	34	18
Na didaktika praxe PdF	6	3	8
Na vzájemné diskuze	0	4	4
Na odbornou literaturu	2	4	1
Na internet	10	16	6
Na sociální sítě	2	8	2
Na rodiče a příbuzné	3	4	1
Jinam, kam:	4	4	1

Při řešení problémů v oblasti vyučovacího procesu se nejčastěji obrazejí studenti na své **učitele praxe** a dále **nejčastěji na internet**. Na tomto řešení se shodli jak studenti, tak fakulní učitelé. Z odpovědí, kam jinam se ještě studenti ještě obrazejí, vyplynulo, že odpověď hledají u svých vrstevníků.

Při řešení problémů s výukou jednotlivých předmětů se obrazejí nejen na své učitele praxe, ale i často na své **fakulní didaktiky jednotlivých předmětů**, kteří se zajisté snaží studentům, co nejlépe pomoci a naučit je tak dané problémové situace řešit.

5.7.2 Způsoby řešení problémů v oblasti chování žáků

V další tabulce (Tab. 21) můžeme sledovat, kam se nejčastěji respondenti obrací při řešení pedagogických situací v oblasti chování žáků a jaký pohled na to mají fakulní učitelé.

Tab. 21 - Kam se respondenti obrací při řešení problémů (oblast chování žáků)

Kam se respondenti obrací při řešení problémů v oblasti chování žáků	Studenti 4. ročník	Studenti 5. ročník	Fakulní učitelé
Na učitele praxe	23	36	21
Na didaktika praxe PdF	4	3	5
Na vzájemné diskuze	0	6	4
Na odbornou literaturu	0	3	0
Na internet	3	4	0
Na sociální síť	0	7	2
Na rodiče a příbuzné	4	3	0
Jinam, kam:	1	4	2

Při řešení problémů v oblasti chování žáků jsem předpokládala, což se také potvrdilo, že se studenti o radu obrací na své **učitele praxe**. Je to díky tomu, že učitelé jsou s nimi po celou dobu praxe a hlavně, učitelé své žáky znají dobře, na základě toho mohou kvalitně studentům poradit v této oblasti.

5.7.3 Způsoby řešení problémů v oblasti problémů s rodiči

Studenti se při svých praxích setkávají i s problematikou spojenou s komunikací s rodiči žáků, jak již bylo v této práci uvedeno. Způsoby, na koho se studenti v této oblasti nám ukazuje Tab. 22.

Tab. 22 - Kam se respondenti obrací při řešení problémů (oblast komunikace s rodiči)

Kam se respondenti obrací při řešení problémů s komunikací s rodiči žáků	Studenti 4. ročník	Studenti 5. ročník	Fakultní učitelé
Na učitele praxe	23	32	21
Na didaktika praxe PdF	2	3	5
Na vzájemné diskuze	0	5	4
Na odbornou literaturu	1	3	0
Na internet	1	2	0
Na sociální sítě	0	4	2
Na rodiče a příbuzné	3	7	0
Jinam, kam:	1	1	2

I z této tabulky vyplývá, že studentovi je kvalifikovaný učitel tím přímým rádcem.

Jak z tabulek můžeme vidět, studenti se ve všech kategoriích nejraději obrací na své **učitele praxe**, protože se jim dostane okamžité a nejlepší řešení, vzhledem k dlouholeté praxi učitelů a znalosti prostředí. Dalším častým vyhledávaným zdrojem jsou rodiče a příbuzní, kteří pracují nebo se pohybují ve školství a také různé webové stránky na internetu, protože jsou pro učitele inspirativní.

6 Jednotlivé dovednosti studentů z pohledu učitele

Během pedagogických praxí studenti musejí zvládat jednotlivé dovednosti, které potřebují k budoucí profesi. Na základě dotazníkového šetření (viz. Příloha A) u fakultních učitelů jsme zjišťovaly s kolegyní také, jak dané dovednosti podle jejich názoru zvládají a na jak vysoké úrovni. Danou kapitolu považují za důležité uvést vzhledem k celkovému záměru a pojetí mé práce (Tab. 23).

Tab. 23 - Jak studenti zvládají jednotlivé dovednosti

Jak podle Vás studenti zvládají jednotlivé dovednosti v rámci svých výstupů?						
	Dovednost nebyla uplatněna	Nejnižší úroveň	Nízká úroveň	Střední úroveň	Vysoká úroveň	Nejvyšší úroveň
Zvládnutí obsahové stránky výuky	0	0	0	1	14	7
Výběr vyučovacích metod	0	0	0	6	10	6
Výběr vyučovacích prostředků	0	0	0	9	9	4
Zvládnutí slovní komunikace	0	0	1	6	13	2
Zvládnutí mimoslov. komunikace	0	0	1	9	10	2
Navázání kontaktu se žáky	0	0	0	1	13	8
Motivace žáků k učebním činnostem	0	0	0	4	12	6
Kladení otázek žákům	0	0	0	11	11	0
Reagování na odpovědi žáků	0	0	0	8	13	1
Reagování na neplánované situace ve třídě	1	0	1	15	5	0
Uplatnění aktivizujících metod	0	0	0	6	11	5
Využití skupinové práce	1	0	1	7	9	4
Organizace činnosti žáků ve vyučování	0	0	4	7	8	3
Vytváření příznivého klimatu ve třídě	0	0	0	3	13	6
Reagování na individuální projevy	0	0	4	9	7	2

Více jak polovina učitelů v dotazníku na položenou otázku odpověděla, že studenti zvládají téměř dokonale obsahovou stránku výuky a jedna třetina odpověděla,

že studenti zvládají obsahovou stránku výuky dokonale. Respondenti se v 68 % (četnost 15) shodli, že studenti umí pouze průměrně reagovat na neplánované situace ve třídě, myslím si, že na tomto by měli studenti zapracovat, ale tyto dovednosti jistě získají právě dobrou praxí. Učitelé odpověděli v 59 %, že studenti zvládají slovní komunikaci téměř dokonale, avšak v otevřených odpovědích byl studentům hlasový projev vytýkán, a proto by mu měli věnovat větší pozornost.

Na položenou otázku, jak umí studenti podle nich vybrat vyučovací prostředky odpověděli, že téměř v jedné polovině to umí studenti průměrně, v necelé druhé polovině to umí téměř dokonale a pouze v 18 % si učitelé myslí, že studenti vybírají vyučovací prostředky dokonale. Na otázku navázání kontaktu se žáky učitelé odpověděli, že studenti zvládají navázání kontaktu se žáky po zahájení hodiny velmi dobře v téměř dvou třetinách odpovědí a v jedné třetině dokonale. Na otázku ohledně motivace žáků k učebním činnostem se přes polovinu učitelů shodlo, že studenti tuto část zvládají velmi dobře až dokonale. Podle učitelů, kteří odpověděli na otázku ohledně organizace činnosti žáků ve vyučovací hodině, dělá studentům tato část trochu problém. Studenti podle učitelů umí však dobře vytvářet příznivé klima ve třídě. Reagování na individuální projevy a zvláštnosti žáků se studentům podle učitelů moc nedaří.

Pro celkové shrnutí musím podotknout, že dovednosti, které studenti při svých praxích využívají, jsou dle názorů učitelů na velmi dobré úrovni. Jen v některých případech se objevila odpověď, že dovednosti jsou na nízké úrovni, a to například při dovednosti organizování činností žáků při vyučování nebo reagování na individuální projevy žáků (konkrétně tuto úroveň uvedlo 12 respondentů).

7 Závěry vyvozené z výzkumného šetření a diskuze

Hlavním cílem výzkumného šetření byla identifikace, kategorizace problémových pedagogických situací řešených studenty na pedagogické praxi, jejich komparace (s názory učitelů), hledání zdrojů a způsobů řešení studenty.

Hlavní cíl diplomové práce byl naplněn v rámci výzkumného šetření, jehož nejdůležitější poznatky a výsledky shrnuji níže.

Po vyhodnocení dotazníků učitelů mohu s jistotou říct, že učitelé praxí se domnívají, že nejčastějším problémem studenta na praxi je **správné časové rozvržení vyučovací hodiny**. Dalším častým problémem je **zapojení všech žáků do procesu výuky**, kterou studenti při svých výstupech zvládají obtížněji.

Jiné překážky, se kterými studenti pracují, je jejich **hlasový nevýrazný projev, vlastní tréma** a vymyšlení **práce navíc pro nadané žáky**.

Studenti se v dotaznících ztotožňují s učiteli v problému tvorby správné časové struktury hodiny a problému zapojení všech žáků do procesu výuky (do činnosti).

Na základě analýzy obsahu e-learningových diskuzí (vedených v prostředí Moodle) studentů za poslední tři roky jsem klasifikovala již uvedené problémové kategorie. Jejich shrnutí uvádím níže.

V roce 2014 studenti na praxích nejčastěji řešili **zapojení všech žáků do činnosti** a **nevhodné chování žáků při vyučování**. V roce 2015 se objevovaly situace, při kterých studenti diskutovali o **vedení zajímavých hodin** pro žáky a o **doplňujících aktivitách pro šikovnější (nadané) žáky**.

Po celkové analýze diskuzí můžeme vyhodnotit jako **nejobávanější a nejfrekventovanější problematiku spojenou s didaktickou stránkou výuky**. Studenti se trápí s potížemi, jako jsou: předávání znalostí (učiva) žákům; zavádění nové učební látky a zavádění tvořivé činnosti do výuky. Studenti se často setkávají s tím, že nemají ucelený přehled o tom, co žáci v jednotlivých ročnících znají a zvládnou.

Z výsledků vyplývá, že studenti pomoc a radu hledají hlavně u **učitelů praxe a didaktiků**. V menší míře pak na **sociálních sítích a u rodičů**.

Odpovědi na výzkumné otázky jsem hledala prostřednictvím výzkumného šetření a díky němuž jsem na otázky mohla odpovědět. První otázka, „*Jaké jsou*

nejčastější problémové pedagogické situace studentů při jejich výstupech?“, byla zodpovězena v rámci obsahové analýze e-learningových diskuzí a analýze dotazníkového šetření. Nejčastější problematika na pedagogických praxích je spojena s didaktickou stránkou výuky.

Druhá otázka byla zodpovězena pomocí dotazníkového šetření. Zabývala jsem se otázkou „*Na koho se studenti nejčastěji obrací při řešení vzniklých problémových pedagogických situací?*“ a zkoumala tak tuto problematiku z pohledu studentů i fakultních učitelů. Z šetření vyšlo jasně najevo, že se studenti vždy obrací na své vedoucí učitele praxe.

Poslední otázka zní: „*Je pohled na problémové pedagogické situace odlišný od studentů v porovnání s kvalifikovanými učiteli?*“. Na tuto otázku jsem opověděla na základě komparace kategorizovaných problémových pedagogických situací z pohledu studenta a fakultního učitele. Z výsledků vychází najevo, že názory studentů a fakultních učitelů jsou mírně odlišné, avšak u některých situací se shodují, například v správnosti časové struktury hodiny nebo se zapojením všech žáků do procesu výuky.

Obdobným tématem, tedy problémovými situacemi, se zabývaly ve svých závěrečných pracích Tea Cholevová (2016) a to ve své diplomové práci na Univerzitě Karlově v Praze a dále Monika Szotkowská (2012) ve své bakalářské práci na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Tea Cholevová se zabývala problémovými situacemi při výuce tělesné výchovy na 1. stupni základních škol. Zkoumala stejnou problematiku, avšak pouze z pohledu tělesné výchovy.

Monika Szotkowská ve své bakalářské práci zkoumala přístup k řešení problémových situací v chování žáků na základní škole z pohledu učitelů a rodičů žáků. V práci je uveden pouze postoj učitelů základní školy a rodičů žáků na řešení a prevenci nekázně žáků.

Cíle diplomové práce i výzkumné otázky byly naplněny a pevně věřím, že získané poznatky z výzkumného šetření pomohou při zkvalitnění výuky jednotlivých teoretických pedagogicko-psychologických disciplín, a hlavně didaktik jednotlivých výukových předmětů.

8 Závěr

Diplomová práce se věnovala problémovým pedagogickým situacím ve škole z pohledu studenta a učitele. Prostřednictvím výzkumného šetření, které jsem realizovala, se mi podařilo splnit všechny cíle mé práce. Své poznatky jsem shrnula v kapitole sedm.

Důležitou součástí práce byly průběžné pedagogické praxe, které studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy absolvují na Univerzitě Hradec Králové a které se staly předmětem výzkumného šetření. Vzhledem k tomu, že se ve své práci zabývám pedagogickými praxemi, považuji jejich přehled a systém na univerzitách v České republice za důležitý představit.

V teoretické části práce je uvedena terminologie, která vysvětluje jednotlivé termíny používané v celé práci a tím umožňuje čtenáři lepší pochopení a orientaci v problematice.

V kapitole 3 se zabývám zmíněným systémem praxí na vybraných univerzitách v České republice. Každé univerzitě byla věnována jedna podkapitola, v níž jsem uvedla systém pedagogických praxí, který studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy absolvují na dané univerzitě během pětiletého studia.

Praktická část práce je věnována přehledu a kategorizaci problémových pedagogických situací vznikajících na praxích studentů. Analýza a identifikace těchto situací byla získána v rámci dotazníkového šetření a obsahové analýzy e-learningových diskuzí vedené v prostředí Moodle.

Vzhledem k tématu práce bylo nutné vysvětlení administrace praxí, a právě tomu je věnována kapitola 4. V kapitole popisují, jak se dané absolvované pedagogické praxe zaznamenávají, uskutečňují a dokumentují. Mezi možnosti administrace praxe patří například pedagogický deník, pozorování, videozáznam a další.

Kapitola 5 pojednává o výzkumném šetření, které bylo základním předmětem diplomové práce. Obsahuje údaje o výzkumném souboru, metodologii výzkumného šetření i konkrétní kategorie problémových pedagogických situací vznikajících na praxích studentů.

Výsledky výzkumného šetření potvrdily výskyt problémových pedagogických situací na praxích studentů. Mezi nejčastější problémové pedagogické situace můžeme řadit problematiku spojenou s didaktickou stránkou výuky, se správnou časovou

strukturou hodiny, se zapojením všech žáků do procesu výuky či vytváření různorodých aktivit pro nadané žáky. Také je důležité podotknout, že se studenti při praxích setkávají i s problematikou spojenou s chováním žáků a kázeňskými přestupky žáků. Tyto poznatky mě až tolik nepřekvapily, vzhledem k tomu, že jsem se sama s takovými problémy na své pedagogické praxi setkávala.

Studenti se při řešení vzniklých problémových pedagogických situací obrací nejčastěji na svého učitele praxe. Toto zjištění mě utvrdilo v tom, že opravdu je to nejvyužívanější možnost vzhledem k tomu, že vedoucí učitelé znají třídu a okolnosti nejlépe a mohou tedy i včas zareagovat a pomoci tak studentům při praxích řešit vzniklé problémy.

Prací bych ráda upozornila na problémy, které se vyskytují na praxích studentů a také v začátcích našeho povolání. Diplomová práce by měla alespoň malým dílem přispět ke zlepšení a zkvalitnění výuky teoretických pedagogicko-psychologických disciplín v přípravě budoucích učitelů během studia oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy.

Na závěr je nutné konstatovat, že výsledky z výzkumného šetření nelze považovat za obecně platné. Veškeré poznatky byly výsledkem výzkumného šetření zaměřeného na analýzu jedné pedagogické praxe, konkrétně průběžné pedagogické praxe na Univerzitě Hradec Králové.

Získané poznatky z oblasti teoretické a praktické části práce mě osobně obohatily a přinesly mi zajímavé zkušenosti tím, jaké různé problémové situace vznikají a na co se tedy mohu ve své budoucí profesi připravit.

9 Seznam použitých zdrojů

BÜCHNER, Alex (2008). *Moodle Administration: an administrator's guide to configuring, securing, customizing, and extending Moodle*. Birmingham: Packt Publishing. ISBN 978-1-8471-9562-3

Centrum pedagogické praxe – Pedagogická fakulta UJEP [online]. *Centrum pedagogické praxe* [cit. 02. 02. 2020]. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/cs/centrum-pedagogicke-praxe>

Centrum praktické přípravy [online]. © Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická [cit. 12. 09. 2019]. Dostupné z: <https://cpp.fp.tul.cz/>

COLE, Jason, FOSTER, Helen (2008). *Using Moodle: teaching with the popular open source course management system*. 2nd Edition. Sebastopol: O'Reilly Community Press. ISBN 978-0-596-52918-5

DRLÍK, Martin, ŠVEC, Peter a kol. (2013). *Moodle: kompletní průvodce tvorbou a správou elektronických kurzů*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3759-8

DYTRTOVÁ, Radmila, KRHUTOVÁ, Marie (2009). *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2863-6

Fakulta pedagogická – Pokyny pro praxe [online]. *Pokyny pro praxe* [cit. 01. 02. 2020]. Dostupné z: <https://fpe.zcu.cz/spp/pokyny.html>

Fakulta pedagogická – Středisko pedagogické praxe [online]. *Středisko pedagogické praxe (SPP)* [cit. 01. 02. 2020]. Dostupné z: <https://fpe.zcu.cz/spp/index.html>

GAVORA, Peter (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6

Harmonogram – Pedagogická fakulta UJEP [online]. *Harmonogramy* [cit. 02. 02. 2020]. Dostupné z: https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2019/10/Harmonogram_pedagogickych_praxi_PF_UJEP_2019-2020.pdf

HENDL, Jan (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7367-040-2

CHOLEVOVÁ, Tea (2016). *Problémové situace při výuce tělesné výchovy na 1. stupni základních škol* [diplomová práce]. Praha: Univerzita Karlova. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/1444/DPTX_2015_2_11410_0_320675_0_177276.pdf?sequence=1&isAllowed=y

CHRÁSKA, Miroslav (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4

Informace k souviselé pedagogické praxi studentů učitelství pro 1. st. ZŠ [online]. *Informace k souviselé pedagogické praxi studentů učitelství pro 1. st. ZŠ – prezenční studium* [cit. 08. 02. 2020]. Dostupné z: https://www.pf.jcu.cz/education/departament/praxe/info_praxe_1st.php

JANÍK, Tomáš a kol. (2009). *Možnosti rozvíjení didaktických znalostí obsahu u budoucích učitelů. Edice: Pedagogický výzkum v teorii a praxi*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-176-8

Katedra preprimární a primární pedagogiky PdF OU [online]. *Charakteristika katedry preprimární a primární pedagogiky* [cit. 10. 02. 2020]. Dostupné z: <https://pdf.osu.cz/kpa/>

KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva (2014). *Pedagogický sešit (pro 1. a 2. roční studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ)*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-486-1

KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva (2014). *Pedagogický sešit (pro 3. až 5. ročník studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ)*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-487-8

KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva, JANOUCHOVÁ, Dora, KLEPRLÍKOVÁ, Hana (2019). *Problematic Pedagogical Situations at School from the pre-service and in service Teachers' Points of View. The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences EpSBS.*, Atheny, 10 s. ISSN: 2357-1330

KŘOVÁČKOVÁ, Blanka, SKUTIL, Martin a kol. (2014). *Pedagogický a psychologický slovník: terminologický slovník zaměřený na primární a preprimární vzdělávání*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-513-4

MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Štefan, ŠVEC, Vlastimil (2005). *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3802-0

MANĚNA, Václav a kol. (2015). *Moderně s Moodle: Jak využít e-learning ve svůj prospěch?* Praha: CZ.NIC. ISBN 978-80-905802-7-5

Naše studijní programy a obory/Ostravská univerzita [online]. *Nabízené studijní programy a obory pro přijímací řízení, Učitelství pro 1. stupeň základních škol* [cit. 10. 02. 2020]. Dostupné z: <https://www.osu.cz/studijniobory/?specializaceid=2947>

Odborné praxe [online]. *Odborné praxe* [cit. 10. 02. 2020]. Dostupné z: <https://fhs.utb.cz/o-fakulte/zakladni-informace/ustavy/ustav-skolni-pedagogiky/odborne-praxe/>

Oddělení pedagogické praxe – Pedagogická fakulta JU [online]. *Oddělení pedagogické praxe* [cit. 08. 02. 2020]. Dostupné z: <https://www.pf.jcu.cz/education/department/praxe/>

PELIKÁN, Jiří (2011). *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1916-3

PODLAHOVÁ, Libuše (1998). *Pedagogická praxe (Průvodce pro současné studenty a budoucí učitele)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého. ISBN 80-7067-793-7.

Portál JU – Prohlížení [online]. PORTÁL IS/STAG, Vizualizace studijního plánu: Učitelství pro 1. stupeň základních škol [cit. 08. 02. 2020]. Dostupné z: https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAgAGMjI1NjIwEwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFc05MjIzMzcyMDM2ODU0Nzc1MTE2AAyMjQ3MjMTAQAAAAEACnN0YXRlQ2xhc3MAAAAABADZjei56Y3Uuc3RhZy5wb3J0bGV0czE2OC5wcm9obGl6ZW5pLnN0YXRlcy5QcmVkbWV0U3RhdGUAAAAA#prohlizeniSearchResult

Portál OSU – Prohlížení [online]. PORTÁL IS/STAG, Vizualizace studijního plánu: Učitelství pro 1. stupeň základních škol [cit. 10. 02. 2020]. Dostupné z: https://studistag.osu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAEjczNhMBAAAAQAic3RhdGVlZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc2NjgyOAAAAA*#prohlizeniSearchResult

Portál UJEP – Prohlížení [online]. *PORTÁL IS/STAG, Informace o bloku povinné předměty* [cit. 02. 02. 2020]. Dostupné z: https://portal.ujep.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjI2MjIxExwEAAAABAahzdGF0ZUtleQAAAAEAFC05MjIzMzcyMDM2ODU0Nzc1MTgzAAAAA**#prohlizeniSearchResult

Portál UTB – Prohlížení [online]. *PORTÁL IS/STAG, Vizualizace studijního plánu: Učitelství pro 1. stupeň základní školy* [cit. 10. 02. 2020]. Dostupné z: https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAQAENzQ5NxBAAAAQAic3RhZGVlZXkAAAABABQtOTIyMzM3MjAzNjg1NDc3MjIxMQAAAAA*

Praxe oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ: Katedra primární pedagogiky [online]. *Praxe oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ – Obecné informace* [cit. 08. 12. 2019]. Dostupné z: <https://katedry.ped.muni.cz/primarni-pedagogika/pro-studenty-zs/praxe-zs>

Praxe oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ: Katedra primární pedagogiky [online]. *Praxe oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ – Praxe v jednotlivých semestrech* [cit. 08. 12. 2019]. Dostupné z: <https://katedry.ped.muni.cz/primarni-pedagogika/pro-studenty-zs/praxe-zs>

Praxe: Pedagogická fakulta UP [online]. *Činnost střediska pedagogických a odborných praxí* [cit. 04. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.pdf.upol.cz/student/praxe/#c4928>

Praxe: Pedagogická fakulta UP [online]. *Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, učitelství pro MŠ a předškolní pedagogika* [cit. 04. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.pdf.upol.cz/student/praxe/#c4931>

Praxe: Pedagogická fakulta UP [online]. *Spolupráce s PdF UP v Olomouci – fakulní školy nebo fakulní zařízení* [cit. 04. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.pdf.upol.cz/student/praxe/#c4930>

Praxe pro I. stupeň – prezenční studium, Katedra primární a preprimární pedagogiky [online]. *Systém pedagogických praxí pro 1. stupeň – prezenční studium* [cit. 26. 10. 2019]. Dostupné z: <http://kppp.pdf.cuni.cz/index.php/system-pedagogickych-praxi-pro-i-stupen-prezencni-studium/>

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří (2003). *Pedagogický slovník. 4. aktualizované vyd.* Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

SADILOVÁ, Marcela (2006). *Vliv komunikačních dovedností a sebereflexe středoškolského učitele na řešení problémové situace ve školní třídě* [disertační práce]. Brno: Masarykova Univerzita. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/hbyvd/Disertacni_prace.pdf

SKUTIL, Martin a kolektiv (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství.* Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7

SKUTIL, Martin a KŘOVÁČKOVÁ, Blanka (2006). *Diplomová práce a empirický výzkum pedagogických jevů.* Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-428-6

SKUTIL, Martin, ZIKL, Pavel a kolektiv (2011). *Pedagogický a speciálně pedagogický slovník: [terminologický slovník zaměřený na primární a preprimární vzdělávání].* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3855-0

Středisko pedagogické praxe [online]. *Charakteristika pracoviště* [cit. 26. 10. 2019]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/spp/under-reconstruction/>

Středisko pedagogické praxe [online]. *Koncepce a pojetí pedagogických praxí v kontextu vzdělávání učitelů* [cit. 26. 10. 2019]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/spp/koncepce-a-pojeti-pedagogickych-praxi-v-kontextu-vzdelavani-ucitelu/>

Studijní program Učitelství pro základní školy, studijní obor ... [online]. *Obsah studijního oboru* [cit. 10. 02. 2020]. Dostupné z: <https://fhs.utb.cz/studium/prijimaci-rizeni/prehled-oboru-na-fhs/studijni-program-ucitelstvi-pro-zakladni-skoly-studijni-obor-ucitelstvi-pro-1-stupen-zakladni-skoly-prezencni-forma/>

SZOTKOWSKÁ, Monika (2012). *Přístup k řešení problémových situací v chování žáků na základní škole* [bakalářská práce]. Olomouc: Univerzita Palackého. Dostupné z: https://theses.cz/id/mx5pwk/Bakalsk_prce.pdf

Učitelství pro 1. stupeň [online]. © Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická [cit. 12. 09. 2019]. Dostupné z: <https://cpp.fp.tul.cz/praxe/ucitelstvi-pro-1-stupen>

ZORMANOVÁ, Lucie (2014). *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4590-9

10 Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tab. 1 - Systém praxí na Univerzitě Hradec Králové.....	78
Tab. 2 - Systém praxí na Technické univerzitě v Liberci.....	79
Tab. 3 - Systém praxí na Karlově univerzitě v Praze	80
Tab. 4 - Systém praxe na Univerzitě Palackého v Olomouci	80
Tab. 5 - Systém praxí na Ostravské univerzitě	81
Tab. 6 - Systém praxí na Masarykově univerzitě v Brně.....	82
Tab. 7 - Systém praxí na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.....	82
Tab. 8 - Systém praxí na Západočeské univerzitě v Plzni	83
Tab. 9 - Systém praxí na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích	84
Tab. 10 - Systém praxí na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	85
Tab. 11 - Počet respondentů, kteří vyplňovali dotazník	103
Tab. 12 - Přehled počtu respondentů zapojených v e-learningové diskuzi 2014-2017	103
Tab. 13 - Přehled počtu zapojených studentů a učitelů v e-learningové diskuzi v jednotlivých praxích	104
Tab. 14 - Přehled kategorií problémů spojené s výukou (dotazníkové šetření)	106
Tab. 15 - Přehled kategorií problémů spojené s výukou (e-learningové diskuze)	107
Tab. 16 - Přehled kategorií problémů spojené s chováním žáků (dotazníkové šetření)	108
Tab. 17 - Přehled kategorií problémů spojené s chováním žáků (e-learningová diskuze)	108
Tab. 18 - Přehled kategorií ostatních problémů (dotazníkové šetření).....	109
Tab. 19 - Přehled kategorií ostatních problémů (e-learningová diskuze).....	110
Tab. 20 - Kam se respondenti obrací při řešení problémů (oblast výuky).....	115
Tab. 21 - Kam se respondenti obrací při řešení problémů (oblast chování žáků)	116
Tab. 22 - Kam se respondenti obrací při řešení problémů (oblast komunikace s rodiči)	117
Tab. 23 - Jak studenti zvládají jednotlivé dovednosti.....	118

Grafy

Graf 1 - Četnost zúčastněných respondentů	98
Graf 2 - Přehlednost délky praxe učitelů	99
Graf 3 - Délka praxe se studenty	100
Graf 4 - Nejčastější problémy z oblasti vyučování (pohled učitele).....	112
Graf 5 - Další problémy na praxi (pohled učitele).....	113

11 Seznam příloh

Příloha A – Dotazník pro fakultní učitele	I
Příloha B – Dotazník pro studenty 4. a 5. ročníků.....	IV

Příloha A – Dotazník pro fakultní učitele

Dotazník

(pro učitele 1. stupně základní školy)

Vážení kolegové, prosím Vás o vyplnění krátkého dotazníku zaměřeného k výzkumu:
„Co se domníváte, že studenti řeší za problémové pedagogické situace nebo jaké problémy na pedagogické praxi studenti mají.“

1) Jsem:

- a) muž b) žena

2) Jsem učitel/ka:

- a) 1. ročníku b) 2. ročníku c) 3. ročníku d) 4. ročníku e) 5. ročníku

3) Kolik let učitelské praxe mám?

- a) do 5 let b) do 10 let c) do 15 let d) do 20 let e) více

4) Vedu praxi se studenty:

- a) 1 rok b) 2 roky c) 3 roky d) 4 roky e) 5 let f) 5 až 10 let
g) více jak 10 let

5) Jak podle Vás studenti zvládají jednotlivé dovednosti v rámci svých výstupů?

Stupeň 1 vyjadřuje nejnižší úroveň uplatněné dovednosti, stupeň 5 nejvyšší úroveň, symbol 0 znamená, že daná dovednost nebyla ve výstupech uplatněna.

a) zvládnutí obsahové stránky výuky	1	2	3	4	5	0
b) výběr vyučovacích metod	1	2	3	4	5	0
c) výběr vyučovacích prostředků	1	2	3	4	5	0
d) zvládnutí slovní komunikace	1	2	3	4	5	0
e) zvládnutí mimoslovní komunikace	1	2	3	4	5	0
f) navázání kontaktu se žáky po zahájení hodiny	1	2	3	4	5	0
g) motivace žáků k učebním činnostem	1	2	3	4	5	0
h) kladení otázek žákům (srozumitelnost, přesnost, ...)	1	2	3	4	5	0
ch) reagování na odpovědi žáků (adekvátnost, motivační účinek, ...)	1	2	3	4	5	0
i) reagování na neplánované situace ve třídě (stručně situace popište)	1	2	3	4	5	0

j) uplatnění aktivizujících metod výuky (didaktické hry, ...)	1 2 3 4 5 0
k) využití skupinové práce	1 2 3 4 5 0
l) organizace činnosti žáků ve vyučovací hodině	1 2 3 4 5 0
m) vytváření příznivého klimatu ve třídě	1 2 3 4 5 0
n) reagování na individuální projevy, zvláštnosti žáků	1 2 3 4 5 0

6) Jaké podle Vás pedagogické problémy (problémové situace) studenti nejčastěji na praxi mají nebo řeší z oblasti vyučovacího procesu? Pokud mají problémy, uveďte max. dva nejvýraznější.

- a) problém s výkladem nové látky
 - b) neví, jaké použít vyučovací metody
 - c) mají problém vhodně formulovat otázky
 - d) mají problém s časovou strukturou hodiny
 - e) mají problém se skupinovou prací
 - f) neví si rady s motivací
 - g) problém s navázáním kontaktu s žáky
 - h) řešení projevů (chování) žáků ve vyučování
 - ch) spravedlivé hodnocení a jeho formy
 - i) zapojení všech žáků do procesu výuky
 - j) nedostačující všeobecný přehled o učivu
 - k) jiné, jaké: _____
-
-

7) Jaké podle Vás další problémy (problémové situace) studenti nejčastěji na praxi řeší nebo je trápí? Pokud mají problémy, uveďte max. dva nejvýraznější.

- a) problém s vlastní trémou
- b) obtíže s chováním žáků mimo výuku
- c) řešení výukových problémů žáků s rodiči
- d) studentův dojem, že nemohou žákovi pomoci
- e) nízká autorita u žáků
- f) negativní vztah s fakultním učitelem
- g) negativní vztah s didaktikem PdF
- h) problém s doplň. aktivitami pro nadané žáky

ch) problém s hlasovým projevem (mluví tiše)

i) problém s nespisovnou mluvou

j) jiné, jaké: _____

8) Kam myslíte, že se studenti nejčastěji obracejí, potřebujete-li řešit na pedagogické praxi problémy s výukou jednotlivých předmětů (oblastí vzdělávání)?

Na následující otázku můžete označit max. dvě odpovědi.

a) na učitele praxe (tedy na Vás)

b) na didaktika praxe na PdF

c) na vzájemné (e-learningové) diskuse

d) na odbornou literaturu

e) na internet

f) na sociální síť

g) na rodiče a příbuzné

h) jinam, kam: _____

9) Kam myslíte, že se studenti nejčastěji obracejí, potřebujete-li řešit na pedagogické praxi problémy s chováním žáků (s rodiči žáků)? Na následující otázku můžete označit max. dvě odpovědi.

a) na učitele praxe (tedy na Vás)

b) na didaktika praxe na PdF

c) na vzájemné (e-learningové) diskuse

d) na odbornou literaturu

e) na internet

f) na sociální síť

g) na rodiče a příbuzné

h) jinam, kam: _____

10) Pokud jste se setkali s neuvedenými dalšími problémy studentů, prosím o jejich popis.

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

Moc děkuji za Váš cenný čas a vstřícnost.

Iva Košek Bartošová

h) jinam, kam: _____

7) Dozvěděli jste se, jak daný problém řešit?

a) ano b) ne c) nevím d) neměl/a jsem problém

8) Kam se nejčastěji obracíte, potřebujete-li na pedagogické praxi řešit problémy s rodiči žáků?

a) na učitele praxe b) na didaktika praxe na Pdf

c) na vzájemné (e-learningové) diskuse d) na odbornou literaturu

e) na internet f) na sociální sítě g) na rodiče a příbuzné

h) jinam, kam: _____

9) Dozvěděli jste se, jak daný problém řešit?

a) ano b) ne c) nevím d) neměl/a jsem problém

10) S jakými problémy jste se nejčastěji na pedagogické praxi setkávali, vypište?

1. _____

2. _____

3. _____

Děkuji.

Iva Košek Bartošová

Dorka Janouchová

Hana Kleprlíková